

Hyväntekijä vai kuopankaivaja?

Näkökulmia vapaaehtoisikäntämiseen

Anu Mäkijärvi
Tampereen yliopisto
Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö
Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriopinnot
Englannin kääntämisen ja tulkkauksen opintosuunta
Pro gradu -tutkielma
Huhtikuu 2016

Tampereen yliopisto
Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriopinnot
Englannin kääntämisen ja tulkkauksen opintosuunta
Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö

MÄKIJARVI, ANU: Hyväntekijä vai kuopankaivaja? Näkökulmia vapaaehtoisikäntämiseen

Pro gradu -tutkielma, 62 sivua, 6 liitesivua, englanninkielinen lyhennelmä 12 sivua
Huhtikuu 2016

Tässä tutkielmassa tarkastellaan Tampereen yliopiston käännösalan opiskelijoiden näkökulmia vapaaehtoisikäntämiseen. Lisäksi opiskelijoiden näkemyksiä vertaillaan vapaaehtoisikäntäjiä hyödyntävän henkilön näkemyksiin. Vapaaehtoisikäntäminen on tällä hetkellä käännösosalalla paljon keskusteltu aihe, joka herättää melko voimakkaitakin tunteita. Vapaaehtoisikäntäjien määrä lisääntyy jatkuvasti, eikä tämä kehitys ole laantumassa. On todennäköistä, että käännösalan opiskelijat valmistuttuaan tulevat kohtaamaan vapaaehtoisikäntäjiä, elleivät ole sitä jo aikaisemmin tehneet.

Sekä ammattikäntäjien että vapaaehtoisikäntäjien näkemyksiä vapaaehtoisikäntämisestä on jo tutkittu. Ammattikäntäjiltä on kysely heidän mielipiteitään siitä, kuinka vapaaehtoisikäntäminen vaikuttaa ammattikäntäjiin ja käännösalaan. Vapaaehtoisikäntäjiltä on tiedusteltu heidän motiivejaan vapaaehtoisikäntämiseen. Käännösalan opiskelijoiden mielipiteitä ei kuitenkaan juuri ole tarkasteltu, ei ainakaan tutkimuksessa, jossa käsiteltäisiin sekä vapaaehtoisikäntämiseen liittyviä motiiveja että sen vaikutuksia käännösammattiin. Tutkimukseni avulla saadaan yhdistettyä nämä molemmat puolet.

Tutkimuksessani tarkastelen vapaaehtoisikäntämistä kahdelta teoreettiselta suunnalta. Ensimmäinen on vapaaehtoisikäntämiseen liittyvät motiivit. Toinen teoreettisista näkökulmista on vapaaehtoisikäntämisen mahdollinen vaikutus käntäjän ammatin statukseen ja käntäjän ammattietiikkaan. Näitä samoja aiheita tarkastellaan myös suhteessa tutkimuksen aineistoon. Tutkimuksen aineisto on kerätty sähköisellä kyselytutkimuksella, joka lähetettiin Tampereen yliopiston kääntämisen ja tulkkauksen opiskelijoille. Sen lisäksi tutkimusta varten tehtiin haastattelututkimus, jossa tiedusteltiin vapaaehtoisikäntäjiä hyödyntävältä henkilöltä hänen näkemyksiään.

Tutkimukseni tuloksista nousi esiin muun muassa se, että vapaaehtoisikäntämistä pidetään hyväksyttävänä silloin, kun sitä tehdään lähtökohtaisesti hyväntekeväisyytenä. Sen sijaan ainoastaan opiskelijat näkivät vapaaehtoisikäntämisen mainittavasti uhkaavan käännösalaan tai käntäjän ammatillista statusta. Opiskelijoiden mukaan käntäjien arvostus ja työmahdollisuudet heikkenevät vapaaehtoisikäntäjien takia. Sekä opiskelijat että haastateltu henkilö olivat kuitenkin nostaneet esiin joitakin samoja vapaaehtoisikäntämisen myönteisiä puolia. Ensimmäinen oli se, että vapaaehtoisikäntäminen mahdollistaa käntämisen harjoittelun jo opiskeluaikana. Toisena oli mainittu tiedon helpompi jaettavuus mahdollisimman monelle vapaaehtoisikäntäjien avulla.

Avainsanat: vapaaehtoisikäntäminen, käntäjän motiivit, käntäjän ammattietiikka, käntäjän status, joukkoistaminen

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kääntäminen vapaaehtoistoimintana	4
2.1	Vapaaehtoiskääntämisen kehitys	4
2.2	Vapaaehtoiskääntämisen motiivit.....	7
3	Vapaaehtoiskääntämisen vaikutus käänösalaan.....	11
3.1	Kääntäjän etiikka	11
3.2	Kääntäjän ammatillinen status.....	15
4	Aineisto ja menetelmät	22
4.1	Aineiston keruu.....	22
4.2	Tutkimuksen toteutus ja menetelmät.....	23
4.2.1	Kyselytutkimus	23
4.2.2	Haastattelututkimus	28
5	Analyysi	32
5.1	Kysely- ja haastattelututkimuksen vastaajat.....	32
5.2	Kyselytutkimuksen tuloksia	36
5.2.1	Opiskelijoiden motiivit vapaaehtoiskäännösten tekoon	36
5.2.2	Opiskelijoiden mielipiteitä vapaaehtoiskääntämisestä	39
5.3	Haastattelututkimuksen tuloksia.....	50
5.4	Analyysin yhteenveto	53
6	Päätelmät.....	56
	Lähdeluettelo.....	61

Liitteet

English Summary

1 Johdanto

Vapaaehtoiskääntäminen, ei-ammattimainen kääntäminen (erityisesti fanikäännökset) ja joukkoistaminen (*crowdsourcing*) ovat kaikki aiheina erittäin ajankohtaisia tällä hetkellä käännoälalla. Teknologian kehityksen ja sosiaalisen median kasvun myötä erityisesti avkäännöksiä pääsevät tekemään monet, joilla ei aiemmin ole ollut siihen mahdollisuutta. Käännösten teko on tehty teknisesti helpoksi. Käännökset saadaan saman tien käyttöön, eikä esimerkiksi lempisarjan käännöstä tarvitse odotella ”ikuisuuksia”. Tämä on johtanut tilanteeseen, jossa kuka tahansa voi kääntää entistä vapaammin, ja käännökset menevät myös entistä helpommin levitykseen. Tilanne on herättänyt käännösalalla kysymyksiä siitä, miten tämä kehitys tulee jatkossa vaikuttamaan kääntäjien asemaan ja ammatin arvostukseen (ks. mm. Flanagan 2016; Ruokonen 2014).

Vapaaehtoiskääntämistä on aiemmin tutkittu jonkin verran niin Suomessa kuin muuallakin, mutta pääpaino tutkimuksissa on ollut lähinnä ei-ammattilaisten tekemissä käännöksissä, erityisesti fanikäntämisessä ja käännösten joukkoistamisessa. Tutkimuksissa on pitkälti keskitytty käännösalalla työskentelevien ammattilaisten näkemyksiin vapaaehtoiskääntämisestä, tai vaihtoehtoisesti vapaaehtoiskääntäjien syihin tehdä vapaaehtoiskäännöksiä. Tavoitteeni on tuoda omalla tutkimuksellani aiheeseen uusia näkökulmia paitsi käännösalan opiskelijoilta myös taholta, joka näitä vapaaehtoiskäännöksiä tarvitsee ja hyödyntää.

Aion tutkimuksessani selvittää, millaisia yleisiä näkökulmia käännösalan opiskelijoilla on vapaaehtoiskääntämiseen. Sen lisäksi vertailen heidän näkemyksiään vapaaehtoiskäännöksiä hyödyntävän henkilön näkökulmiin. Lisäksi selvitän, mitä vaikutusta vapaaehtoiskääntämisellä molempien tahojen mielestä voi olla käännösalaan ja sen statukseen. Mielestäni tämä näkökulma tarjoaa kiinnostavan ja uudenlaisen tutkimusasetelman, jonka avulla on mahdollista löytää erilaisia näkökulmia ajankohtaiseen aiheeseen. Haluan tuoda opiskelijoiden näkemyksiä esiin, sillä niitä ei juuri ole tutkittu ainakaan niin, että olisi keskitytty vapaaehtoiskääntämisen motivaatiotekijöihin sekä sen mahdollisiin vaikutuksiin kääntäjän statukseen. Haluan ottaa mukaan myös näkökulman käännösalan ulkopuolelta, sillä uskon, että tämän näkemyksen avulla vapaaehtoiskääntämiseen nousee esiin lähestymistapoja, joita ei käännösalalla ole vielä esitelty.

Kiinnostuin kyseisestä tutkimusaiheesta, kun tutustuin erään yliopistoni käännöskurssin yhteydessä TED Talks -videomateriaaliin. TED Talks -videot ovat TED-nimisen organisaation tuottamia, ja ne ovat kaikkien saatavilla ilmaiseksi organisaation omalla sivustolla www.ted.com. TED on voittoa tavoittelematon yritys, jonka tavoite on saada sama tieto kaikkien ulottuville kielestä riippumatta näiden videoiden avulla. TED:n jakaman videomateriaalin ruututekstien käännökset on kokonaisuudessaan tehty vapaaehtoisvoimin. (TED 2016).

Samana käännöskurssin yhteydessä sain myös tietää yliopistoni ulkopuolisesta tahosta, joka käyttää kyseisiä TED:n materiaaleja omassa opetuksessaan toisen asteen oppilaitoksessa ja jolla on sitä kautta aito tarve vapaaehtoisäännöksille. Tämä henkilö käyttää vapaaehtoisäännöksiä jatkuvasti ja hänen näkemyksensä niistä perustuvat aitoon käyttökokemukseen, jonka takia hän soveltuikin hyvin tutkimuksen kohteeksi. Hänen todellinen tarpeensa vapaaehtoisäännöksille kiehtoi minua siinä määrin, että halusin perehtyä tarkemmin aiheeseen ja tehdä tutkimuksen, jossa tarkastelen paitsi käännösalan opiskelijoiden näkemyksiä vapaaehtoisääntämisestä, myös näiden käännösten käyttäjien näkemyksiä vapaaehtoisäännöksistä. Tutkimusasetelmani tarjoaa katsauksen tästä suhteellisen tuoreesta ilmiöstä niin käännösalan sisä- kuin ulkopuolelta.

Tutkimusasetelmani on mielenkiintoinen, sillä on mahdollista, että nämä näkökulmat saattavat poiketa toisistaan. Hypoteesini on, että kääntämisen opiskelijat pitävät vapaaehtoisääntämistä yleisesti ottaen kääntäjien arvostusta ja alan asemaa heikentävänä asiana. Tosin on mahdollista, että joissakin tapauksissa opiskelijoiden mielestä vapaaehtoisääntäminen on hyväksyttävää. Vapaaehtoisäännöksiä hyödyntävän tahon oletan kuitenkin keskittyvän enemmän itse käännökseen ja siitä saatavaan hyötyyn kuin siihen, mitä tällaiset käännökset tekevät käännösosalalle yleisemmällä tasolla.

Tutkimukseni teoreettisen viitekehyksen voi jakaa kahteen osaan: ensimmäinen osa keskittyy vapaaehtoisääntämiseen yleisesti sekä vapaaehtoisääntäjien motiiveihin, kun taas toinen osa keskittyy vapaaehtoisääntämiseen kääntäjien etiikan ja ammattin statuksen näkökulmasta.

Vapaaehtoisääntämisen motiiveita tutkiessani hyödynnän Maeve Olohanin (2014) tutkimuksessa esiteltyjä motivaatiokategorioita. Hänen tutkimuksensa keskittyy aiemmin mainittujen TED Talksien kääntäjien näkemyksiin siitä, mitkä asiat motivoivat heitä tekemään vapaaehtoisäännöksiä. Olohan on tutkimustaan varten laatinut motivaatiokategoriat, joiden avulla hän analysoi kääntäjiltä saamiaan vastauksia. Lidia Cámara de la Fuente (2015) on myös

tutkinut TED:n vapaaehtoisäännösprojektia (TED Open Translation Project) sekä siihen osallistuvien kääntäjien motivaatioon vaikuttavia asioita. Käytän myös tätä tutkimusta oman tutkimukseni teoreettisena pohjana. Vaikka en tutkikaan vapaaehtoisääntäjiä, haluan tuoda vapaaehtoisääntämisen motiivit osaksi tutkimustani, sillä opiskelijoille suunnatussa kyselytutkimuksessani tiedustelen opiskelijoiden mahdollisia motiiveja tehdä itse vapaaehtoisäännöksiä. Motiiveihin liittyvän teorian avulla on mahdollista löytää yhteneväisyyksiä opiskelijoiden näkemyksiin, jos niitä on löydettävissä.

Edellä mainitut tutkimukset keskittyvät kuitenkin lähinnä vapaaehtoisääntämisen motiiveihin. Tutkimukseni tavoite on käsitellä vapaaehtoisääntämistä laajemmin, joten käytän motivaatioteorioiden lisäksi myös teoriaa kääntäjän ammattietiikasta ja kääntäjän ammatillisesta statuksesta sekä sitä, miten vapaaehtoisääntäminen vaikuttaa niihin. Näiden tarkastelussa hyödynnän muun muassa Helle V. Damin ja Karen Korning Zethsenin (2010) tutkimusta, jossa selvitetään ammattikäntäjien näkemyksiä kääntäjien ammatin yleisestä arvostuksesta, sekä Minna Ruokosen (2014) tutkimusta, jossa tarkastellaan käännösalan opiskelijoiden näkökulmia samaan aiheeseen. Lisäksi käsitelen Marian Flanaganin (2016) tutkimusta, jossa tutkitaan käännösalan ammattilaisten näkemyksiä käännösten joukkoistamisesta ja vapaaehtoisääntämisestä.

Tutkielmani alkaa teoriaosuudella luvusta 2, jossa esittelen ensin vapaaehtoisääntämistä ja käyn läpi siihen liittyviä tämän tutkimuksen kannalta keskeisimpiä termejä. Sen jälkeen käsitelen tarkemmin vapaaehtoisääntämiseen liittyviä motiiveita. Luvussa 3 käsitelen vapaaehtoisääntämistä kääntämisen etiikan ja kääntäjän ammatillisen statuksen näkökulmista.

Luvussa 4 esittelen, kuinka tutkimuksessani käytetty aineisto on koottu, mitä tutkimusmenetelmiä olen käyttänyt ja kuinka olen toteuttanut aineiston analyysin. Luvussa 5 tarkastelen tutkimukseni tuloksia. Käyn läpi niin kysely- kuin haastattelututkimuksen tuloksia ja esittelen niiden pääkohdat. Lisäksi vertaan molempien tutkimusten tuloksia keskenään ja esittelen niistä yhteenvedon.

Luvussa 6 kerron koostetusti tutkimukseni tärkeimmät tulokset ja esittelen niistä nousevat jatkotutkimuksen aiheet. Lisäksi pohdin tutkimukseni yleistä onnistuneisuutta ja mahdollisia kehittämisen kohteita.

2 Kääntäminen vapaaehtoistoimintana

Tässä luvussa käsitellään niin vapaaehtoiskääntämistä kuin siihen liittyviä motiiveja. Ensin käydään läpi vapaaehtoiskääntämistä yleisellä tasolla sekä siihen liittyviä joitakin keskeisiä termejä alaluvussa 2.1. Tämän jälkeen siirrytään alalukuun 2.2, jossa tarkastellaan vapaaehtoiskääntämisen motiiveja erityisesti aiempien tutkimusten valossa.

2.1 Vapaaehtoiskääntämisen kehitys

Ihminen on pohjimmiltaan sosiaalinen olento, joka haluaa kuulua ryhmään. Ihminen kokee olevansa osa tuota ryhmää, kun hän on mukana sen toiminnassa ja vaikuttaa ryhmän toimintaan omalla panoksellaan. Osallistuminen on ihmiselle yksi elämän peruspiirteistä. Jotta ihminen voi olla arvostettu osa yhteiskuntaa, on hänen osallistuttava aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan ja toimittava siinä aktiivisena kansalaisena. Yksi konkreettinen keino osoittaa aktiivista mukanaoloa yhteiskunnassa on vapaaehtoistoiminta. (Harju 2005, 69–70.)

Ihminen toimii aktiivisena kansalaisena silloin, kun hän tekee työtä oman yhteisönsä ja muiden ihmisten hyväksi. Aktiiviselle kansalaiselle voidaan määrittää neljä piirrettä, jotka toteutuvat vapaaehtoistoiminnassa: *identiteetti*, *osallistuminen*, *kohtaaminen* ja *välittäminen*. Identiteetin avulla ihminen hahmottaa paikkansa yhteiskunnassa ja omassa yhteisössään. Osallistuminen on aktiivisen kansalaisuuden konkreettinen ilmentymä, ja sen avulla ihminen saa mahdollisuuden vaikuttaa. Ihminen kaipaa pohjimmiltaan sosiaalista kanssakäymistä, ja vapaaehtoistoiminnassa tämä toteutuu, oli kyse sitten internetin välityksellä tai kasvokkain tapahtuvasta kanssakäymisestä. Lisäksi aktiivinen kansalainen välittää niin itsestään kuin kanssaihmisistään. Kaiken kaikkiaan vapaaehtoistoiminta kehittää ja syventää ihmisen taitoja niin aktiivisena kansalaisena kuin ihmisenä. (Harju 2005, 68–70.)

Vapaaehtoistoimintaa esiintyy monissa eri muodoissa. Erilaisten järjestöjen toimintaan voi osallistua muun muassa työskentelemällä vapaaehtoisena nuorten ja vanhusten parissa, keräämällä varoja hyväntekeväisyyskohteelle ja auttamalla tapahtumien järjestämisessä. Vapaaehtoistoiminnan ei tarvitse olla sidottu mihinkään järjestöön, vapaaehtoistoiminnaksi lasketaan myös vaikkapa oman asuinalueen koulussa avustaminen tai jonkin itselle tärkeän organisaation avustajana työskenteleminen. Tutkimuksessani käsitellään yhtä vapaaehtoistoiminnan tavoista, vapaaehtoiskääntämistä.

Maeve Olohanin (2014, 19) tutkimuksessa *vapaaehtoiskääntäminen* on määritelty käännoistyöksi, jonka kääntäjä tekee omasta tahdostaan ilman, että saa siitä rahallista tai muuta korvausta. Vapaaehtoisten tekemät käännot hyödyttävät ulkopuolisia tahoja, eivät esimerkiksi kääntäjän sukulaisia tai vapaaehtoista itseään. Vapaaehtoinen käännoistoiminta on virallisesti organisoitua esimerkiksi jonkin järjestön toimesta. Vaikka vapaaehtoistoimintaa on ollut jo satojen vuosien ajan, on vapaaehtoiskääntäminen varsinkin järjestäytyneessä muodossa uudehko ilmiö, ja sen toimintamuoto poikkeaa totutuista vapaaehtoisuuden muodoista.

Vapaaehtoistoiminta yhdistetään usein henkilökohtaiseen kanssakäymiseen, jossa läsnä on sekä vapaaehtoisena toimiva henkilö että henkilö/henkilöt, joita autetaan. Vapaaehtoiskääntämisessä kyse on kuitenkin hyvin harvoin tällaisesta kasvokkain tapahtuvasta auttamisesta, toisin kuin esimerkiksi vapaaehtoisena tehdyn tulkkauksen kohdalla, sillä tulkkauksen tapahtuu usein kasvotusten. Vapaaehtoiskääntämisen yhteydessä voidaan puhua *virtuaalisesta vapaaehtoistoiminnasta* 'virtual volunteering'. Termillä virtuaalinen vapaaehtoistoiminta viitataan vapaaehtoistyöhön, joka toteutetaan joko osittain tai kokonaan internetin välityksellä koti- tai työkoneelta. Vaikka virtuaalinen vapaaehtoistoiminta on melko uusi vapaaehtoinen toimintamuoto, jo nyt on huomattu, että se saavuttaa myös henkilöitä, jotka eivät välttämättä ole aiemmin toimineet vapaaehtoisina. (Ellis & Cravens 2000, 1.)

Vapaaehtoistoiminnan määrä on lisääntynyt, ja lienee hyvä asia, että kynnys vapaaehtoistoimintaan on entistä matalampi. Koska yhteisöllinen toiminta internetin välityksellä on sosiaalisen median kasvun myötä lisääntynyt, virtuaalinen vapaaehtoistoiminta voi olla monelle jopa luonnollisempi tapa tehdä vapaaehtoistyötä kuin perinteinen kasvotusten tapahtuva. Esteitä vapaaehtoistoiminnalle on entistä vähemmän, kun vaihtoehtoisten toteutusmuotojen määrä lisääntyy. Tämä muutos on nähtävissä myös käännoisalalla.

Vapaaehtoiskääntämisen määrä on lisääntynyt vauhdilla viimeisten vuosien ajan. Tämän nopean kasvun taustalla on teknologian huima kehittyminen, joka on mahdollistanut käännoistokalujen (mm. konekääntimet) ja muun materiaalin (mm. sanakirjat) saatavuuden sähköisenä suoraan internetistä. Vapaaehtoiskääntämisen juuret juontavat yhteisölliseen käännoistoimintaan, joka on todennäköisesti saanut alkusysäyksen fanien tekemistä käännoisista, erityisesti tv-sarjojen ruututekstityksistä (O'Hagan 2009, 99). Yhteisöllinen käännoistoiminta tunnetaan nykyään paremmin termillä käännoisten joukkoistaminen tai talkoistaminen (O'Hagan 2009, 94). Tässä kohdassa on kuitenkin huomioitava ero suomenkielisten termien *joukkoistaminen* ja *talkoistaminen* välillä.

Joukkoistaminen määritellään ”toiminnaksi, jossa ongelma annetaan ratkaistavaksi tai tehtävä suoritettavaksi ennalta määrittelemättömälle joukolle avoimen kutsun avulla” (Sanastokeskus TSK 2010). Joukkoistamisessa työ suoritetaan kuitenkin jotakin palkkiota vastaan. Jos työn tekemisestä ei makseta mitään rahallista korvausta, sitä kutsutaan talkoistamiseksi. (Sanastokeskus TSK 2010.) Vapaaehtoisikäntämisen yhteydessä voidaan puhua useimmiten *käännösten talkoistamisesta*, vaikka termien erottelua ei suomeksi välttämättä tehdä. Usein saatetaan puhua joukkoistamisesta, vaikka käännös olisi tehty ilman palkkiota. Erottelun puutteeseen vaikuttanee se, että alkuperäinen englanninkielinen termi ei tätä erotusta tee.

Joukkoistamisen kantavana ideana on, että sen avulla saadaan suuren ihmisjoukon potentiaali parempaan käyttöön. Ihmisten on huomattu toimivan joukossa viisaammin ja tekevän parempia valintoja kuin yksittäiset ihmiset. Yhä kasvavalla määrällä ihmisiä on tietoa ja taitoja, jotka jäävät hyödyntämättä työelämässä ja omassa ammatissa. Joukkoistamisen ansiosta he pääsevät käyttämään näitä hukkaan meneviä taitojaan sekä osallistumaan itseään kiinnostavaan toimintaan ei-ammattimaisessa ympäristössä. Monelle pelkkä osallistuminen ja taitojen hyödyntäminen riittääkin palkkioksi, eivätkä he pidä tarpeellisena saada tällaisesta toiminnasta mitään korvausta. He ovat valmiita antamaan aikaansa ja jakamaan osaamistaan pelkästä tekemisen riemusta. (European Union 2012, 5.)

Vaikka käännösosalalla joukkoistaminen on lähtenyt liikkeelle melko pienistä piireistä ja projekteista, sen luomat mahdollisuudet on huomattu kasvavassa määrin myös yritysmaailmassa. Monet maailmanlaajuiset yritykset hyödyntävät nykyään joukkoistamista ja talkoistamista omassa toiminnassaan. Muun muassa Facebook, Skype ja Twitter hyödyntävät käännöksissään vapaaehtoisia, ainakin osassa käännösprosessia (Mesipuu 2012, 33). Nämä vapaaehtoiset ovat usein kyseisten yritysten palveluiden käyttäjiä, jolloin voidaan myös puhua *käyttäjien tuottamista käännöksistä* ’user-generated translations’ (O’Hagan 2009, 94). Internet-yhteisöissä onkin tuhansia, jopa miljoonia henkilöitä, jotka haluavat ottaa aktiivisesti osaa käyttämiensä palveluiden kehittämiseen ja niiden saatavuuden parantamiseen. Passiivinen rooli ei enää riitä käyttäjille. (Mesipuu 2012, 34.) Asiaa voidaan tarkastella käänteisesti niin, että joukkoistamisen luomat mahdollisuudet on löydetty myös käyttäjien keskuudessa, ja niitä osataan hyödyntää parempien palveluiden takaamiseksi.

2.2 Vapaaehtoiskääntämisen motiivit

Kaikkea ihmisen toimintaa ohjaavat motiivit, jotka voivat olla joko ulkoisia tai sisäisiä. Jos ihmistä ohjaavat ulkoiset motiivit, silloin hän odottaa toiminnastaan myös jonkinlaisia ulkoisia, muun muassa rahallisia, palkkioita. Jos taas häntä ohjaavat sisäiset motiivit, ei hän odota tekemästään työstä mitään palkkiota. (Deci 1972, 113.) Ulkoiset motiivit on yleensä melko helppo havaita, kun taas sisäisiä motiiveja voi olla vaikea tunnistaa. Erityisesti silloin kun ihmisen toimintaa ei pystytä helposti selittämään, aletaan hänen motiivejaan pohtia ja kyseenalaistaa. (Niitamo 2002, 40.) Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen saattaa herättää useissa ihmisissä ihmetystä. Moni saattaa pohtia, miksi joku haluaisi käyttää omia taitojaan tai aikaansa muiden ihmisten auttamiseen tai jonkin vieraan organisaation aatteen edistämiseen. Miksi joku ylipäätään haluaisi tehdä työtä ilmaiseksi, ilman minkäänlaista palkkiota?

Kuten kaikkien muidenkin vapaaehtoistoiminnan muotojen, myös vapaaehtoiskääntämisen syitä etsitään tarkastelemalla henkilön motiiveja olla mukana toiminnassa. Fanikäännöksistä alkunsa saanut ruututekstien vapaaehtoiskääntäminen on ollut esimerkiksi tv-sarjojen faneille alusta asti keino saada suosikkisarjoihinsa ruututekstit omalla äidinkielellään. Samalla he ovat voineet esitellä omaa käänösosaamistaan muille faneille (O'Hagan 2009, 110). Näissä tapauksissa kääntämisen motiivit ovat kuitenkin jossain määrin itsekkäitä, jolloin kyse ei ole vapaaehtoiskääntämisestä aivan puhtaimmillaan, sillä toiminta ei perustu epäitsekäille syille, vaan sillä tavoitellaan jonkinlaista kunnian tai tunnustuksen saamista itselle. Vapaaehtoiskääntämisen pohjimmainen tarkoitus on käännösten avulla palvella suurempaa yleisöä, yhteiskuntaa tai esimerkiksi järjestön toimintaa.

Marit Mesipuun (2012, 44) tutkimukseen osallistuneet Facebookin ja Skypen vapaaehtoiskääntäjät mainitsevat vapaaehtoistyönsä suurimmaksi syyksi olemassa olevien käännösten heikon laadun. Näiden vastaajien tapauksessa kääntämisen motivaationa on ollut omakohtainen syy (huono käänös on haitannut henkilökohtaisella tasolla) tai yhteisön auttamiseen kohdistuva syy (halu saada muille käyttäjille parempia käännöksiä). Heikon käänöslaadun lisäksi Skypen tapauksessa syinä ovat myös joidenkin kielten käännösten puuttuminen kokonaan sekä kääntäjien halu helpottaa ohjelman käyttöä. Kääntäjät mainitsevat yhdeksi merkittäväksi motivaattoriksi myös halun auttaa ystäviä ja sukulaisia käyttämään Skypea. Alun perin sekä Facebookin että Skypen tapauksissa ainakin osa motivaatiosta tehdä vapaaehtoiskäännöksiä on saanut alkunsa kääntäjän omasta tarpeesta.

Lidia Cámara de la Fuenten (2015) tutkimuksesta löytyy samankaltaisia syitä vapaaehtoiskääntämisen motiiveiksi kuin Minako O'Haganinkin (2009). Cámara de la Fuente (2015, 212) tarkastelee omassa tutkimuksessaan TED Talks -videoiden vapaaehtoiskääntäjien motiiveita tehdä niihin käännöksiä. Myös hän havaitsi yhdeksi syyksi kääntämiseen sen, että vapaaehtoiskääntämisen avulla yhteisöt kaikkialla maailmassa pääsisivät käsiksi tietoon, joka jäisi käännosten puutteen takia saamatta. Vapaaehtoiskääntösten avulla saadaan poistettua kielimuuri, joka vaikeuttaa tiedonjakamista. Tulos on siis samansuuntainen kuin O'Haganin: kääntämisen motiivina on tiedon jakaminen useammalle henkilölle.

On kuitenkin huomattava, että Cámara de la Fuenten tutkimuksen kääntäjät halusivat saada tiedon käännosten avulla suuremmalle yleisölle, kun taas O'Haganin tutkimuksen kääntäjät keskittyivät melko pieneen ihmisjoukkoon. O'Haganin tutkimuksen tulokset esittelevätkin enemmän kääntäjän henkilökohtaisen tason motiiveita kuin Cámara de la Fuenten tulokset, joissa on selkeästi nähtävissä vapaaehtoiskääntäjien halu palvella suurempaa yleisöä. Tähän eroon saattaa tosin vaikuttaa myös käännettävänä ollut materiaali: Cámara de la Fuenten tutkimuksen kääntäjät käänsivät TED Talkseja, joiden oletettu kohdeyleisö on laajempi kuin O'Haganin tutkimuksen tv-sarjojen, ja joiden avulla on siten helpompi palvella suurempaa yleisöä.

Vapaaehtoiskääntämistä TED Talks -videoita esimerkkinä käyttäen on tutkinut myös Olohan (2014). Olohaninkin tutkimuksessa keskitytään TED Talksien vapaaehtoiskääntäjien motiiveihin, ja tekemänsä tutkimuksen tuloksista Olohan on koonnut kuusi motivaatiokategoriaa, jotka tutkimuksen vastaajien mukaan ovat merkittävimpiä syitä tehdä vapaaehtoiskäännöksiä. Kategoriat ovat seuraavat: 1) TED:n jakaman tiedon levittäminen, 2) yhteiskunnallisen muutoksen edistäminen, 3) vapaaehtoistyön tuoman ”lämpimän tunteen” saaminen, 4) osallistuminen yhteisölliseen toimintaan, 5) oppimisen edistäminen ja 6) nautinnon saaminen vapaaehtoiskääntämisestä. (Olohan 2014, 24.)

Ensimmäinen kategoria kuvaa vapaaehtoiskääntäjien tahtoa levittää TED Talksien tietoa suurelle yleisölle, mitä kautta he voivat myös lisätä tietoisuutta TED:n sanomasta, joka kuuluu *Ideas Worth Spreading* (”jakamisen arvoisia ajatuksia” [oma käänös]). Toisessa kategoriassa kääntäjät toivovat saavansa aikaan yleisempää ja suurempaa muutosta yhteiskunnassa. Tämä muutos ei liity TED:n sanoman levittämiseen. Kolmas kategoria viittaa vapaaehtoiskääntämisestä saatuun hyvän olon tunteeseen, jonka kääntäjä saa auttamalla muita. Neljäs kategoria sisältää kääntäjän halun olla osa jotakin yhteisöä ja osallistua sen toimintaan.

Viidennessä kategoriassa kääntäjää motivoi mahdollisuus oppia kääntämästään aiheesta lisää. Kuudennessa kategoriassa kääntäjät motivoituvat siitä, ettei vapaaehtoiskääntäminen tunnu työltä, vaan se on hauskaa. (Olohan 2014, 25–26.)

Melko samoilla linjoilla Olohanin ja Cámara de la Fuenten kanssa on Sharon O’Brienin ja Reinhard Schälerin (2010) tutkimus, jossa tarkastellaan The Rosetta Foundationin vapaaehtoiskääntäjien motiiveita kääntämiseen. Tutkimuksen tuloksissa tärkeimmiksi syiksi tehdä vapaaehtoiskäännöksiä nousevat The Rosetta Foundationin aatteen tukeminen ja mahdollisuus saada lisää työkokemusta. O’Brienin ja Schälerin tutkimuksesta nousee esiin seikka, jota toisissa tutkimuksissa ei nouse esiin ainakaan niin merkittävässä määrin, että se olisi tutkimusten tuloksissa mainittu. Tämä seikka on, että The Rosetta Foundationin vapaaehtoiskääntäjät toivovat saavansa tulevaisuudessa palautetta käännöksistään, sillä he uskovat sen lisäävän motivaatiota kääntämiseen. Ryhmään kuulumisen tunteen on myös mainittu parantavan käännösmotivaatiota. Sen sijaan motivaation uskotaan laskevan, jos vapaaehtoiskäännöksistä maksetaan palkkio tai jos käännösten teossa kilpaillaan. (O’Brien & Schäler 2010, 9.)

The Rosetta Foundationin kääntäjien toivoma käännöspalaute tuntuu todella olevan motivaatiota lisäävä tekijä, ainakin jos tarkastellaan Facebookissa käytettävää järjestelmää, jossa kääntäjät saavat korjausehdotuksia käännöksistään. Facebookissa käytettävän järjestelmän on huomattu parantavan kääntäjien motivaatiota tehdä käännöksiä. Tällä tavoin he kokevat kuuluvansa paremmin yhteisöön sekä samalla saavansa apua oman kielitaitonsa kehittämiseen. Tietynlaisella palautejärjestelmällä saadaan todennäköisesti myös pidettyä yllä vapaaehtoisten uskollisuutta sekä sitoutuneisuutta. (Mesipuu 2012, 40–42.)

On mielenkiintoista huomata, että kaikissa mainituissa tutkimuksissa ovat nousseet ainakin jossain määrin esiin vapaaehtoiskääntäjien henkilökohtaiset motiivit tehdä käännöksiä. Vaikka suurin osa kääntäjistä tekee käännöksiä hyväntekeväisyystarkoituksiin ja muita auttaakseen, monessa tapauksessa esille nostetaan myös oma ”hyöty” vapaaehtoistoiminnasta. Mesipuun (2012) tutkimuksessa Facebookin kääntäjät toivovat saavansa palautetta käännöksistään, jotta he voisivat kehittää omaa kielitaitoaan. Olohanin (2014) tutkimuksen yhtenä motiivina on kääntäjän halu edistää omaa oppimistaan kääntämästään aiheesta. Toki esiin nousseissa motiiveissa on monta, jotka edistävät puhtaasti toisten ihmisten hyvää, mutta on huomionarvoista, ettei henkilökohtaisilta motiiveilta vältytä vapaaehtoistoiminnassakaan.

Aiempien tutkimusten perusteella tärkeimpiä syitä vapaaehtoiskääntämiseen ovat toisten ihmisten auttaminen, hyväntekeväisyys ja tiedon saaminen mahdollisimman monelle. Muita tärkeitä syitä ovat käännös- ja työkokemuksen saaminen sekä kielitaidon parantaminen. Nämä motiivit toistuvat melko samoina kaikissa edellä mainituissa tutkimuksissa. Kaiken kaikkiaan vapaaehtoiskääntäminen tarjoaa ihmisille uudenlaisen tavan osallistua yhteisönsä tai yhteiskunnan toimintaan sekä toimia vapaaehtoisena.

Seuraavassa luvussa käsitellään vapaaehtoiskääntämistä toisesta näkökulmasta. Siinä vapaaehtoiskääntämistä tarkastellaan suhteessa kääntämisen etiikkaan ja kääntäjän ammattistatukseen.

3 Vapaaehtoiskääntämisen vaikutus käännösalaan

Vapaaehtoistoiminnan motivaation tutkimukset keskittyvät pääosin vapaaehtoiskääntämisen myönteisiin puoliin. On kuitenkin huomionarvoista, että vapaaehtoiskääntämistä tarkastellessa siihen löytyy toisenlainenkin näkökanta. Tämä näkökanta liittyy siihen, mitä vapaaehtoiskääntäminen merkitsee kääntämisen etiikalle ja kääntäjän ammatin statukselle. Näihin aiheisiin liittyviä näkökulmia esitellään tässä luvussa. Alaluvussa 3.1 tarkastellaan kääntäjän etiikkaa, kääntäjän statukseen palataan tarkemmin alaluvussa 3.2.

Tässä on tarpeen huomioida, että kääntäjän etiikkaa on tutkittu aiemmissa tutkimuksissa ammattikäytäntäjien näkökulmasta. Tutkimuksessani keskityn kuitenkin lähinnä käännöstieteen opiskelijoiden näkemyksiin. Opiskelijoita ei vielä voida pitää ammattikäytäntäjänä, mutta he tulevat kuitenkin sitä olemaan tulevaisuudessa. Tästä johtuen olen ottanut kääntämisen eettiset kysymykset osaksi tutkimustani, jossa keskitytään opiskelijoiden toimintaan ja näkemyksiin. Eettiset kysymykset tulevat tutuksi käännösalan opiskelijoille jo opiskeluaikana, joten heillä on todennäköisesti tästä asiasta jo mielipiteitä.

On myös tarpeen määritellä termin *ammattikäytäntäjä* käyttö tutkimuksessani. Tutkielmani yhteydessä kyseisellä termillä viitataan henkilöön, joka on saanut käännösalan koulutuksen ja työskentelee tai on työskennellyt kääntäjänä.

3.1 Kääntäjän etiikka

Kääntäjille ei ole olemassa mitään virallista eettistä säännöstöä, jonka mukaan heidän tulisi ammatissaan toimia. Käännöstieteen tutkijat sekä käännösalan järjestöt ovat kuitenkin vuosien varrella luoneet suosituksia ja ehdotuksia kääntäjän eettisiksi säännöiksi. Muun muassa Daniel Gouadec (2007, 235–237) on todennut, että ammattikäytäntäjän ei tulisi tehdä käännöksiä jotka voivat vaarantaa kääntäjät ammatillisesti tai käännösalan ylipäätään. Ammattikäytäntäjän ei myöskään tulisi kääntää mitään sellaista, mitä hän ei ymmärrä tai ottaa vastaan käännöstoimeksiantoa, joka on hänelle liian haastava.

Myös Andrew Chesterman (2001) on tutkinut kääntämisen etiikkaa ja omalta osaltaan luonut eettistä ohjeistusta. Chestermanin mukaan henkilön, joka kutsuu itseään kääntäjäksi, tulee toimia niin kuin kääntäjä toimii. Tätä Chesterman tarkentaa vielä todeten, että kääntäjän pitää tietää mitä *hyvä* kääntäjä tekee ja toimia sen mukaan. Kääntäjällä tulee olla jokin käsitys kääntämisen hyvistä toimintaperiaatteista, jos hän aikoo itseään kääntäjäksi kutsua.

(Chesterman 2001, 146.) Ehdotuksia tällaisiksi toimintaperiaatteiksi on kuitenkin useampia, joten niiden noudattaminen on haastavaa. Jos periaatteet olisivat kaikille samat, olisi toiminta yhtenäisempää. Tästä syystä Chesterman onkin tehnyt ehdotuksen kääntäjien eettisestä valasta, jota hän kutsuu nimellä *Hieronymic Oath for Translators* ("kääntäjien hieronyyminen vala", [oma käännös]). Hän toivoo, että tällaiseen valaan sitouduttaisiin, sillä hänen mielestään sen avulla kääntämisen eettinen ja ammattimainen toiminta voisi lisääntyä. Kansainvälisesti hyväksytty ja yhdenmukainen vala helpottaisi ammattilaisten ja amatöörien erottelua ja edistäisi kääntäjien ammattikunnan ammatillistumista. (Chesterman 2001, 153.)

Chestermanin luomassa valassa kääntäjiltä peräänkuulutetaan muun muassa uskollisuutta käännösosalalle, rehellisyyttä oman osaamistasonsa suhteen sekä oman käännösosaamisen ylläpitämistä ja kehittämistä. Jos kääntäjä on uskollinen käännösosalalle, hän ei esimerkiksi työskentele liian pienillä palkkioilla. Kääntäjän tulee olla rehellinen omasta osaamisestaan ja rajoituksistaan, eikä hänen tule ottaa vastaan toimeksiantoja, jotka ovat hänelle liian vaativia. Kääntäjän tulisi myös ylläpitää ja kehittää omaa osaamistaan kaikilla kääntäjälle tarpeellisilla osa-alueilla. (Chesterman 2001, 153.)

Gouadecin ja Chestermanin kanssa samoilla linjoilla on muun muassa *International Association of Professional Translators and Interpreters* (IAPTI), jonka mukaan kääntäjän tulisi kieltäytyä kaikesta toiminnasta, joka voi heikentää kääntäjän tai käännösalan asemaa ja ottaa vastaan ainoastaan töitä, jotka hän voi taata tekevänsä laadukkaasti (IAPTI 2016). Jos ammattikäntäjä on esimerkiksi sitä mieltä, että vapaaehtoisikäntäminen heikentää kääntäjän työn asemaa, hänen tulisi välttää vapaaehtoisikäännösten tekemistä. Tosin esimerkiksi IAPTI ei vapaaehtoisikäännösten tekoa sinänsä kiellä. Sen eettisessä ohjeistuksessa on vain maininta, että jos kääntäjä tekee vapaaehtoisikäännöksiä hyväntekeväisyysjärjestöille, tulee hänen tehdä työnsä samalla tavalla, kuin jos työstä maksettaisiin palkkio. Tällöin kääntäjän tulisi tiedottaa järjestöä siitä, minkä arvoista hänen tekemänsä työ olisi, jos siitä maksettaisiin palkkio. IAPTIn mukaan ammattikäntäjien tulisi noudattaa kääntäjän etiikkaa vapaaehtoisikäännöksiä tehdessään. (IAPTI 2016.)

Vaikka Gouadec, Chesterman ja IAPTI mainitsevat eettisissä suosituksissaan vain ammattikäntäjät, voi heidän ohjeitaan soveltaa myös käännöstieteen opiskelijoihin, sillä he ovat käännösalan tulevia tekijöitä ja ammattilaisia. Siitä huolimatta että opiskelijat eivät välttämättä vielä tee ammattimaisia käännöksiä, he saattavat tehdä esimerkiksi vapaaehtoisikäännöksiä, jolloin heidän tulisi olla tietoisia sen mukanaan tuomista mahdollisista

lieveilmiöistä käänösälalle sekä siitä, millainen toiminta on käänösälän ammattietiikan vastaista. Opiskelijat tulevat aikanaan tekemään ammattimaisia käänöksiä, joten tästäkin näkökulmasta ammattietiikka ja sen tuntemus koskee heitä. Tämä on onneksi huomioitu ainakin suomalaisten yliopistojen käänöstieteen opetuksessa, jossa käydään läpi kääntäjän ammatin eettisiä puolia, joten opiskelijat saavat ohjeistusta ja näkökulmia asiaan jo opiskeluvaiheessa.

Tässä kohtaa on syytä panna merkille melko huomattava muutos verrattuna aiempaan käänöstieteen etiikan tutkimukseen. Aiemmin kääntäjän etiikan tutkiminen on rajoittunut lähinnä lähtötekstiin ja käänöksessä käytettyihin käänösratkaisuihin, ei kääntäjään itseensä. Nykyään etiikkaa tutkitaan laajemmin ideologisista, kulttuuripoliittisista ja yhteiskunnallisista näkökulmista. Kääntäjän tärkeys on noussut aiempaa suurempaan asemaan, kun etiikan tutkimisen pääpaino ei ole pelkästään siinä, kuinka hyvin jokin teksti on jäljennetty. Kääntäjän ajatellaan voivan muuttaa maailmaa omilla eettisillä valinnoillaan. (Tuikkala 2015, 9.) Uusi suuntaus nostaa kääntäjän lisäksi esille myös hänen henkilökohtaiset arvonsa, joiden pohjalta hän toimii niin henkilönä kuin kääntäjänä. Henkilökohtaiset arvot todennäköisesti ohjaavat ammattikäntäjän tai käänöstieteen opiskelijan joko vapaaehtoisikäännösten pariin tai pitävät hänet erossa niistä.

Kääntäjä voi tuoda omia eettisiä näkemyksiään ja arvojaan ilmi käänöstensä kautta. Tällaista kääntämistä voidaan kutsua ideologiseksi kääntämiseksi, ja vapaaehtoisikäntäminen on yksi sen tavoista. Kääntäjä voi omalta osaltaan levittää itselleen tärkeitä arvoja omien käänöstensä kautta. Tekemällä vapaaehtoisikännöksiä kääntäjä voi osaltaan rakentaa parempaa yhteiskuntaa. Tällaista kääntämistä voidaan pitää kansalaisaktiivisminä, jonka tavoitteena on tehdä maailmasta parempi. (Tuikkala 2015, 30.)

Jos kääntäjä toimii omien eettisten näkemystensä mukaisesti, on hänen toimintansa silloin henkilökohtaisella tasolla etiikan mukaista. On kuitenkin mahdollista, että kääntäjän omat eettiset arvot eivät kohtaa ammatin eettisiä vaatimuksia. Näissä tapauksissa Chestermanin (2001) mukaan kääntäjän henkilökohtainen etiikka ei kuitenkaan saa ohittaa ammatillista etiikkaa, vaan ammatillisen etiikan on tultava ensin. Kääntäjän eettisen toiminnan tulisi olla sidottu ammatilliseen etiikkaan, ei henkilökohtaiseen. Kääntäjä voi tosin olla mukana esimerkiksi hyväntekeväisyysjärjestön toiminnassa ja tukea käänöksillään sen aatetta, mutta tähän toimintaan liittyvät henkilökohtaiset arvot ovat vain lisäpiirre kääntäjän eettiselle toiminnalle, eivät sitä määrääviä tekijöitä. (Chesterman 2001, 147.)

Maaailman parantaminen omien eettisten arvojen kautta kuulostaa hyvältä lähtökohdalta vapaaehtoiskääntämiseen, mutta se saattaa jättää vapaaehtoiskääntämisen mahdolliset eettiset vaikutukset käänösalaan huomiotta. Kääntäjän omat eettiset näkemykset saattavat poiketa käänösalan eettisistä suosituksista, jolloin toimimalla omien eettisten arvojensa mukaisesti kääntäjä saattaa silti vahingoittaa ammattikuntaa. Hankalan tilanteesta tekee jo mainittu seikka siitä, ettei käänösälälle ole olemassa tarkkoja eettisiä normeja, joiden mukaan tulisi toimia. On olemassa ehdotuksia ja suosituksia, mutta yhdenmukainen ja kaikkia ammattikäntäjiä koskeva normitus puuttuu. Tämä tekee eettisten normien seuraamisen monessa tapauksessa mahdottomaksi.

Koska vapaaehtoiskääntäminen on herättänyt eettistä keskustelua, tulisi se lisätä yhdeksi osaksi näitä normeja. Kuinka ammattikäntäjän tulisi vapaaehtoiskääntämiseen suhtautua? Ennen kuin vapaaehtoiskääntämistä voidaan ohjeistaa ammattietiikan näkökulmasta, tulisi aihetta tutkia tarkemmin käänösalan tutkimuksissa. Vapaaehtoiskääntämisen vaikutukset ammatin statukseen sekä vapaaehtoiskääntämisen eettiset puolet tulisi kartoittaa. Konkreettisten tietojen ja tutkimustulosten valossa olisi luultavasti helpompaa luoda pelisäännöt käänösalan suhtautumisesta vapaaehtoiskääntämiseen.

Vapaaehtoiskääntäminen onkin haaste eettiselle käänöstötoiminnalle, sillä vaikka se on yksi kääntämisen muoto, on se myös yksi vapaaehtoistoiminnan muoto. Voi olla, että tästä syystä vapaaehtoiskääntäminen herättää monissa ristiriitaisia tunteita. Pitäisikö siihen suhtautua kuin yhteen kääntämisen muotoon, jolloin siihen tulisi soveltaa myös samoja eettisiä toimintamalleja, vai pitäisikö siihen suhtautua ennemminkin yhtenä tapana harjoittaa hyväntekeväisyyttä? Voivatko kääntämisen eettiset ohjeistukset olla täysin sovellettavissa, kun kyseessä on näin monitahoinen toimintamuoto, jota voi lähestyä kahdesta melko erilaisesta näkökulmasta? Koska vapaaehtoiskääntämisen määrä on selvässä nousussa, olisi tilanteeseen kiinnitettävä huomiota käänösälällä ja tehtävä selkeämpiä ohjeistuksia kääntäjille.

Monet ammattikäntäjät ja käänösalan opiskelijat ovat ilmaisseet huolensa vapaaehtoiskäännöksistä, ja osa heistä vastustaa vapaaehtoiskääntämistä (ks. mm. Flanagan 2016; Ruokonen 2014). He pelkäävät vapaaehtoiskäännösten heikentävän käänösten laatua sekä kääntäjän ammatin arvostusta. Anthony Pym (2012, 85) toivoo, että ammattikäntäjät ajattelisivat asiaa hieman erilaisesta näkökulmasta. Pymien mukaan jokaisella ihmisellä tulisi olla oikeus käyttää kieltä kaikilla sen mahdollisilla tavoilla. Jokaisella tulisi olla oikeus puhua, kuunnella, kirjoittaa, lukea ja kääntää. Kääntäjän etiikan avulla tulisi varmistaa, että

kääntäminen tapahtuisi mahdollisimman korkeatasoisesti. Tässä tarvitaan ammattikäntäjien apua ja asiantuntijuutta.

Vaikka monet vapaaehtoisikäännöksiä tekevät henkilöt ovat amatöörikäntäjiä, tulisi heillä olla peruskäsitys siitä, mikä on eettistä käännoistoimintaa ja mikä ei. Jotta se olisi mahdollista, tulisi käännoisalalla olla vapaaehtoisikäntämiseen jonkinlainen yhtenäinen ja yksinkertainen ohjeistus. Tosiasia on kuitenkin se, että vaikka tällainen ohjeistus olisi olemassa, tulisi jonkun tahon tai henkilön valvoa sen soveltamista vapaaehtoisikännösprojekteissa. Tähän pätee Pymmin (2012, 85) esittämä ajatus siitä, että ammattikäntäjien apua ja asiantuntijuutta tarvitaan käntäjän etiikan käytäntöön panemisessa. Jotta ammattikäntäjät voisivat asiantuntijuuttaan jakaa, täytyisi toimintamalli kuitenkin saada toimitettua ensin kännösprojektien tilaajille. On kuitenkin pidettävä mielessä se, että monet vapaaehtoisikäntäjistä voivat olla ammattikäntäjiä. Toisin sanoen kaikki vapaaehtoisikäntäjät eivät ole amatöörejä. Erityisesti näissä tapauksissa käntäjän tulisi kiinnittää huomiota tekemänsä vapaaehtoistyön eettisiin näkökulmiin.

3.2 Käntäjän ammatillinen status

Vapaaehtoisikäntämistä tarkastellessa huomiota tulisi kiinnittää käntäjän etiikan lisäksi siihen, millainen vaikutus vapaaehtoisikäntämisellä on käntäjän ammattiin ja sen statukseen. Tilanteen tekee hankalaksi se, ettei käntäjän ammatti ole täysin ammattimaistunut, ja tällä hetkellä kuka tahansa voi halutessaan kutsua itseään käntäjäksi. Monissa maissa käntäjiä pidetäänkin vain kielitaitoisina sihteereinä, jotka tekevät kännöksiä muiden työtehtäviensä ohella. Voitaneen melko turvallisilla mielin todeta, että kännösten ja käntäjien aseman kohentamista kaivataan. (Gouadec 2007, 246.)

Gouadecin (2007, 257) mukaan kännösala tulee täyttymään itseoppineista, kouluttamattomista käntäjistä lyhyen ajan sisällä. Vaikka monet käntäjät haluavatkin uskoa, että laatu menee aina kaiken muun edelle kännöksissä Gouadecin mukaan laatua voi nykyään tavoitella kuka tahansa, jolla on kokemusta kielistä tai joka on asiantuntija jollakin alalla. Vapaaehtoisikäntämisen runsas lisääntyminen on varmasti yksi suurimmista syistä näiden itseoppineiden käntäjien määrän kasvuun. Tämän myötä käntämisen ammatillinen status on koetuksella.

Mitä mieltä kännösalan tutkijat ja toimijat ovat vapaaehtoisikäntämisestä? Olohanin (2014, 18) mukaan monet kännöstieteilijät sijoittavat vapaaehtoisikäntämisen melko kauas ammattimaisesta käntämisestä. Pymmin (2012, 84) teoksessa todetaan, että ammattikäntäjät

ovat reagoineet vapaaehtoisikäntämisen lisääntymiseen ja helpottumiseen lähinnä negatiivisesti. He ovat myös vakuuttuneita siitä, etteivät koneet ja ihmismassat tule koskaan korvaamaan asiantuntijuutta. Pym haluaa kuitenkin muistuttaa, että viestinnästä ja sitä myötä käntämisestä on tullut entistä demokraattisempaa. Teknologian kehittymisestä johtuen käntämiseen voi osallistua lähes kuka tahansa. Käntösalan tulisikin olla tästä asiasta tietoinen ja reagoida siihen tarvittavalla tavalla.

Pym:n tutkimuksen lisäksi myös Euroopan unionin julkaisutoimiston (2012, 37) artikkelissa esitellään hieman toisenlainen lähestymistapa käntösten joukkoistamiseen ja vapaaehtoisikäntöksiin. Artikkelin mukaan vapaaehtoisvoimin tuotetut käntökset voivat kasvattaa ihmisten tietoisuutta käntämisestä yleensä, ja niiden avulla voidaan myös hälventää vallitsevaa käsitystä käntämisen näkymättömyydestä, yksitoikkoisuudesta ja tylsyydestä. Ideoiden ja kokemusten jakaminen tuottaa parempia käntöksiä. Käntösten joukkoistamisen avulla saadaan aikaan yhteisöllistä toimintaa, jota motivoi yhden ihmisjoukon yhteiset tavoitteet ja kiinnostuksen kohteet.

Ajatus kouluttamattomista vapaaehtoisista tekemässä käntöksiä on ymmärrettävistä syistä huolestuttava käntösalan asiantuntijoille. Facebookissa ja Skypessa on kuitenkin luotu joitakin keinoja, joilla vapaaehtoisikäntösten laatua pystytään paremmin valvomaan. Kummassakaan yrityksessä vapaaehtoisikäntäjät eivät ole yksin vastuussa käntöksistä. Facebookissa hyödynnetään muita käyttäjiä käntösten arvioinnissa, sillä heidän on mahdollista arvioida käntösten laatua äänestämällä. Suurempia kieliä varten Facebookissa toimii yrityksen omia lingvistejä, jotka varmistavat käntösten korkealaatuisuuden. Myös Skypessa käytetään yrityksen omia kielitieteilijöitä korjausehdotusten tekemisessä vapaaehtoisten tekemiin käntöksiin ennen kuin ne julkaistaan. (Mesipuu 2012, 40–42.) Facebookin tapauksessa pienempien kielten kohdalla on huomioitava, ettei mikään takaa käyttäjien antamien arvioiden kielellistä tarkkuutta, sillä heidän kielitaitonsa saattaa olla millä tasolla tahansa. Kyseiseen arviointijärjestelmään ei voi siis täysin luottaa.

On mahdollista, että vapaaehtoisikäntäjien motivaatio tehdä itselleen tärkeä aihe tunnetuksi lisää heidän haluaan tehdä samalla hyviä käntöksiä. On huomattava, että vapaaehtoisikäntäjinä toimivat usein lähtötekstin aiheen asiantuntijat. Vapaaehtoisikäntäjillä on siis usein käntämästään aiheesta substanssitasen osaamista, vaikka heillä ei olisikaan käntöskokemusta. (Pym 2012, 84.) Tilanne on kuitenkin ongelmallinen silloin, kun

vapaaehtoiskääntäjiltä uupuu käänköskokemuksen lisäksi kielitaitoa. Näissä tilanteissa vankka substanssiosaaminenkaan ei korvanne muita puutteita.

Vapaaehtoiskäännösten laatu herättää huolta monissa ammattikäntäjissä, eikä kaikilla riitä usko siihen, että kouluttamattomat vapaaehtoiskääntäjät voisivat tuottaa korkealaatuisia käänköksiä. Taustalla vaikuttaa varmasti luottamus ammattikäntäjien omaan koulutukseen ja ammatin vaatimaan erikoisosaamiseen. Vaikka edellä on esitetty, että vapaaehtoiskääntäjien käänkösten asiasisältö saattaa olla hyvää, ei tämä kuitenkaan vähennä ammattikäntäjien huolta, sillä mikään ei takaa vapaaehtoiskääntäjien käänkösten laatua. Harvempaa ammattikäntäjää todennäköisesti lohduttaa se tieto, että jotkin yritykset käyttävät omia palautejärjestelmiä vapaaehtoiskäännösten laadun valvonnassa, varsinkin jos niiden kautta saatu palaute tulee kouluttamattomilta vapaaehtoiskääntäjiltä.

Vapaaehtoiskäännösten laadun lisäksi vapaaehtoiskääntämisen vaikutus ammatin statukseen huolestuttaa ammattikäntäjiä. Monet näkevätkin vapaaehtoiskääntämisen ja amatöörikääntäjien selkeästi heikentävän kääntäjän ammattistatusta. Millaiseksi kääntäjät sitten määrittelevät ammattinsa statuksen? David Katan (2011) teetti maailmanlaajuisen tutkimuksen, jossa tiedusteltiin noin 1 000 kääntäjän ja tulkin näkemyksiä ammattinsa statuksesta. Kun vastaajilta kysyttiin, onko ammatin arvostus *korkea*, *keskinkertainen* vai *matala*, niin kaikkien vastaajien mielestä kääntäjien arvostus oli korkeimmillaankin keskinkertaista. Lähes kolmannes vastaajista oli jopa sitä mieltä, että arvostus on matalaa. (Katan 2011, 125–126.) Kun vastaajilta kysyttiin, mitkä seikat heidän mielestään uhkaavat kääntäjän ammattia eniten, niin kolmena suurimpana uhkana mainittiin sihteerit, jotka tekevät käänköksiä omien töidensä ohella, konekääntimet sekä amatöörikääntäjät. Selkeästi suurin näistä uhista oli vastaajien mielestä amatöörikääntäjät, sillä heidät oli maininnut 65 % vastaajista. (Katan 2011, 130–131.)

Katanin lisäksi kääntäjien ammatillista statusta ovat tutkineet muun muassa Helle V. Dam ja Karen Korning Zethsen, jotka ovat tehneet 2000-luvulla useita tutkimuksia liittyen kääntäjien arvostukseen. Dam ja Zethsenin vuonna 2010 toteutettu kyselytutkimus vahvistaa aiemmin esitetyn Gouadecin (2007) näkemyksen: käänkösalan ulkopuoliset toimijat eivät pidä kääntäjiä asiantuntijoina, eivätkä näe heidän työtään todellisena ammattina. Dam ja Zethsen (2010, 205) teettivät tutkimuksessaan ammattikäntäjille kyselyn, jossa tiedusteltiin, kuinka kääntäjät näkevät oman ammattinsa arvostuksen. Tutkimuksen tärkeimpiä havaintoja on, että kääntäjien aseman arvostusta uhkaa pahiten se, että käänkösalan ulkopuoliset henkilöt eivät tiedä, mitä

käännöstyö vaatii ja kuinka monipuolista osaamista siihen tarvitaan. He eivät myöskään ymmärrä kääntämisen tärkeyttä.

Mistä tämä tilanne sitten johtuu? Miksei kääntäjän ammatin vaativuutta ymmärretä, eikä käännösala arvosteta, ainakaan käännösalan toimijoiden mukaan, sen ansaitsemalla tavalla? Tähän vaikuttanee ainakin se, että kääntäjä on ammattinimikkeenä melko uusi. Kääntäminen on myös jossain määrin tekstin uudelleentuottamista, mistä johtuen monien mielestä kääntäminen on lähinnä mekaanista toistoa, eikä vaadi erikoisosaamista. Näiden seikkojen lisäksi on tarpeen huomioida se, että akateemista kääntäjäkoulutusta ja -tutkimusta on ollut melko lyhyen aikaa. (Dam & Zethsen 2010, 207–208.)

Ammattikäntäjien lisäksi käännöstiedettä opiskelevat pitävät kääntäjän ammatin arvostusta heikkona. Minna Ruokonen (2014) on omassa tutkimuksessaan tarkastellut suomalaisten kääntämisen opiskelijoiden näkemyksiä kääntäjien ammatin alhaisesta arvostuksesta. Ruokonen teetti opiskelijoille pilottitutkimuksen, jonka kysymyksiä hän käytti myöhemmässä ammattikäntäjille suunnatussa tutkimuksessaan. Kaiken kaikkiaan Ruokosen tutkimuksen perusteella voi todeta, että suomalaisten kääntäjäopiskelijoiden mielestä kääntäjien arvostus on arviointiasteikon keskitasolla ja sen alapuolella (Ruokonen 2014, 44–45). Opiskelijat mainitsevat ammatin arvostusta heikentävinä tekijöinä muun muassa amatööritekstitykset, avkääntäjien huonon palkkauksen ja käännösalan ulkopuolisten toimijoiden tietämättömyyden kääntäjän työstä ja sen vaativuudesta. Tutkimukseen vastanneista Turun ja Itä-Suomen yliopistojen 124 opiskelijasta 38 mainitsee nämä seikat, mikä on reilu kolmannes vastaajien kokonaismäärästä. (Ruokonen 2014, 46.)

Sen lisäksi, että Ruokonen (2014, 48–49) tutki kääntämisen opiskelijoiden näkemyksiä ammatin arvostusta heikentävistä tekijöistä, hän kartoitti keinoja, joilla tilannetta voisi parantaa. Itä-Suomen ja Turun opiskelijoiden mielestä kääntäjän ammatin harjoittaminen tulisi suojata esimerkiksi edellyttämällä käännösalan koulutusta tai tarjoamalla suojatun nimikkeen ammattikunnalle. Näkemykset parannusehdotuksista korostavat sitä, että opiskelijat pitävät amatöörikäännöksiä suurempana uhkana käännösosalalle kuin konekäännöksiä. Lisäksi vastaajien mielestä alan ulkopuolisia tulisi valistaa kääntäjän ammatin vaatimasta asiantuntemuksesta. Nämä tulokset ovat hyvin samankaltaisia kuin mitä Damin ja Zethsenin (2010) tutkimuksessa. Ammattikäntäjät sekä käännösalan opiskelijat tuntuvat siis olevan melko samoilla linjoilla tässä asiassa.

Vaikka Ruokosen (2014, 50) tutkimuksessa opiskelijat haluavat kääntäjän ammatille paremman aseman ja sitä kautta myös enemmän näkyvyyttä, tutkimuksen yksi kiintoisimmista löydöksistä on kuitenkin se, että opiskelijat mainitsevat liiallisen näkyvyyden yhtenä käänösalan arvostusta heikentävänä asiana. Huonoista käänöksistä saatu kielteinen näkyvyys on mainittu 63 kertaa eli yli puolissa vastauksista. Kääntäjän ammatin vaatimukset ja laadukkaat käänökset tulisi tuoda suuren yleisön tietoisuuteen, mutta ammatin asiantuntijuus tulisi myös turvata.

Vuonna 2016 Ruokonen julkaisi lopulliset tutkimuksensa tulokset, joissa on mukana kaikkien osallistuneiden yliopistojen (Helsinki, Itä-Suomen yliopisto, Tampere, Turku, Vaasa) vastausten kvalitatiiviset analyysit. Tutkimustulokset ovat samankaltaisia kuin aiemmankin (2014) tutkimuksen, jossa on käyty kvalitatiivisesti läpi ainoastaan Itä-Suomen ja Turun yliopistojen kääntäjäopiskelijoiden vastaukset. Keskeisimpiä löydöksiä tuoreemmassa tutkimuksessa on se, että käänöstieteen opiskelijat ovat samoilla linjoilla ammattikäntäjien kanssa ammatin arvostuksesta. Molemmat osapuolet ovat tietoisia oman ammattinsa erikoisvaatimuksista, ja ovat sitä mieltä, etteivät käänösalan ulkopuoliset henkilöt tunnista tätä erikoisosaamista. (Ruokonen 2016, 206.)

Kuinka vapaaehtoisikäntäminen ja mahdolliset vaikutukset käänösalaan sitten näkyvät alan tutkimuksessa? Marian Flanaganin (2016, 149) tuore tutkimus esittelee ammattikäntäjien näkemyksiä käntämisen joukkoistamisesta. Tutkimuksen aineisto on kerätty 48 kääntäjän blogikirjoituksista. Näistä blogeista saadun aineiston perusteella kääntäjien mielestä käntämisen joukkoistamisella on sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia käänösalaan. Tutkimuksessa nousee esiin muun muassa vapaaehtoisikäntösten laatu. Kaikista blogeista 18:ssa ollaan samaa mieltä siitä, että joukkoistetut käänökset ovat heikompileatuksia johtuen ammattitaidottomista tekijöistä ja ilmaisesta tai hyvin pienesti palkitusta työstä (mts. 160).

Huolta herättää myös käntösten vastuun siirtyminen alan ammattilaisilta ei-ammattilaisille. Vapaaehtoisikäntökset voivat parantaa käntösammattin näkyvyyttä, mutta ei niinkään ammattikäntäjien näkyvyyttä. Ammattikäntäjien osallistuminen vapaaehtoisikäntämiseen herättää huolta toiminnan etiikasta ja soveltuvuudesta ammattilaisille. Toisaalta muutamassa blogissa vapaaehtoisikäntökset nähdään yhtenä mahdollisuutena mainostaa omaa osaamista, varsinkin juuri alalle tulleiden kääntäjien tapauksessa, ja vapaaehtoisikäntäminen nähdään hyvänä tapana saada työkokemusta uran alkuvaiheessa. (Flanagan 2016, 155–156.)

Tutkimuksen 16 blogissa kannatetaan käännosten joukkoistamista silloin, kun kyse on voittoa tavoittelemattoman yrityksen käännoisprojektista. Näistä esimerkkeinä on mainittu muun muassa *Translators Without Borders* ja *The Haiti Relief Effort*. Edelleen 16 blogissa kerrotaan, että jos käännoisiä teettää voittoa tavoitteleva yritys, ei vapaaehtoiskääntäminen ole hyväksyttävää. (Flanagan 2016, 155–157.) Vapaaehtoiskääntäminen nähdään osassa blogeista hyvänä keinona antaa oma panos yhteisön toimintaan. Erään kääntäjän mielestä ilmaiseksi tehty vapaaehtoiskääntäminen on huomattavasti parempi vaihtoehto kuin kääntäminen liian matalilla palkkioilla. Vapaaehtoistyöstä saa hänen mukaansa sentään arvostusta. (mts. 156.) Monet kääntäjistä kannattavat vapaaehtoiskääntämistä hyväntekeväisyystarkoituksessa, mutta osa on huolestuneita ilmaisten käännosten vaikutuksesta kääntäjän ammattiin (mts. 159).

Vaikka vapaaehtoiskääntämisen puolesta löytyy monia näkemyksiä tutkimuksenikin puitteissa (esim. tiedon saaminen mahdollisimman monelle, itselle tärkeän järjestön aatteen jakaminen), on sillä myös kääntöpuolensa, kuten Flanaganin (2016) tutkimustuloksista nähdään. Vaarana on muun muassa se, että yritykset alkavat hyödyntää tätä ilmaista työvoimaa laajemmin vähentääkseen omia kulujaan ja lisätäkseen omia voittojaan. Koulutetut kääntäjät saattavat saada vähemmän palkattuja töitä, koska eivät pysty kilpailemaan näin suurten massojen kanssa. Käännosten laatu kärsii, kun käännoisiä tekevät kouluttamattomat amatöörit, joiden työn laatua ei tarkkailla. Huolta herättää myös työn ja vapaa-ajan entistä merkittävämpi sekoittuminen, kun vapaaehtoiskääntäjät käyttävät huomattavan osuuden vapaa-ajastaan käännosten tekemiseen. (European Union 2012, 5.)

On kuitenkin muistettava, että monet aiheesta tehdyt tutkimukset on tehty keräämällä kääntäjien henkilökohtaisia näkemyksiä asioista. Tutkimuksissa esitetyt näkemykset ovat kääntäjien omakohtaisia ja subjektiivisia kokemuksia. Nämä näkemykset saattavat poiketa käännösalan todellisuudesta ja siitä, millainen alan tila on objektiivisesta näkökulmasta tarkasteltuna.

Ammattikäntäjien, käännösalan opiskelijoiden ja tutkijoiden lisäksi vapaaehtoiskääntämisestä on sanansa sanottavana käännösalan ammattiliitolla. Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton (SKTL) toiminnanjohtaja Kristiina Antinjuntti on sitä mieltä, että kääntäminen ilman palkkiota on hyväksyttävää vain, jos käännös jäisi varojen puuttumisen takia tekemättä, ja jos käännös edustaa kääntäjälle itselleen tai yhteisölle tärkeää asiaa. Antinjuntti muistuttaa, että jos käännöksen teettäjällä on varaa maksaa käännöksestä, hänen tulisi teettää se ammattikäntäjällä palkkiota vastaan. Antinjunttin mukaan SKTL:ssä on vahva periaate siitä, ettei työtä tehdä

alihintaan tai ilmaiseksi. Liiton jäsenistä harva sanoo tekevänsä vapaaehtoista, palkatonta käännöstyötä. Käännösosalalla vallitsee yleisesti ottaen kielteinen suhtautuminen hintojen poljentaa kohtaan. (YLE 2013.)

Flanagan (2016, 162) nostaa tutkimuksessaan esiin erään huomionarvoisen seikan: todellisena haasteena saattaa olla se, että ammattikäntäjät näkevät vapaaehtoisikännökset uhkana omalle osaamiselleen, sillä joukkoistamisen avulla amatöörikäntäjien tekemät kännökset päätyvät yritysten palveluiden näkyvimmillä paikoille. Vapaaehtoisikännökset ja amatöörikäntäjät saavat siten näkyvyyttä, eivät suinkaan ammattikäntäjät ja heidän osaamisensa. Flanaganin (2016) tutkimuksen esiin nostama asia on tullut esiin myös muissa tutkimuksissa (ks. Dam & Zethsen 2010; Ruokonen 2014, 2016). Käntäjien ammatin statusta tulisi nostaa ja käntäjien osaamista tuoda paremmin esille.

Kuinka käntäjien ammatin statusta sitten voitaisiin nostaa ja erikoisosaamista tuoda paremmin esiin, suuremman yleisön tietoisuuteen? Alalle tarvitaan selkeitä toimintamalleja, jotta voidaan taata, että ammattikäntäjät nähdään erikoisosaajina ja asiantuntijoina. On myös pidettävä huoli siitä, että alalle ei tule niin sanottuja ei-haluttuja toimijoita, jotka eivät sinne sovi. Käännösalan koulutus tulisi suunnitella niin, että koulutuksiin pääsevät vain ne, jotka soveltuvat käntäjiksi. Ratkaisevassa roolissa ovat niin käntäjiä kouluttavat instituutiot kuin käännösalan ammattiliitot. (Koskinen & Dam 2016, 263–264.)

4 Aineisto ja menetelmät

Tässä luvussa esitellään aineiston, kyselytutkimuksen ja haastattelututkimuksen kokoaminen alaluvussa 4.1. Tutkimusmenetelmät ja analyysin toteutus käydään läpi alaluvussa 4.2.

4.1 Aineiston keruu

Tutkimukseni tavoitteena on esitellä vastaajien henkilökohtaisia näkemyksiä ja arvoja. Tästä syystä tutkimukseni aineiston keruu keskittyi kvalitatiivisen aineiston saamiseen, jonka avulla henkilökohtaisia näkökulmia saatiin paremmin esiin toisin kuin kvantitatiivisella tutkimuksella, joka olisi keskittynyt tarkkoihin lukuihin ja määriin.

Keräsin tutkimuksessani käytettävän aineiston kahdella tavalla: kyselytutkimuksella ja haastattelututkimuksella. Kyselytutkimuksen avulla kerätään yleensä kvantitatiivisia tuloksia, jotka esitetään numeerisessa muodossa (Alreck & Settle 2004, 46). Vaikka kyselytutkimusta käytetäänkin usein määrällisen aineiston keräämiseen, tutkimuksessani kyselyyn sisältyi kuitenkin useita avoimia kysymyksiä, joiden avulla saatiin tutkimuksen tarkoituksiin soveltuvaa kvalitatiivista aineistoa. Kyselytutkimus toteutettiin sähköisellä kyselylomakkeella tammikuussa 2016. Kyselytutkimus suunnattiin Tampereen yliopiston kääntämisen ja tulkkauksen opiskelijoille. Kyselytutkimuksella tiedusteltiin opiskelijoiden näkökulmia vapaaehtoisikäntämiseen, motiiveja sen tekemiseen sekä mahdollisia myönteisiä ja kielteisiä puolia siihen liittyen. Tutkimuksessa käytetty kyselylomake on tutkielman liitteenä (liite 1).

Käännösalan opiskelijoiden näkemysten ja mielipiteiden rinnalle halusin tuoda myös niin sanotun ulkopuolisen näkemyksen samoista aiheista. Vapaaehtoisikäntämisen eri puolia on aiemmin tutkittu niin käännöstieteen opiskelijoiden (ks. Ruokonen 2014, 2016) kuin kääntämisen ammattilaisten näkökulmasta (ks. Dam & Zethsen 2010; Katan 2011), mutta käännösalan ulkopuolisia näkemyksiä aiheesta ei kovin laajasti ole tarkasteltu. Mainitut aiemmat tutkimukset keskittyvät tosin vapaaehtoisikäntämiseen vain osittain, eikä yksikään aiemmista tutkimuksista käsittele ainoastaan vapaaehtoisikäntämistä. Siitä huolimatta näissä tutkimuksissa nostetaan esiin vapaaehtoisikäntäminen kääntämisen etiikan ja kääntäjän ammatillisen statuksen yhteydessä, joten tutkimukset ovat tästä syystä relevantteja tämän tutkimuksen osalta. Lukuun ottamatta vapaaehtoisikäntämisen motiiveista tehtyjä tutkimuksia ei pelkästään vapaaehtoisikäntämistä käsitteleviä tutkimuksia ole tehty.

Opiskelijoiden ja käännösalan ulkopuolisen henkilön näkemyksiä vertaileva tutkimus vaikutti tuoreelta näkökulmalta, jollaista käännöstieteen tutkimuksissa ei ole aiemmin käsitelty. Ulkopuolisella tarkoitan tässä henkilöä, joka ei ole kääntäjä tai työskentele käännösosalalla, eikä muutenkaan toimi kielten parissa. Tätä käännösalan ulkopuolista näkemystä edustaa tässä tutkimuksessa henkilö, joka hyödyntää omassa opetuksessaan käännettyjä videoita. Niihin on tehty ruututekstit vapaaehtoisikäntäjien voimin. Ulkopuolisen näkemyksen aiheeseen selvitin henkilökohtaisessa haastattelussa, joka tapahtui tammikuussa 2016.

4.2 Tutkimuksen toteutus ja menetelmät

Tässä alaluvussa kerron tarkemmin kysely- ja haastattelututkimuksen toteutuksesta. Selostan myös yksityiskohtaisemmin tutkimusten sisällön ja sen, miten olen päätenyt kyseiseen sisältöön. Näiden tutkimusmenetelmien avulla saamaani aineistoa analysoin ja vertailen keskenään luvussa 5. Tutkin vertailun avulla, onko käännösalan opiskelijoiden ja vapaaehtoisikäntöksiä hyödyntävän henkilön näkemyksissä suuria eroja, kun kyse on vapaaehtoisikäntämisestä.

Tutkimustavoitteeni on löytää ja esitellä kyselytutkimuksen ja haastattelun tulosten merkittävimmät yhteneväisyydet ja eroavaisuudet. Kaikkea aineistosta löytämäni tietoa en tutkielmani laajuuden puitteissa pysty esittelemään, mutta kaikkein merkittävimmät osuudet on koottu yhteen aineiston analyysiä käsittelevässä luvussa.

4.2.1 Kyselytutkimus

Kyselytutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa vastaajien henkilökohtaisista näkemyksistä koskien vapaaehtoisikäntämistä. Tavoitteena oli kuitenkin myös tehdä kysely, johon olisi yksinkertaista ja mielekästä vastata. Tämä jo siitä syystä, ettei kyselytutkimuksen vastausprosentti jäisi olemattomaksi, mikä taas tekisi tulosten minkäänlaisesta yleistettävyydestä mahdotonta. Tästä syystä kyselyssä oli sekä avoimia kysymyksiä että monivalintakysymyksiä. Avoimilla kysymyksillä haluttiin varmistaa, että vastaajalla olisi mahdollisuus kertoa kaikki hänen mielestään tärkeät näkökulmat, vaikkei niitä suoraan kyselyssä olisikaan kysytty. Avoimia kysymyksiä käytettäessä oli kuitenkin pidettävä mielessä, että niillä saadut tulokset eivät ole suoraan verrattavissa uusiin tuloksiin tutkimusta myöhemmin mahdollisesti toistettaessa, sillä niiden sisältö voisi olla mitä tahansa vastaajasta riippuen (Alreck & Settle 2004, 108).

Monivalintakysymyksillä puolestaan oli tarkoitus kerätä helposti esitettävää tietoa, jotta kyselyn tuloksia voisi esitellä muun muassa kaavioilla. Monivalintakysymykset tekivät kyselyyn vastaamisesta helpompaa, ja niiden avulla saatiin varmistettua, että jokainen vastaaja vastasi ainakin joihinkin kysymyksiin. On huomioitava, että koska kyselyssä oli monivalintakysymyksiä, niin se ei ole pelkästään laadullinen tutkimus, mutta pääpaino on kuitenkin tutkimuksen laadullisissa tuloksissa. Toisaalta monivalintakysymysten tulosten verrannollisuus on parempi mahdollisessa jatkotutkimuksessa.

Kyselytutkimukseni hypoteesina oli, että käänntieteen opiskelijoiden mielestä vapaaehtoisikäntäminen heikentää käänntosalaa ja sen arvostusta, vaikkakin joissain tapauksissa se saattaa olla hyväksyttävää. Päädyin tähän hypoteesiin, sillä opiskelijoiden kanssa käymissäni keskusteluissa vapaaehtoisikäntämisestä nämä olivat näkemyksiä, jotka nousivat esiin. Kyselytutkimuksessa käytetty kyselylomake (ks. liite 1) on tätä tutkimusta varten luotu. Siinä käsiteltyjä aihepiirejä on kuitenkin poimittu soveltuvien osien muista vapaaehtoisikäntämiseen ja palkattomaan käntämiseen liittyvistä tutkimuksista.

Cámara de la Fuenten (2015) ja Olohanin (2014) tekemien tutkimusten näkemyksistä olen hyödyntänyt vapaaehtoisikäntämisen motivaatioon liittyviä vastauksia ja niiden pohjalta tehtyjä jaotteluita. Näitä tutkimuksia on hyödynnetty erityisesti tutkimukseni kyselylomakkeen vapaaehtoisikäntämiseen liittyvissä väittämissä (kysymys 13, ks. liite 1). Cámara de la Fuenten (2015, 225) tutkimuksesta olen ottanut aiheet väitteisiin 1, 4 ja 9, jotka ovat:

Väite 1. ”Vapaaehtoisikäntöksiä tekemällä voi parantaa kielitaitoaan.”

Väite 4. ”Vapaaehtoisikäntämisen avulla käntäjä voi auttaa toisia ihmisiä ja yhteiskuntaa.”

Väite 9. ”Vapaaehtoisikäntösten teko ylläpitää ja parantaa käntäjän ammatillista osaamista.”

Cámara de la Fuenten (2015, 225) tutkimuksessa esitettyihin vapaaehtoisikäntämisen motiiveihin kuuluvat kielitaidon parantaminen, toisten ihmisten auttaminen sekä käntötaidon harjoittaminen. Oletin, että nämä samat aiheet saattaisivat nousta esiin omassa tutkimuksessani, joten tästä syystä halusin sisällyttää ne kyselylomakkeeseen.

Olohanin (2014) tutkimuksesta löytyvät aiheet kuuluvat myös vapaaehtoisikäntämisen motiiveihin, ja valitsin ne samasta syystä kyselylomakkeeseeni kuin Cámara de la Fuentenkin (2015) tutkimuksessa esiintyvät motiivit. Olohanin (2014, 24–26) tutkimuksesta löytyivät aiheet väitteisiin 3 ja 7.

Väitteet kuuluvat seuraavasti:

Väite 3. ”Vapaaehtoiskäännösten avulla saadaan välitettyä tietoa, jota ei muuten olisi kaikkien saatavilla kielimuurin takia.”

Väite 7. ”Tekemällä vapaaehtoiskäännöksiä saa hyvää työkokemusta.”

Kyselylomakkeen väittämässä on myös kääntäjän etiikkaan liittyviä aiheita, joita olen löytänyt Eeva Talvikallion (2014, 194–196) pro gradu -tutkielman kyselylomakkeesta. Näihin aiheisiin pohjautuvia väitteitä ovat 2 ja 5.

Väite 2. ”Vapaaehtoiskäännökset heikentävät ammattikäntäjien asemaa ja arvostusta.”

Väite 5. ”Ammattilaiskääntäjän tulisi välttää vapaaehtoiskäännösten tekemistä.”

Vaikka Talvikallion (2014) tutkimus käsittelee palkatonta kääntämistä yleensä, eikä ainoastaan vapaaehtoiskääntämistä, ovat siinä käytetyn kyselylomakkeen aiheet kuitenkin sopivia tutkielmani tarkoituksiin. Halusin nämä väittämät omaan tutkimukseeni, sillä ne edustavat mielestäni hyvin niitä ajatuksia, joita monella käännösosalalla toimivalla on vapaaehtoiskääntämisestä. Niiden avulla saatoin testata, pitävätkö nämä usein esiintyvät väitteet tutkimukseni osalta paikkansa.

Edellä mainittujen aiheiden lisäksi väitteiden 6, 8 ja 10 sisällöt ovat nousseet esiin käännösalan opiskelijoiden kanssa käymissäni keskusteluissa vapaaehtoiskääntämisestä ja sen vaikutuksesta käännösalaan. Halusin ottaa ne mukaan kyselytutkimukseen, sillä uskon, että kyselytutkimukseen vastaavat opiskelijatkin ovat näitä asioita pohtineet, ja heillä on niihin omat näkemyksensä. Väitteet kuuluvat seuraavasti:

Väite 6. ”Vapaaehtoiskäännöksiä tekevillä ei tarvitse olla käännösalan koulutusta.”

Väite 8. ”Vapaaehtoiskäännösten laadun ei tarvitse olla yhtä korkea kuin käännösten, joista maksetaan rahallinen palkkio.”

Väite 10. ”Vapaaehtoiskäännösten lisääntyminen vähentää ammattikäntäjien töiden määrää.”

Tutkimuksessa käytetty kyselylomake koostuu kahdesta kysymysosioista: ensimmäisessä kysytään vastaajien taustatietoja, toisessa osiossa heidän näkemyksiään vapaaehtoiskääntämisestä. Taustatiedoissa tiedustellaan vastaajien opintosuuntausta sekä sitä, kuinka pitkään he ovat opiskelleet Tampereen yliopistossa. Lisäksi heiltä kysytään, ovatko he tehneet käännös- tai tulkkaustöitä, joista on maksettu rahallinen palkkio. Opintosuuntausta

kysytään siitä syystä, että sen perusteella voidaan nähdä, ovatko vastaukset jakautuneet tasaisesti vai epätasaisesti eri kielten kesken. Opintovuosien määrää Tampereella tiedustellaan samasta syystä, että nähtäisiin painottuvatko vastaukset tietyn aikaa opiskelleisiin vai saadaanko vastauksia tasaisesti opintovuosista riippumatta.

Taustakysymysten jälkeen kyselyssä on erillinen seliteosio, jossa vastaajille selostetaan vapaaehtoisikäntämisen määritelmä tämän tutkimuksen osalta. Määritelmä on annettu ennen varsinaisia vapaaehtoisikäntämistä koskevia kysymyksiä siitä syystä, etteivät vastaajat tietämättään ymmärtäisi kyselyn kannalta erittäin keskeistä termiä väärin. Osio on laitettu erilliselle sivulle selkeyden vuoksi, ja ettei se jäisi vastaajilta huomaamatta.

Viimeisenä osiona ovat vapaaehtoisikäntämiseen liittyvät kysymykset ja väittämät. Näitä kysymyksiä on yhteensä 13, joista 4 on monivalintakysymyksiä ja 6 avoimia kysymyksiä. Tutkimuksessa on näiden lisäksi kolme kysymystä, joista yksi on rakennettu väittämistä. Siinä tiedustellaan vastaajien näkemyksiä vapaaehtoisikäntämisestä käyttäen edellä mainittuja väittämiä, joita tulee arvioida viisiportaisella Likert-asteikolla sen mukaan, kuinka hyvin tai huonosti ne kuvastavat omaa näkemystä asiasta. Likert-asteikon avulla näitä näkemyksiä saadaan kerättyä sellaisessa muodossa, että niitä voidaan analysoida helposti. Asteikkoa käyttämällä saadaan numeerisia tuloksia, mikä helpottaa tulosten keskinäistä vertailua, unohtamatta kuitenkin vastausten laadullista sisältöä. (Alreck & Settle 2004, 120.)

Kysymyksessä 13 on väitteitä yhteensä 10 kappaletta. Lopuissa kahdessa kysymyksessä pyydetään numeeriset arviot tehtyjen vapaaehtoisikäntösten määräästä niiltä vastaajilta, jotka ovat niitä ennen kyselyyn vastaamista tehneet. Arviot pyydetään sekä viimeisen vuoden osalta että tehtyjen käntösten kokonaismäärän mukaan. Näiden kysymysten lisäksi kyselyn lopussa on avoin kenttä, johon saa kommentoida kyselyä kokonaisuudessaan.

Kyselytutkimuksen vapaaehtoisikäntämiseen liittyvät kysymykset voidaan jakaa kolmeen osaan seuraavasti: 1) vastaajan tausta vapaaehtoisikäntämisessä, 2) vastaajan näkökulmat vapaaehtoisikäntämiseen ja 3) vastaajan tulevaisuus vapaaehtoisikäntämisen parissa. Osat käydään kyselylomakkeessa läpi tässä järjestyksessä. Ensimmäisen kohdan osalta kyselyssä haluttu selvittää, onko vastaajalla jo entuudestaan kokemusta vapaaehtoisikäntämisestä ja jos on, niin mitkä hänen syynsä ovat olleet tehdä niitä. Toinen osa keskittyy vastaajan näkemyksiin vapaaehtoisikäntämisestä, olivat ne sitten myönteisiä tai kielteisiä. Kolmannessa osassa

halutaan selvittää, aikooko vastaaja tehdä vapaaehtoisikäännöksiä tulevaisuudessa, tarkemmin sanottuna yliopistosta valmistumisen jälkeen.

Kyselyssä on eräs termi ja joitakin sananvalintoja, joiden määrittely ja käyttö kaipaavat hieman tarkennusta. Mainittu termi on *vapaaehtoisikäänttäminen*. Termillä viitataan tässä tutkimuksessa käännöstyöhön, jonka kääntäjä tekee omasta tahdostaan ilman, että saa siitä rahallista tai muuta korvausta. Vapaaehtoisikäännökset hyödyttävät ulkopuolisia tahoja, eivät kuitenkaan esimerkiksi kääntäjän sukulaisia. Vapaaehtoinen käännöstoiminta on virallisesti esimerkiksi jonkin järjestön organisoimaa. (Olohan 2014, 19.) Kuten edellä mainitsin, tämä termi on määritelty kyselylomakkeella, jotta vastaajalle on selvää, mitä sillä tarkoitetaan tämän tutkimuksen puitteissa.

Sananvalinnoissa harkintaa tarvittiin lähinnä sen suhteen, ovatko jotkin käytetyistä sanoista mahdollisesti tulkittavissa asenteellisiksi. Joidenkin tutkimuksessani käytettyjen sanojen tulkinta saattaa antaa puolueellisen kuvan tutkijasta tai tutkimuksesta. Muun muassa kysymyksessä 9 kysytään: ”Onko vapaaehtoisikäänttäminen mielestäsi hyväksyttävä käänntämisen muoto?”. Sana *hyväksyttävä* voi vaikuttaa hieman asenteelliselta ja saattaa luoda sen mielikuvan, että vapaaehtoisikäänttäminen ei olisi hyväksyttävää käännöstoimintaa. Se ei kuitenkaan ole sananvalinnan tarkoitus, vaan tavoitteena on ainoastaan käyttää sanaa, joka olisi tarpeeksi selkeä, ettei vastaajalle jäisi kysymyksen merkitys epäselväksi.

Kysymysten 11 ja 12 kohdalla on samankaltainen ongelma sananvalinnan objektiivisuuden kanssa. Niissä kysytään: ”Mitä myönteisiä/kielteisiä puolia vapaaehtoisikäänntämisessä mielestäsi on?”. Molemmat kysymykset saattavat vaikuttaa siltä, että oletusarvoisesti vapaaehtoisikäänntämisessä on oltava jotakin myönteistä tai kielteistä. Kyse ei ole siitä, vaan kysymysten mahdollisimman selkeästä muotoilusta. Vielä selkeämpi muotoilu olisi voinut olla: ”Mitä hyvää/huonoa vapaaehtoisikäänntämisessä...”, mutta se vaikuttaisi jo selvästi asenteelliselta sananvalinnalta, eikä tätä vaihtoehtoa tästä syystä kyselyssä käytetty. Kysymykset olisi mahdollisesti voitu korvata yleisluonteisemmalla kysymyksellä, esimerkiksi ”Mitä mieltä olet vapaaehtoisikäänntämisestä?”. Tällaisen kysymyksenasettelun riskinä olisi kuitenkin ollut se, että myös vastaukset olisivat olleet hyvin yleisluontoisia, eikä niistä saatu informaatio olisi ollut kovin syväluotaavaa tai yksityiskohtaista.

Tämän kyselytutkimuksen pienenä heikkoutena voidaan pitää sitä, että kyselyn tuloksia tarkastellessa voi huomata, että kysymyksessä 13 annetut valmiit väittämät ovat jossain määrin

saattaneet vaikuttaa sen jälkeen tulevien avointen kysymysten vastauksiin. Avoimista vastauksista löytyy nimittäin paljon mielipiteitä täsmälleen samoista asioista kuin väittämissäkin on. On tosin mahdollista, etteivät vastaajat alun perin olisi pitäneet väitteissä mainittuja asioita myönteisinä tai kielteisinä, ja mielipiteet olisivat muodostuneet väittämien sisällöstä johtuen. Siten on myös mahdollista, että kysymys on ollut tarkoituksettomasti hieman johdatteleva. Halusin kuitenkin käyttää kysymystä tutkimuksessani, sillä sen avulla sain nostettua näitä asioita selkeämmin esille. Väitteiden tavoitteena oli herätellä vastaajaa tarkastelemaan asiaa eri näkökulmista ja pohtimaan omia näkemyksiään vapaaehtoisikäntämisestä tarkemmin, kuin mitä pelkät avoimet kysymykset mahdollisesti olisivat tehneet.

Ennen kuin lähetin kyselytutkimuksen lopullisen version kääntämisen ja tulkkauksen opiskelijoille halusin varmistaa, että kyselylomake olisi helppo ymmärtää, eikä kysymyksiensä sisällössä olisi tulkinnanvaraa. Tästä johtuen teetin ensin pilottikyselyn testiryhmälle ja vasta sitten lähetin kyselytutkimuksen sen lopulliselle kohderyhmälle. Pilottikyselyn vastaajina toimivat pro gradu -seminaarini opiskelijat, itseni poissulkien. Kaikki vastaajat olivat käännöstieteen opiskelijoita, sillä halusin luoda pilottikyselylle samankaltaisen vastaajaryhmän kuin varsinaisella tutkimuksellakin tulisi olemaan. Kyselylomakkeen täytti viisi seminaarin opiskelijaa.

Pilottikyselyn sisältö oli lähes samanlainen kuin lopullisen kyselyn sisältö, mutta tein testiryhmän vastausten perusteella joitakin muutoksia siihen. Nämä muutokset selkiyttivät kyselyn rakennetta ja sisältöä. Pilottikyselyn perimmäinen tarkoitus oli saada palautetta kysymysten toimivuudesta, täyttämisen helppoudesta sekä siitä, miten kauan kyselyn täyttäminen kestää. Pilottiryhmä oli ohjeistettu tarkastelemaan kyselyä pääasiassa tältä kannalta, ja vastaamaan vain pintapuolisesti. Tarkoitus ei ollut kerätä heidän vastauksistaan aineistoa lopullista tutkimusta varten, eikä pilottivaiheen vastauksia ole siksi sisällytetty lopullisen tutkimuksen aineistoon. Toteutin testauskyselyn myös teknisesti samalla tavalla kuin lopullinen tutkimus oli tarkoitus toteuttaa, jotta pystyin varmistamaan kyselyn sähköisen toimivuuden ja tulosten raportoinnin onnistumisen.

4.2.2 Haastattelututkimus

Haastattelututkimukseni hypoteesina oli, että vapaaehtoisikäntöksiä hyödyntävä henkilö keskittyy lähinnä vapaaehtoisikäntöksistä saatuun hyötyyn, ei niinkään siihen, miten ne vaikuttavat käänösalaan ja kääntäjän ammatin statukseen. Päädyin hypoteesini sillä

perusteella, että tällaisia näkemyksiä on noussut esiin keskusteluissani vapaaehtoiskääntämisestä. Hypoteesini avulla saatoinkin testata tätä olettamusta omassa tutkimuksessani.

Haastattelututkimuksen tavaksi valitsin teemahaastattelun, sillä sen avulla haastateltavalla oli mahdollisuus ilmaista omia mielipiteitään vapaaehtoiskääntämisestä vapaammin, kuin mitä esimerkiksi tarkoin kysymyksiin rakennetussa strukturoidussa haastattelussa on mahdollista. Haastattelututkimuksen tavoite oli saada tietoa vapaaehtoiskääntämisestä henkilöltä, joka hyödyntää tällaisia käännöksiä, ja tuoda näkökantoja aiheeseen käännösalan ulkopuolelta. On kuitenkin mainittava, että kyseisen henkilön kokemukset vapaaehtoiskäännöksistä rajoittuvat TED Talks -videoihin, ja hänen näkemyksensä vapaaehtoiskäännöksistä perustuvat ainoastaan niihin.

Tutkimukseni tarkoituksena ei ollut saada samanlaisia vastauksia täysin samoihin kysymyksiin. Se olisi ollut alun alkaenkin mahdotonta, koska haastateltava henkilö ei ole kääntäjä tai opiskellut kääntämistä, eikä toimi käännösalalla. Hänellä ei ole samanlaista lähestymistapaa tai taustaa kääntämiseen kuin käännöstieteen opiskelijoilla on. Tästä syystä haastattelussa ei käyty läpi täsmälleen samoja kysymyksiä kuin kyselytutkimuksessa, eivätkä moni niistä olisi pätenytään haastateltavan kohdalla.

Sen sijaan haastattelussa keskusteltiin vapaaehtoiskääntämisestä yleisemmällä tasolla ja aiheet eivät olleet niin tarkkaan rajoitettuja. Jos aiheet olisivat olleet liian tarkkaan rajattuja, olisi haastattelu saattanut olla vähemmän hedelmällinen, eikä se olisi ollut niin keskustelevaluonteeltaan. Laadullisessa haastattelututkimuksessa on tärkeää, että tutkija antaa haastattelun kehykset, mutta ei muuten yritä rajoittaa haastateltavan vastauksia. Tällä tavoin saadaan esiin haastateltavan aidot näkemykset tutkimuksen aiheesta, ei tutkijan näkemyksiä. (Marshall & Rossmann 1999, 108.)

Haastattelussa käytiin kuitenkin samat aiheet läpi kuin kyselyssäkin: vapaaehtoiskääntämisen motiivit, mahdolliset eettiset ongelmat ja vapaaehtoiskääntämisen vaikutus käännösalan arvostukselle. Tämä johtui siitä, että muuten en olisi voinut testata hypoteesiani haastateltavan kanssa, enkä olisi voinut vertailla hänen näkemyksiään opiskelijoiden näkemyksiin.

Haastattelussa kysyttiin muun muassa haastateltavan mielipiteitä siitä, mitä myönteisiä ja kielteisiä puolia vapaaehtoiskääntämisessä on. Haastattelun runko löytyy tutkielman liitteenä (liite 3). Haastateltava oli saanut tutustua opiskelijoille lähetettyyn kyselylomakkeeseen ennen

haastattelutilannetta, joten siinä esiintyvät aiheet olivat hänelle etukäteen tuttuja. Tavoitteena oli kaikesta huolimatta keskustella eniten niistä aiheista, jotka haastateltavasta tuntuivat tärkeimmiltä, sillä tällä tavoin tuloksissa näkyisi juuri hänelle henkilökohtaisesti merkittävät asiat, jotka kuvastaisivat hänen todellisia näkökulmiaan vapaaehtoisikäntämiseen. Tavoite asetti kuitenkin haasteita kysely- ja haastattelututkimuksen aineistojen vertailuun, sillä kaikki kyselytutkimuksessa esiin nousseet aiheet eivät siis välttämättä nousisi esiin haastattelussa.

Kun valitaan henkilökohtainen haastattelu tutkimusmetodiksi, on siihen sisältyvistä riskeistä hyvä olla tietoinen. Haastattelussa voi käydä niin, ettei haastateltavalla välttämättä ole sanottavaa tutkimuksen aiheesta, jolloin haastattelusta saatava aineisto on hyödytön tutkimuksen kannalta. Haastateltava ei myöskään aina halua tuoda mielipiteitään joistakin asioista julki. (Marshall & Rossmann 1999, 110.) Koska vapaaehtoisikäntäminen on aiheena jossain määrin kiistanalainen, oli mahdollista, ettei haastateltava olisi halunnut välttämättä tuoda esiin kovin vahvoja mielipiteitä siitä. Onneksi tilanne ei ollut tämä tutkimukseni kohdalla, vaan haastateltava oli valmis kertomaan näkemyksiään aiheesta kattavasti. Tämä takasi sen, että haastattelututkimuksen aineistosta löytyi vertailtavaa kyselytutkimuksen tuloksiin.

Tutkielmani alkuhetkistä saakka oli kuitenkin selvää, ettei haastattelu tulisi olemaan täysin verrannollinen kyselytutkimuksen kanssa, sillä tutkimuksilla oli hyvin erilaiset vastaajakunnat. Tämä jossain määrin haastava tilanne johtui suurilta osin tutkimukseni alkuasetelmasta. Toisena haasteena haastattelun kohdalla oli siihen varattu melko rajallinen aika. Kun aiheita käsitellään puhuen läpi, siihen kuluu aina enemmän aikaa kuin esimerkiksi kirjalliseen kyselyyn vastatessa. Haastattelun tulosten laajuus saattoi kärsiä tästä seikasta. Jos aikaa olisi ollut enemmän, olisi haastattelussakin käyty useampia aiheita läpi, ja silloin olisi ollut enemmän vertailtavaa kyselytutkimuksen kanssa. Tosin on huomioitava, että haastattelun litterointiin tarvittava aika asetti omat rajoituksensa. Tuo aika olisi lisääntynyt merkittävästi, jos haastattelu olisi ollut pidempi, tai jos olisin tehnyt useamman haastattelun.

Aloittaessani aineiston analyysin kävin ensin läpi kyselytutkimuksen tuloksia ja sieltä nousseita keskeisimpiä näkemyksiä (mm. vapaaehtoisikäntämisen myönteiset ja kielteiset puolet). Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden näkemyksiä vertailin muun muassa Olohanin (2014) sekä Cámara de la Fuenten (2015) motivaatiotutkimusten tuloksiin. Näitä samoja vapaaehtoisikäntämisen motivaatiotutkimuksia hyödynsin käydessäni haastattelututkimuksen vastauksia läpi. Etsin haastattelututkimuksen tuloksista niitä näkökulmia, jotka poikkesivat kyselytutkimuksen tuloksista sekä niitä, jotka olivat samankaltaisia näkökulmia

kyselytutkimuksen kanssa. Kävin tuloksia läpi myös etiikan ja ammattistatuksen teorioiden avulla. Tarkastelin tuloksia verraten niitä muun muassa Chestermanin (2001) ja Tuikkalan (2015) kääntäjän etiikkaan liittyviin näkökulmiin, joita ovat muun muassa käänösalan vahingoittaminen omalla toiminnalla ja kääntäjän henkilökohtaisen etiikan käyttö. Ammattistatusta tarkastellessani hyödynsin esimerkiksi Katanin (2011) ja Flanaganin (2016) tutkimustuloksia.

Tämän jälkeen keräsin molemmista tutkimuksista keskeisimmät ja mielenkiintoisimmat seikat ja tein niiden pohjalta aineiston vertailun. Koska kyselytutkimuksen aineisto oli kerätty selkeillä, strukturoiduilla kysymyksillä ja haastattelututkimuksen aineisto avoimemmilla, aihekohtaisilla kysymyksillä, ei tulosten vertailu ollut mahdollista täysin suoraan. Kyselytutkimuksesta sain kuitenkin kerättyä helposti eniten esiin nousseet aiheet, joita löytyi myös haastattelun aineistosta.

Seuraavassa luvussa käyn läpi aineiston analyysin. Käsittelen ensin tutkimusten aineistot erikseen ja esittelen tutkimuskohtaisesti tärkeimmät esiin nousseet näkemykset ja huomiot. Tämän jälkeen vertailen tutkimusten tuloksia keskenään ja nostan esiin niiden erot ja yhteneväisyydet.

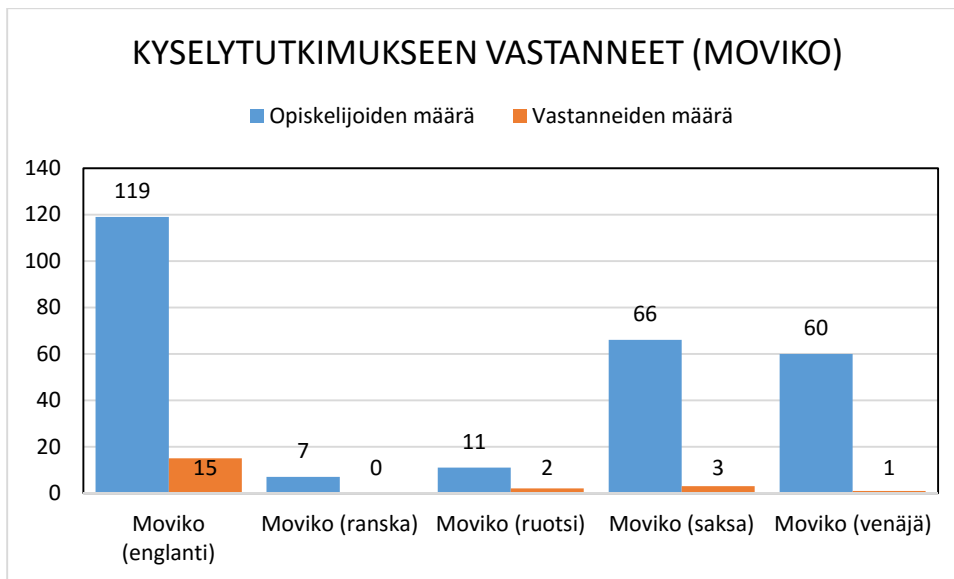
5 Analyysi

Tässä luvussa esitellään kyselytutkimuksen vastaajat sekä haastattelututkimuksen haastateltava alaluvussa 5.1. Seuraavassa alaluvussa 5.2 käydään läpi kyselytutkimuksen tuloksia ja alaluvussa 5.3 haastattelututkimuksen tärkeimpiä löydöksiä. Viimeisessä alaluvussa 5.4 kysely- ja haastattelututkimuksen tuloksia kootaan yhteen ja niitä vertaillaan keskenään.

5.1 Kysely- ja haastattelututkimuksen vastaajat

Tutkimuksessani käytetty sähköinen kysely lähetettiin Tampereen yliopiston kielten ja kääntämisen opiskelijoiden sähköpostilistoille. Kysely oli kuitenkin suunnattu pelkästään kääntämisen ja tulkkauksen opiskelijoille. Tämä tieto kerrottiin mahdollisille vastaajille kyselytutkimuksen lähettämisen yhteydessä saateviestissä (liite 2). Tällä haluttiin varmistaa, että vastaajat olisivat suuntautuneet kääntämiseen tai tulkkaukseen opinnoissaan, sillä nämä opiskelijat olivat kyselytutkimuksen kohdeyleisö. Tutkimuksen tarkoitus oli tuoda esiin kääntämisen ja tulkkauksen opiskelijoiden näkemykset vapaaehtoisikäntämisestä, ei esimerkiksi filologian opiskelijoiden. Rajaus valittiin sen takia, että käänösalan opiskelijat tulevat toimimaan ammattilaisina käänösalalla, ja vapaaehtoisikäntäminen nousee esiin myös heidän uransa aikana.

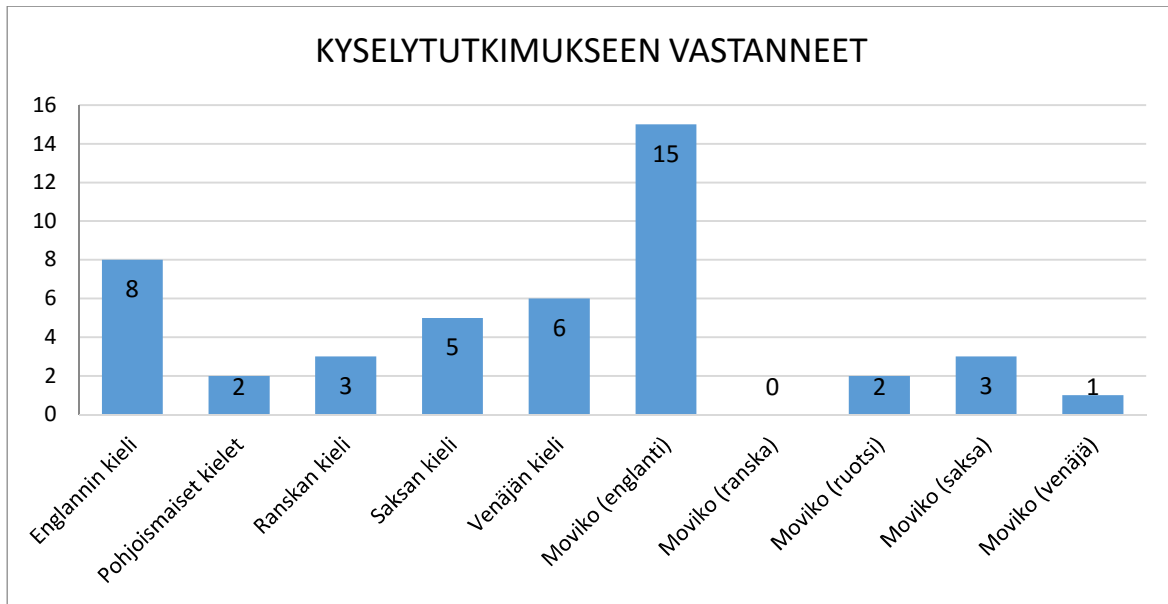
Kyselytutkimuksen vastausaika oli kaksi viikkoa ja se toteutettiin tammikuussa 2016. Tuona aikana vastauksia tuli yhteensä 45 opiskelijalta. Tätä lukua on kuitenkin erittäin hankala suhteuttaa kääntämisen ja tulkkauksen opiskelijoiden kokonaismäärään, jonka avulla kyselyn vastausprosentin pystyisi laskemaan. Kääntämisen ja tulkkauksen opiskelijoiden kokonaismäärää oli nimittäin haastavaa saada yliopiston tilastoista selvitettyä. Kaikkien kielten opiskelijoiden kokonaismäärän sai kyllä selville (1 101 opiskelijaa), mutta tästä luvusta ei saanut eroteltua sitä, kuinka moni näistä opiskelijoista oli kääntämiseen ja tulkkaukseen suuntautuneita. Tarkkoja tietoja sai vain Monikielisen viestinnän ja kääntämisen maisteriopintojen opiskelijoiden (Moviko) määristä. Nämä määrät ja vastaajien määrät kielittäin on esitelty kaaviossa 1.

Kaavio 1. Kyselytutkimukseen vastanneet Movikon opiskelijat opintosuunnittain

Yllä olevasta kaaviosta näkyy, että Movikon opiskelijoista vastasi kyselyyn melko pieni osa, eikä kaikista kielistä valitettavasti saatu vastauksia. Kuten jo totesin, Movikon opiskelijat olivat ainoat, jotka voitiin erottaa selkeästi kääntämisen ja tulkkauksen opiskelijoiksi ja tämän kyselytutkimuksen kohdeyleisöksi. Muiden opintosuuntien osalta tuo luku jäi piiloon, mikä tarkoittaa sitä, että kyselytutkimuksen vastausprosentti jää siis puhtaasti arvailuiden varaan. Lienee kuitenkin turvallista olettaa, että tutkimukseen vastanneiden opiskelijoiden määrä edustaa pientä otosta koko yliopiston kääntämisen ja tulkkauksen opiskelijoista. Vastausmäärä on kuitenkin siinä määrin riittävä, että sen avulla saatiin aineistoa riittävästi tutkimuksen tarkoituksiin.

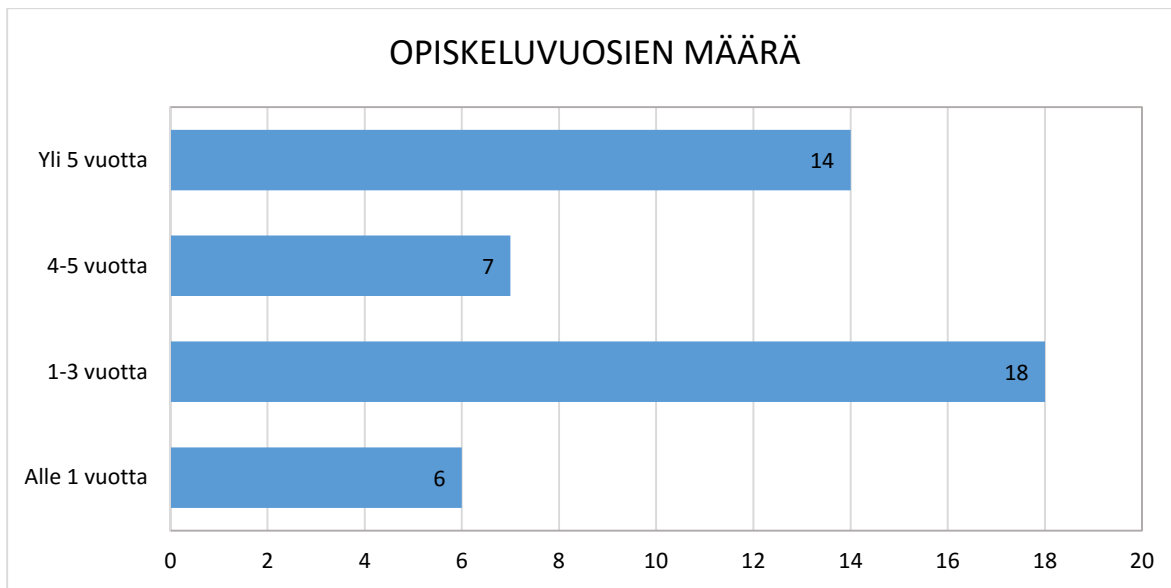
Vastaajat jakautuvat eri opintosuuntausten mukaan kaavion 2 osoittamalla tavalla ja opiskeluvuosien mukaan kaavion 3 mukaisesti. Kaaviossa 1 ja 2 on käytetty Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriopinnoista lyhennettä *Moviko*, jotta kaaviot olisivat helppolukuisempia. Lyhenteen perässä on sulussa mainittu opintojen kielisuuntaus. Myös muita opintosuuntausten nimiä on selkeyden vuoksi lyhennetty, opintosuuntausten nimet kokonaisuudessaan löytyvät kyselylomakkeesta (ks. liite 1).

Kaavio 2. Kyselytutkimukseen vastanneet opiskelijat opintosuunnittain

Kuten yllä olevasta kaaviosta voi havaita, vastaajista yli puolet (23 opiskelijaa) ovat englannin opiskelijoita. He opiskelevat joko englannin kielen, kirjallisuuden ja kääntämisen kandidaattiohjelmassa tai monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriopinnoissa. Venäjän ja saksan opiskelijoita on keskenään lähes saman verran, pohjoismaisten kielten ja ranskan opiskelijoita hieman vähemmän. Positiivista tuloksissa on se, että kaikkien kielten opiskelijat ovat edustettuina, vaikkakin englantia on selkeästi suurin vastaajamäärältään. Tähän toki vaikuttaa se, että englannin kielen opiskelijoita on ylipäätään enemmän muihin kieliin verrattuna, ei vain vastaajina.

Vastaajilta kysyttiin myös, kuinka monta vuotta he ovat opiskelleet Tampereen yliopistossa (kaavio 3). Opiskeluvuosien perusteella vastanneet jakautuivat melko selkeästi. Eniten vastauksia kyselyyn tuli opiskelijoilta, jotka ovat opiskelleet 1–3 vuotta tai yli 5 vuotta. Vastanneita oli yhteensä 32. Alle vuoden tai 4–5 vuotta opiskelleita vastanneita oli yhteensä vain 13.

Kaavio 3. Kyselytutkimukseen vastanneet opiskelijat jaoteltuna opiskeluvuosien mukaan

Yli 5 vuotta opiskelleiden vastaajien korkea määrä on melko helposti ymmärrettävissä, sillä he ovat todennäköisesti pian valmistumassa ja siirtymässä työelämään. Heillä on vuosien opiskelun aikana muodostunut jo mielipiteitä tulevasta ammatistaan ja tulevaisuuden näkymistään, jotka he haluavat tuoda kuuluviin. Hieman yllättävää on se, että 1–3 vuotta opiskelleiden määrä vastanneista oli niin korkea ja toisaalta taas se, että 4–5 vuotta opiskelleiden määrä oli suhteellisen matala. Toki on huomattava, että ensimmäinen vaihtoehto pitää sisällään opiskelijoita kolmelta vuodelta ja toinen vain kahdelta vuodelta, mikä osaltaan saattaa selittää tätä suurta eroa vastaajamäärissä. Ero vaikuttaa kuitenkin liian suurelta selittyäkseen vain tällä seikalla. Olisi mielenkiintoista tietää, mistä suuri vaihtelu johtuu, mutta sitä ei tämän tutkimuksen yhteydessä ole mahdollista, eikä tarkoituksaan selvittää. Kaiken kaikkiaan sen selvittäminen olisi hyvin haastavaa.

Haastattelututkimus oli tyyliltään temaattinen haastattelu. Haastateltavana oli henkilö, joka hyödyntää vapaaehtoiskäännöksiä omassa opetuksessaan. Haastateltavan kokemukset vapaaehtoiskääntämisestä pohjautuvat kuitenkin ainoastaan TED Talks -videoiden käyttöön, joten hänen näkemyksensä aiheesta rajautuvat niihin. Koska tämä henkilö käyttää vapaaehtoiskäännöksiä jatkuvasti, hänellä oli omakohtaista kokemusta vapaaehtoiskäännöksistä ja siksi hän soveltui tutkimukseeni. Kyseinen henkilö ei ole koulutukseltaan tai ammatiltaan kääntäjä tai lingvisti. Hän opettaa luonnontieteitä toisen asteen oppilaitoksessa.

Tässä vaiheessa on huomioitava, ettei yhden henkilön haastattelun pohjalta voi vetää mitään yleisiä johtopäätöksiä sen suhteen, millaisia näkökulmia käännösalan ulkopuolisilla henkilöillä on vapaaehtoiskääntämiseen. Tutkielmassani esiteltävät löydökset ovat ainoastaan yhden henkilön näkökulmia asiaan, eivätkä ne välttämättä edusta minkään suuremman ryhmän näkemyksiä. Tutkimuksen tavoitteena oli kuitenkin tuoda käännösalan opiskelijoiden näkemysten rinnalle ulkopuolinen näkemys vapaaehtoiskääntämisestä. Tavoite toteutui tämän haastattelututkimuksen avulla.

5.2 Kyselytutkimuksen tuloksia

5.2.1 Opiskelijoiden motiivit vapaaehtoiskäännösten tekoon

Kyselytutkimuksessa tiedusteltiin, mitkä olivat olleet opiskelijoille tärkeimpiä syitä tehdä vapaaehtoiskäännöksiä. Tähän kysymykseen vastasivat vain ne 14 opiskelijaa, jotka olivat tehneet vapaaehtoiskäännöksiä ennen kyselyyn vastaamista. Vastaukset jakautuivat melko tasaisesti seuraavien motiivien kesken:

- halu auttaa muita (4 vastaajaa)
- käännöskokemuksen saaminen (4 vastaajaa)
- halu tukea omien arvojen mukaista järjestöä ja sen ajamaa aatetta (4 vastaajaa)
- oma kiinnostus käännettävää aihetta kohtaan (5 vastaajaa)
- tiedon jakaminen (3 vastaajaa).

Yhtenä syynä mainittiin myös halu saada oma nimi näkyviin, mutta se mainittiin ainoastaan yhdessä vastauksessa. Kun näitä vapaaehtoiskääntämisen motiiveja verrataan Harjun (2005, 68–70) määrittelemiin vapaaehtoistoiminnassa toteutuviin aktiivisen kansalaisen piirteisiin (*identiteetti, osallistuminen, kohtaaminen ja välittäminen*), voidaan havaita selkeitä yhtymäkohtia. Opiskelijoiden halu auttaa muita kertoo selkeästi heidän välittävän muista ihmisistä. Tiedon jakaminen ja halu tukea omien arvojen mukaista toimintaa ovat keinoja, joilla voi osallistua ja vaikuttaa. Näihin motiiveihin liittyvän toiminnan avulla opiskelijat voivat määrittää omaa identiteettiään.

Kohtaaminen ja siihen liittyvä sosiaalinen kanssakäyminen puuttuvat kuitenkin opiskelijoiden vastauksista. Tämä todennäköisesti johtuu vapaaehtoiskääntämisen luonteesta, joka ei vastaa toiminnaltaan perinteistä vapaaehtoistoimintaa, jossa sosiaalinen kanssakäyminen on osa vapaaehtoistyötä. On myös mahdollista, että opiskelijat mieltävät vapaaehtoiskääntämisen lähinnä kääntämiseksi, ei niinkään vapaaehtoistoiminnan yhdeksi muodoksi. Näin ollen he eivät välttämättä edes pidä sosiaalista kanssakäymistä vapaaehtoiskääntämisen osana.

Vapaaehtoiskääntämisen motiivien lisäksi vastaajilta kysyttiin, voisivatko he kuvitella tekevänsä vapaaehtoiskäännöksiä yliopistosta valmistumisen jälkeen. Vastausvaihtoehdoiksi oli annettu *kyllä*, *ehkä* ja *ei*. Vastaajista 7 opiskelijaa vastasi *kyllä*, 30 vastasi *ehkä* ja loput 8 vastasi *ei*. Jos vastauksia verrataan aiempaan kysymykseen, jossa tiedusteltiin kuinka moni vastaajista oli jo tehnyt vapaaehtoiskäännöksiä, löydetään joitakin mainitsemisen arvoisia seikkoja. Niistä opiskelijoista, jotka olivat jo tehneet vapaaehtoiskäännöksiä, vain 3 tekisi niitä myös tulevaisuudessa. Lopuista näistä 14 vastaajasta suurin osa (10 henkilöä) saattaisi tehdä vapaaehtoiskäännöksiä tulevaisuudessa. Yksi vastaajista ilmoitti, ettei tekisi niitä enää valmistumisen jälkeen.

Sen sijaan niistä vastaajista, jotka *eivät* olleet tehneet vapaaehtoiskäännöksiä, 4 vastaajaa ilmoitti voivansa tehdä niitä tulevaisuudessa, ja jopa 20 opiskelijaa voivansa harkita tätä mahdollisuutta. Toisaalta 7 vastaajaa ilmoitti, ettei tekisi vapaaehtoiskäännöksiä valmistumisen jälkeenkään. Näistä vastauksista voinee huomata sen, että moni opiskelija ei tarkalleen tiedä, mitä mieltä olisi vapaaehtoiskääntämisestä, sillä $\frac{2}{3}$ vastaajista ilmoitti, että voisi *ehkä* kuvitella tekevänsä vapaaehtoiskäännöksiä valmistumisen jälkeen.

Syitä siihen mikseivät vapaaehtoiskäännöksiä tehneet opiskelijat halua niitä enää tehdä valmistumisen jälkeen, ei ole selvitetty tässä tutkimuksessa. Mahdollisia syitä voidaan kuitenkin pohtia. Ehkä näiden opiskelijoiden mielestä vapaaehtoiskäännösten tekeminen opiskeluaikana on lähinnä kääntämisen harjoittelua, mutta valmistumisen jälkeen he kokevat ammattikäytäjinä olevansa velvoitettuja toimimaan niin, etteivät omalla toiminnallaan vahingoita käännösala. Voi olla, että he kokevat vapaaehtoiskäännösten valmistumisen jälkeen vievän leipää pois heidän omasta pöydästään. Sen sijaan opiskelijat, jotka eivät ole tehneet vapaaehtoiskäännöksiä mutta haluaisivat niitä tehdä, saattavat nähdä ne kokeilemisen arvoisena asiana. On mahdollista, että he näkevät vapaaehtoiskääntämisen tapana auttaa muita, eikä niinkään käännösala vahingoittavana asiana.

Seuraavana kysyttiin, mitkä voisivat olla tärkeimpiä syitä tehdä vapaaehtoiskäännöksiä tulevaisuudessa. Tähän kohtaan olivat vastanneet kaikki, jotka olivat edellisessä kohdassa vastanneet *kyllä* sekä yhtä lukuun ottamatta kaikki, jotka vastasivat *ehkä*. Vastauksia kysymykseen tuli siis 36 opiskelijalta. Myös näissä vastauksissa oli löydettävissä samoja motiiveja kuin aiemmissa vastauksissa niiltä opiskelijoilta, jotka olivat jo tehneet vapaaehtoiskäännöksiä. Vastaukset jakautuivat kuitenkin hieman selkeämmin tämän kysymyksen kohdalla useammin mainittuihin syihin kuin aiemmassa kysymyksessä.

Luonnollisesti tähän saattaa vaikuttaa jo pelkästään vastaajien suurempi määrä. Selkeästi suurimmaksi syyksi tehdä vapaaehtoiskäännöksiä tulevaisuudessa nousi hyväntekeväisyys, oli se sitten jonkin järjestön toiminnan tukemista tai yksittäisen ihmisen auttamista.

Vastaajista 21 ilmoitti, että voisi tehdä tulevaisuudessa vapaaehtoiskäännöksiä, jos niiden avulla voisi tukea esimerkiksi jonkin järjestön toimintaa. Lisäksi kahdeksan vastaajaa mainitsi vielä erikseen halunsa auttaa yksittäistä ihmistä. Näissä vastauksissa oli nostettu esiin muun muassa halu auttaa pakolaisia, joilla ei ole rahaa käännöksiin, mutta jotka tarvitsevat niitä selviytyäkseen arjesta. Olisi mielenkiintoista tietää, nousiko pakolaisten auttaminen vastauksissa esiin erittäin ajankohtaisesta pakolaistilanteesta johtuen vai olisiko se noussut esiin joka tapauksessa. Vastauksissa näkyi opiskelijoiden halu auttaa. Olisiko sitä kuitenkaan eritelty näin tarkasti, jos yhteiskunnan tilanne olisi ollut toisenlainen tutkimuksen toteutusajankohtana? Näistä 21 vastaajasta neljä oli lisäksi erikseen maininnut, että tekisi vapaaehtoiskäännöksiä vain, jos olisi täysin varma siitä, ettei jokin taho hyödy niistä rahallisesti.

Toiseksi suurin syy tehdä vapaaehtoiskäännöksiä oli oman kielitaidon ylläpitäminen ja oman käänösosaamisen kehittäminen. Tämän syyn oli maininnut kymmenen opiskelijaa. Muitakin syitä vapaaehtoiskääntämiseen löytyi, mutta niitä oli maininnut vain selkeästi pienempi osa vastaajista, viisi kysymykseen vastanneista tai vähemmän. Näitä syitä olivat oma mielenkiinto käännettävää aihetta kohtaan, oman nimen suurempi näkyvyys ja poliittiset syyt. Poliittisilla syillä kyseisissä vastauksissa tarkoitettiin käännöksiä, jotka ovat sisällöltään tärkeitä, mutta jäävät kääntämättä, koska tiedon levittäminen estetään valtion taholta.

Tähän kyselytutkimukseen vastanneiden opiskelijoiden motiivit vapaaehtoiskääntämiseen ovat hyvin samankaltaisia kuin mitä on löydetty aiemmissa tutkimuksissa (Cámara de la Fuente 2015; O'Brien & Schäler 2010; Olohan 2014). Tosin aiempien tutkimusten vastaajat eivät olleet opiskelijoita, mutta vastaajaryhmän ero ei vaikuttanut tältä osin tulosten samankaltaisuuteen. Halu auttaa muita ja kääntäjän oma kiinnostus käännettävään aiheeseen on mainittu Olohanin (2014, 24) tutkimustuloksissa. Tiedon jakaminen esiintyy Cámara de la Fuentes (2015, 212) tutkimuksessa, kuten myös käänöskokemuksen saaminen. Tämä motiivi on esillä myös O'Brienin ja Schälerin (2010, 9) sekä Flanaganin (2016, 155–156), tutkimustuloksissa.

Kaikissa näissä kolmessa tutkimuksessa yhtenä tärkeänä motiivina oli mainittu halu tukea oman järjestön toimintaa ja edistää sen aatetta. Ainoa tutkielmani kyselytutkimuksessa esiin noussut motivaation syy, jota ei mistään näistä aiemmista tutkimuksista löytynyt, oli oman nimen

näkyvyyden lisääminen vapaaehtoisikäännösten avulla. Syynä tähän saattaa olla se, että käänösalan opiskelijat pohtivat tulevaa ammattiaan ja sitä, kuinka voivat tuoda omaa osaamistaan esiin töitä etsiessään. Tämä saattaa hyvinkin painaa vaakakupissa ainakin niillä opiskelijoilla, joilla ei käänöskokemusta vielä ole. Voi olla, että oman nimen näkyvyyden lisääminen ei olisi noussut esiin jollakin toisella kohderyhmällä.

5.2.2 Opiskelijoiden mielipiteitä vapaaehtoisikäntämisestä

Kyselyssä kysyttiin ensin yleisellä tasolla, onko opiskelijoiden mielestä vapaaehtoisikäntäminen hyväksyttävä käntämisen muoto. Vastausvaihtoehdot olivat *aina, usein, joskus, harvoin, ei koskaan* ja *en osaa sanoa*. Sen jälkeen tiedusteltiin vielä tarkemmin avoimella kysymyksellä, miksi vapaaehtoisikäntäminen on tai ei ole heidän mielestään hyväksyttävää. Monet vastaajista olivat sitä mieltä, että silloin kun vapaaehtoisikäntämistä tehdään hyväntekeväisyydestä, esimerkiksi jonkin hyväntekeväisyysjärjestön toiminnan edistämiseksi, se on hyväksyttävää. Erityisesti silloin vapaaehtoisikäntämistä pidettiin hyväksyttävänä, kun kaikki muukin esimerkiksi käänöksiin liittyvässä projektissa oli tehty vapaaehtoisvoimin.

Lähes kaikissa vastauksissa oli kuitenkin lisätty maininta siitä, että jos käänöstä tarvitseva yritys voisi maksaa käänöksestä, sen tulisi niin tehdä. Voittoa tavoittelevien yritysten vapaaehtoisikäntämistä pidettiin vastaajien joukossa kauttaaltaan ei-hyväksyttävänä toimintana. Monissa vastauksissa oli myös mainittu, että jos vapaaehtoisikäntämisestä on haittaa ammattikäntäjille (jos esimerkiksi töitä on tarjolla vähemmän vapaaehtoisikännösten takia tai käänöstöistä maksetaan pienempiä palkkioita), niin silloin vapaaehtoisikäntämistä ei tulisi harjoittaa. Tämä näkemys on hyvin samankaltainen Chestermanin (2001, 153) luoman käntäjän eettisen valan kanssa. Käntäjän ei tulisi toiminnallaan vahingoittaa käänösala, ja hänen tulisi edistää oman ammattikuntansa toimintaa.

Käntäjän oma valta asiassa nostettiin muutamassa vastauksessa esille. Vastauksissa korostettiin sitä, että jos käntäjä itse on sitä mieltä, että vapaaehtoisikäntäminen on hyvä tapa toimia, tulisi hänellä olla vapaus tehdä vapaaehtoisikännöksiä. Vastauksissa nousee esiin Tuikkalan (2015, 9) tutkimuksessakin esitetty huomio siitä, että käntäjällä on mahdollisuus toimia myös henkilökohtaisten eettisten arvojensa mukaisesti. Olisi kiintoisaa tietää, miksi nämä muutamat opiskelijat ovat nostaneet käntäjän oman päätösvallan vastauksissaan esiin. Ovatko he halunneet korostaa käntäjän henkilökohtaisia eettisiä arvoja, jotka joissain tapauksissa voisivat mennä muiden määrittämien eettisten arvojen ohi?

Eräänä mielenkiintoisena seikkana nousi kahdessa vastauksessa esiin se, että vapaaehtoisikäntäminen on silloin hyväksyttävää, jos siltä ei odoteta ammattimaista tasoa ja odotukset käännöksen suhteen ovat ”laadulle sopivassa suhteessa”. Oletettavasti tällä viitataan siihen, että jos käännökset olisivat käännösalan koulutettujen ammattilaisten tekemiä, niiden laatu olisi korkeampi kuin mitä vapaaehtoisikännöksiltä mahdollisesti odotetaan. Kahden vastaajan mielestä vapaaehtoisikäntäminen on hyväksyttävää *ainoastaan* silloin, kun kääntäjä on amatöörikääntäjä, jolla tässä tapauksessa tarkoitetaan henkilöä ilman koulutusta tai työkokemusta kääntämisen alalta.

Näillä vastaajilla saattaa olla taustalla ajatus siitä, että vapaaehtoisikäntäminen pitäisi jättää täysin amatööreille, eikä ammattilaisten tulisi niihin ryhtyä lainkaan. Lähtökohtana saattaa olla se, että vastaajien mielestä vapaaehtoisikännösten laatu on heikompaa. Jos vapaaehtoisikännöksiä olisi saatavilla vain heikkolaatuisina, ehkä se lisäisi palkattujen käännöstöiden määrää. Tällä tavalla mahdollisesti heidän mukaansa voitaisiin parantaa käännösalan tilannetta.

Kohdassa 11 opiskelijoilta tiedusteltiin avoimella kysymyksellä, mitä myönteisiä puolia vapaaehtoisikäntämisessä heidän mielestään on. Kysymykseen oli vastannut 41 opiskelijaa, eli 4 vastaajaa oli jättänyt tämän kysymyksen väliin. Seuraavassa on joitakin otteita opiskelijoiden antamista vastauksista:

- (1) ”Se on hyvä tapa saada käännöskokemusta ja useat tekstit joita ei muuten pystyittäisi kääntämään tuodaan uusille kielille.”
- (2) ”Sillä tavalla voi auttaa muita tekemällä sitä, mitä osaa ja mistä pitää.”
- (3) ”Vapaaehtoisikäntämisenkin voi laittaa CV:hen mikäli käännös tulee julkiseksi ja se kartuttaa aina omaa kokemusta.”
- (4) ”Hyvää mieltä ja hyviä tekoja on kiva levittää, siitä tuskin sinänsä on kovinkaan paljoa haittaa.”
- (5) ”Kokemusta kääntäjälle, näkyvyyttä tärkeille asioille, tietynlainen voimien yhdistäminen (kuten vapaaehtoistoiminnassa yleensä).”
- (6) ”Se voi mielestäni olla vapaaehtoistyötä siinä missä muukin työ ja auttaa esimerkiksi ihmisoikeusjärjestöjä levittämään sanomaansa.”

Taulukossa 1 on lueteltu kaikki opiskelijoiden mainitsemat vapaaehtoisikäntämisen myönteiset puolet. Koska kyseessä oli avoin kysymys, eivät vastaukset luonnollisesti olleet täysin samassa muodossa kaikilla vastaajilla, mutta taulukkoa varten on tehty näitä vastauksia vastaavat yleisemmät määritelmät. Vastaukset on lajiteltu määrän perusteella, ylimpänä taulukossa on useimmiten mainitut asiat ja alimpana vähiten mainitut.

Taulukko 1. Vastauksia kysymykseen ”Mitä myönteisiä puolia vapaaehtoisikäntämisessä mielestäsi on?”

Opiskelijoiden mainitsemat myönteiset puolet	Vastausten määrä
Hyväntekeväisyys, muiden ihmisten auttaminen	15
Työkokemuksen lisääntyminen	13
Tieto saadaan mahdollisimman monelle	6
Auttaa työnhaussa	4
Näkyvyyttä tärkeille asioille	4
Oman nimen ja osaamisen näkyvyyden lisääminen	4
Mahdollisuus harjoitella kääntämistä jo opiskeluaikana	3
Verkostoituminen	3
Edistää viestintää yleisellä tasolla	2
Kielitaidon harjoittaminen	2
Vähemmistökielisten materiaalien lisääntyminen	2
Antaa hyvää mieltä kääntäjälle	1
Innostaa aloittamaan kääntämisen opiskelun	1
Palautteen saaminen käännöksistä	1

Eniten mainintoja vapaaehtoisikäntämisen myönteisistä puolista saivat hyväntekeväisyys, muiden ihmisten auttaminen sekä työkokemuksen lisääntyminen. Nämä myönteiset puolet ovat selkeästi samalla linjalla aiemmin mainittujen opiskelijoiden motiivien kanssa. Vaikka hyväntekeväisyys, muiden ihmisten auttaminen ja työkokemuksen lisääntyminen nousivat määrällisesti selkeästi ylitse muiden, eivät niitä kuitenkaan olleet maininneet edes puolet kysymykseen vastanneista.

Taulukkoa 1 tarkastellessa on havaittavissa, että myönteisiä puolia nousi esiin useita (yhteensä 14 kappaletta) ja vastauksissa oli melko paljon hajontaa. Moni myönteisistä puolista mainittiinkin vain yhden tai kahden opiskelijan toimesta. Näiden vähiten mainittujen joukossa yksi mielenkiintoisimmista oli yhden vastaajan ajatus siitä, että vapaaehtoisikäntäminen ”innostaa aloittamaan kääntämisen opiskelun”. Kiintoisan vastauksesta teki se, että muiden kysymysten vastauksia tarkastellessa sai sen vaikutelman, että kaikki vastaajat, jotka olivat

tehneet vapaaehtoisikäännöksiä, olivat olleet niitä tehdessään jo käänösalan opiskelijoita. Tästä seikasta ei kuitenkaan ole täyttä varmuutta, sillä kyseistä asiaa ei kysytty kyselylomakkeessa.

Kun taas tarkastellaan opiskelijoiden näkemyksiä siitä, miksi vapaaehtoisikäntäminen ei ole heidän mielestään hyväksyttävää, niin esiin nousee muutamia näkökulmia, jotka toistuvat suurimmassa osassa vastauksista. Yksi on se, että työstä tulisi aina maksaa palkkio. Tämä nousee esiin erityisesti niissä vastauksissa, joissa mainitaan voittoa tavoittelevat yritykset toimeksiantajina. Näiden yritysten ei tulisi opiskelijoiden mielestä hyödyntää vapaaehtoisikäntäjiä, vaan niiden tulisi palkata käntäjiä tekemään kyseinen työ. Samoilla linjoilla ovat muun muassa Flanaganin (2016, 155–157) tutkimuksen vastaajat, joiden mukaan vapaaehtoisikäntäminen voittoa tavoitteleville yrityksille ei ole hyväksyttävää. Samaa aihetta sivutaan myös Chestermanin (2001, 153) käntäjien valassa, jossa kieltäydytään työskentelemästä liian pienillä palkkioilla.

Toisena huolenaiheena opiskelijoiden mielestä on vapaaehtoisikäntämisen vaikutus käänösalan asemaan ja käntäjien arvostukseen. Usean vastaajan mielestä se, että vapaaehtoisikännöksiä voi tehdä kuka tahansa, heikentää käntäjän ammatin arvostusta. Vapaaehtoisikäntäminen saattaa siten lisätä mielikuvia siitä, että kuka tahansa kielitaitoinen voi tehdä ammattimaisia kännöksiä. Jos asiaa tarkastellaan eettisestä näkökulmasta, tulisi tällöin vapaaehtoisikäntämistä välttää, sillä sen voidaan katsoa vahingoittavan kännösala. (Chesterman 2001, 153).

Kun ollaan sitä mieltä, että vapaaehtoisikännöksiä voi tehdä kuka tahansa, käntäjän ammattiin vaadittavaa erikoisosaamista ei osata arvostaa, eikä sitä välttämättä tunnisteta lainkaan. Opiskelijoiden vastauksista nousee näin ollen esiin seikkoja, jotka on mainittu myös Damin ja Zethsenin (2010, 205) sekä Katanin (2011, 125–126) käntäjän statusta koskevissa tutkimuksissa. Muutama vastaaja oli sitä mieltä, että vapaaehtoisikäntäminen vie työn alan ammattilaisilta. Yksi vastaaja mainitsi vielä erityisenä haasteena sen, että jos vapaaehtoisikännökset ovat laadultaan hyviä, niin miksi kukaan maksaisi käntämisestä palkkioita. Molemmat edellä mainitut seikat löytyvät myös Flanaganin (2016, 155–159) tutkimustuloksista ammattikäntäjiä huolestuttavina asioina.

Käänösalan opiskelijoiden vastauksista voi aistia opiskelijoiden huolen oman tulevan ammattinsa puolesta. Opiskelijoiden näkemysten mukaan kännöstyöt ovat jo vähentyneet, ja vapaaehtoisikäntäminen saattaa vähentää niitä entisestään. Kännöstyön pääpaino on aiempaa enemmän tehokkuudessa ja pienissä palkkioissa, ei niinkään laadussa ja asiantuntijan arvoisissa

palkkioissa. Ehkäpä vastausten taustalla on aavistus siitä, että opiskelijat valmistuvat haastavaan ammatilliseen tilanteeseen sekä turhautuminen, kun pitkällä koulutuksella ei välttämättä saakaan ansaitsemaansa arvostusta.

Seuraavassa on esitelty otteita opiskelijoiden vastauksista:

- (1) ”Se heikentää yleisesti työn laatua ja kääntäjien asemaa työmarkkinoilla kun työt menevät ensisijaisesti niille, jotka eivät vaadi palkkaa. Tämä on erittäin kestäväntöntä ja halventaa kääntäjiä ja heidän ammattitaitoaan.”
- (2) ”Vähentää ammatin arvostusta, vie elantoa oikeilta kääntäjiltä. Kuka tahansa voi yleensä toimia vapaaehtoisääntäjänä, joten lopputuotteen laatu ei välttämättä vastaa ammattilaisen tekemää työtä, mutta kääntäjäkunta kokonaisuudessaan saa asiasta helposti haukut.”
- (3) ”Käännöksiä voivat tehdä ihmiset, joilla ei ole siihen sopivaa koulutusta, jolloin käännosten taso voi laskea. Periaatteessa joku kääntäjä menettää aina rahaa, kun joku toinen tekee työn ilmaiseksi.”
- (4) ”Kääntäjän arvostuksen heikkeneminen, toimeksiantajien haluttomuus maksaa kääntäjille kohtuullinen korvaus kun ilmaiseksikin voisi saada.”
- (5) ”On riski, että se luo kääntämisestä kuvaa toimintana, johon kuka tahansa kykenee. Samoin se voi vähentää ammattimaisten kääntäjien mahdollisuuksia saada töitä.”
- (6) ”Vaarana on, että kääntäjien korvaukset heikkenevät entisestään. Mikäli käännöksiä on mahdollista saada ilmaiseksi, miksi niistä ylipäänsä pitäisi maksaa?”

Kun opiskelijoilta kysyttiin vapaaehtoisääntämisen myönteisiä puolia kysymyksessä 11, saadut vastaukset poikkesivat melko paljon toisistaan ja myönteisiä puolia löytyi monia erilaisia. Tilanne oli melko toisenlainen, kun heiltä kysyttiin vapaaehtoisääntämisen kielteisistä puolista kysymyksessä 12. (Kaikki mainitut asiat on esitelty kokonaisuudessaan taulukossa 2.) Vastauksista löytyi kahdeksan aihetta, joka on kuusi vähemmän kuin myönteisiä puolia. Tästä voitaneen päätellä, että vastaajien näkemykset olivat lähempänä toisiaan kielteisiä kuin myönteisiä asioita pohdittaessa. Kysymykseen 12 vastauksia tuli kuitenkin kahdelta vastaajalta vähemmän, joten myös se saattoi vaikuttaa saatujen vastausten ja niiden pohjalta kerättyjen teemojen määrään.

Vaikka vastaajat olivat enemmän samaa mieltä kielteisistä kuin myönteisistä puolista, ei vastauksissa noussut selkeästi esiin yhtä tai kahta tiettyä asiaa, jotka olisivat opiskelijoiden mielestä olleet vapaaehtoisääntämisen kielteisimpiä puolia. Vastaukset jakautuivat melko tasaisesti eri teemojen välille, eikä siis mikään teemoista noussut toisia selkeämmin esille. Vastaukset keskittyivät kuitenkin selkeästi tiettyihin aiheisiin.

Opiskelijoiden mielestä vapaaehtoisääntäminen:

- 1) heikentää ammattikäntäjien arvostusta ja työmahdollisuuksia
- 2) huonontaa käännoksistä saatavien korvausten tasoa
- 3) mahdollistaa käännosten teon ilman minkäänlaista koulutusta.

Samat aiheet nousevat esiin, kun tarkastellaan muun muassa Chestermanin (2001, 153) valaa. Moni opiskelijoiden mielestä vapaaehtoistoiminnan kielteinen puoli on myös valassa mainittuja kääntäjän ammattietiikan vastaisia asioita.

Taulukko 2. Vastauksia kysymykseen ”Mitä kielteisiä puolia vapaaehtoisikäntämisessä mielestäsi on?”

Opiskelijoiden mainitsevat kielteiset puolet	Vastausten määrä
Asiakkaiden halukkuus maksaa käännöksistä vähenee	11
Huonontaa koulutettujen kääntäjien asemaa työmarkkinoilla	11
Vähentää palkallisia töitä ammattikäntäjiltä	10
Vähentää ammatin ja käntämisen arvostusta	9
Heikentää kännösten laatua	8
Heikentää kännöksistä saatavia korvauksia	7
Käännösalan vaatimaa erityisosaamista ei tunnusteta	7
Vapaaehtoisikäntöksiä voi tehdä ilman koulutusta	7

Opiskelijoiden esiin nostamat näkökulmat vapaaehtoisikäntämisen kielteisistä puolista ovat melko yhteneväisiä Ruokosen (2014, 48) tekemän tutkimuksen tulosten kanssa. Vaikka Ruokosen tutkimus ei käsittele vapaaehtoisikäntämistä, vaan kääntäjän ammatin arvostusta yleisemmällä tasolla, ovat esiin nousseet näkemykset hyvin samankaltaisia. Myös Ruokosen tutkimuksessa teetettiin kysely kännösalan opiskelijoille, joten voidaan todeta, että samat huolenaiheet mietityttävät opiskelijoita sekä yleisellä tasolla että vapaaehtoisikäntämisen kontekstissa.

Kysymysten 11 ja 12 avulla haluttiin selvittää, mitä vastaajille tulisi mieleen vapaaehtoisikäntämisestä ilman, että heille tarjottaisiin valmiita vastausvaihtoehtoja. Näin haluttiin varmistaa, etteivät valmiit vaihtoehdot rajoita vastausten sisältöä, vaan kaikki mahdolliset näkemykset nousevat esille, tai että siihen on ainakin mahdollisuus. Avoimissa kysymyksissä oli kuitenkin riskinä se, että vastaajat jättävät vastaamatta niihin, sillä avoimiin kysymyksiin on työläämpi vastata kuin esimerkiksi monivalintakysymyksiin. Tämä oli havaittavissa myös tutkimuksessani, sillä avoimiin kysymyksiin oli jättänyt vastaamatta useampi vastaaja. Koska tämä riski oli tiedossa jo ennen kyselytutkimuksen toteuttamista, oli kyselyyn laitettu heti avointen kysymysten jälkeen väittämiä, joihin oli annettu valmiita

vaihtoehtoja ja joihin vastaajien oli helpompi ja nopeampi vastata kuin edeltäneisiin avoimiin kysymyksiin.

Ratkaisu osoittautui onnistuneeksi, sillä kysymykseen 13 oli saatu vastaukset 44 vastaajalta, mikä tarkoitti sitä, että vain yksi opiskelija oli jättänyt vastaamatta. Kysymyksessä 13 oli annettu vastaajille kymmenen vapaaehtoisikäntämiseen liittyvää väittämää, joita heidän tuli arvioida sen mukaan, olivatko niistä samaa vai eri mieltä. Arvioinnissa oli käytössä viisiportainen Likert-asteikko, jonka vastausvaihtoehdot olivat: 5 = *samaa mieltä*, 4 = *osittain samaa mieltä*, 3 = *en osaa sanoa*, 2 = *osittain eri mieltä* ja 1 = *eri mieltä*.

Valmiiksi annetut väittämät olivat seuraavat:

- 1) Vapaaehtoisikännöksiä tekemällä voi parantaa kielitaitoaan.
- 2) Vapaaehtoisikännökset heikentävät ammattikäntäjien asemaa ja arvostusta.
- 3) Vapaaehtoisikännösten avulla saadaan välitettyä tietoa, jota ei muuten olisi kaikkien saatavilla kielimuurin takia.
- 4) Vapaaehtoisikäntämisen avulla käntäjä voi auttaa toisia ihmisiä ja yhteiskuntaa.
- 5) Ammattilaiskäntäjän tulisi välttää vapaaehtoisikännösten tekemistä.
- 6) Vapaaehtoisikännöksiä tekevillä ei tarvitse olla kännösalan koulutusta.
- 7) Tekemällä vapaaehtoisikännöksiä saa hyvää työkokemusta.
- 8) Vapaaehtoisikännösten laadun ei tarvitse olla yhtä korkea kuin kännösten, joista maksetaan rahallinen palkkio.
- 9) Vapaaehtoisikännösten teko ylläpitää ja parantaa käntäjän ammatillista osaamista.
- 10) Vapaaehtoisikännösten lisääntyminen vähentää ammattikäntäjien töiden määrää.

Seuraavaksi esittelen väittämistä saadut tulokset. Jokainen väittämä käydään yksitellen läpi. Lisäksi niitä väittämiä, joista nousi erityisen kiintoisia asioita esiin, tarkastellaan yksityiskohtaisemmin.

Väittämiin saadut vastaukset jakautuivat yleisesti ottaen melko selkeästi. Kaikista kymmenestä väittämästä vastaajat olivat lähes tai täysin samoilla linjoilla viiden väittämän kohdalla. Loppujen viiden väittämän kesken he taasen olivat melko tai hyvinkin erimielisiä. Niistä väittämistä, joista opiskelijat olivat yhtä mieltä, erottui selkeimmin väittämä 1 ”Vapaaehtoisikännöksiä tekemällä voi parantaa kielitaitoaan”. Kuten kaaviosta 4 näkyy, yhtä vastaajaa lukuun ottamatta, kaikki vastaajat olivat väitteestä *samaa* tai *osittain samaa mieltä*.

Kaavio 4. Väittämän 1 vastaukset jaoteltuina vastausvaihtoehtojen mukaan

Väittämästä 2 ”Vapaaehtoiskäännökset heikentävät ammattikäntäjien asemaa ja arvostusta” vastaajat olivat melko yksimielisiä. Vastaajista 35 oli sitä mieltä, että väite pitää paikkansa tai osittain paikkansa. Väitteessä 3 ”Vapaaehtoiskäännösten avulla saadaan välitettyä tietoa, jota ei muuten olisi kaikkien saatavilla kielimuurin takia” tilanne oli samanlainen, kuten myös väitteessä 4 ”Vapaaehtoiskääntämisen avulla käänntäjä voi auttaa toisia ihmisiä ja yhteiskuntaa”. Väitteissä 3 ja 4 *samaa mieltä* tai *osittain samaa mieltä* oli molemmissa 37 vastaajaa.

Väitteessä 7 ”Tekemällä vapaaehtoiskäännöksiä saa hyvää työkokemusta” opiskelijat olivat myös samoilla linjoilla. Vastaajista 31 oli *samaa mieltä* tai *osittain samaa mieltä*. Väitteissä 2, 3, 4 ja 7 hajontaa eri vastausvaihtoehtojen välillä oli siis melko vähän. Toisin kuin ensimmäisessä väittämässä näihin väitteisiin osa vastaajista oli vastannut *en osaa sanoa* ja *osittain eri mieltä*. Ensimmäisessä väittämässä vain yksi vastaaja oli valinnut vaihtoehdon *en osaa sanoa*, eikä yksikään vaihtoehtoa *osittain eri mieltä*.

Näistä vastauksista näkyy selkeästi, kuinka ristiriitainen vapaaehtoiskääntäminen aiheena on. Väittämän 2 vastaukset kertovat hyvin siitä, että opiskelijoiden mielestä vapaaehtoiskääntäminen uhkaa käänntösälää ja käänntäjien asemaa. Tästä huolimatta opiskelijat ovat yksimielisiä siitä, että vapaaehtoiskäännösten avulla voidaan auttaa muita ihmisiä, jolloin sitä voidaan pitää hyvänä asiana. Samoin on vastauksessa paremmasta tiedonvälityksestä, jonka vapaaehtoiskääntäminen mahdollistaa. Näiden väittämien kohdalla on mahdollista, että opiskelijat suhtautuvat vapaaehtoiskääntämiseen eri tavalla riippuen, mistä väittämästä on kyse.

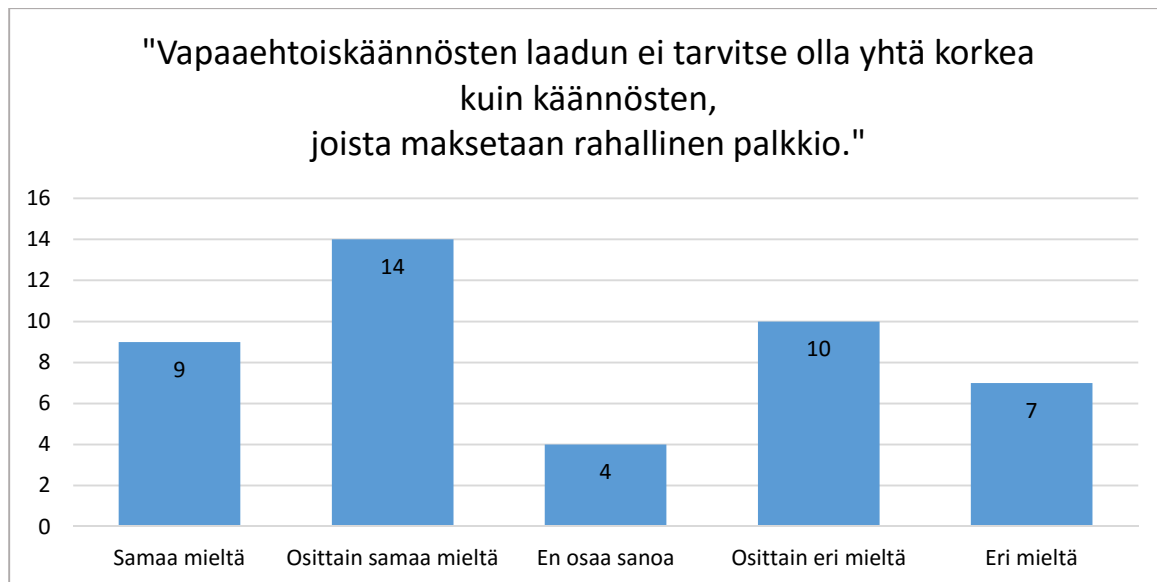
Väittämässä 2 opiskelijat saattavat tulkita vapaaehtoisikäntämisen kääntämisenä, jota tekevät amatöörit ja jonka lopputuloksena on heikkolaatuisia käännöksiä. Väitteessä 4 opiskelijat ovat mahdollisesti keskittyneet enemmän vapaaehtoisikäntämiseen yhtenä vapaaehtoistoiminnan muotona, eivätkä yhdistä tällaiseen käännöstoimintaan muun muassa alaa heikentäviä tekijöitä lainkaan. Näihin vaihteleviin tuloksiin vaikuttanevat opiskelijoiden käsitykset siitä, mitä vapaaehtoisikäntäminen heidän mielestään yleisesti ottaen on. Näissä näkemyksissä saattaa olla suuriakin eroja, mikä todennäköisesti näkyy juuri näiden väitteiden kohdalla.

Sen sijaan väittämissä 5, 6, 8 ja 10 opiskelijat olivat melko tai hyvin selkeästi eri linjoilla näkemyksissään. Väittämässä 5 ”Ammattilaiskäntäjän tulisi välttää vapaaehtoisikäntösten tekemistä” *samaa mieltä* tai *osittain samaa mieltä* oli 18 vastaajaa, 14 oli *osittain eri mieltä* ja 11 *ei osannut sanoa*. Tämä tulos oli kiintoisa, sillä siitä huolimatta, että suurin osa opiskelijoista piti vapaaehtoisikäntämistä uhkana käännösosalalle, kaikki eivät olleet sitä mieltä, että sitä tulisi välttää. Ehkä joidenkin opiskelijoiden mielestä hyväntekeväisyystarkoituksessa tehdyt vapaaehtoisikäntökset menevät tärkeydessään tämän uhan ohi, eikä vapaaehtoisikäntämistä tästä syystä tarvitsisi välttää. Opiskelijoiden henkilökohtaiset näkemykset vapaaehtoisikäntämisestä saattavat hyvinkin arvottaa heidän vastauksiaan tähän väittämään.

Väittäjä 6 ”Vapaaehtoisikäntöksiä tekevillä ei tarvitse olla käännösalan koulutusta” jakoi myös vastaajien mielipiteitä paljon. *Samaa* tai *osittain samaa mieltä* oli 13 opiskelijaa, 10 *ei osannut sanoa* ja *eri mieltä* tai *osittain eri mieltä* oli 21. Vastausten hajonta saattaa johtua siitä, että osa opiskelijoista näkee vapaaehtoisikäntämisen yhtenä kääntämisen muotona, jolla on samanlainen asema kuin käännöksillä joista maksetaan korvaus. Toiset opiskelijat saattavat taas luokitella vapaaehtoisikäntökset alempiarvoisemmiksi kuin ”todelliset” käännöstyöt, jolloin niiden tekoon ei tarvita heidän näkemyksensä mukaan ammattikäntäjiä.

Väitteen 10 ”Vapaaehtoisikäntösten lisääntyminen vähentää ammattikäntäjien töiden määrää” kohdalla *samaa* tai *osittain samaa mieltä* oli 26 opiskelijaa, 9 *ei osannut sanoa* ja 9 oli *eri mieltä* tai *osittain eri mieltä*. Tämä vastausten suuri hajonta selittyy todennäköisesti sillä, ettei tästä asiasta ole tarkempaa tietoa, sillä sitä ei ole kvantitatiivisesti juuri tutkittu. Opiskelijoilla ei ole tästä asiasta tarkempaa tietoa, jolle he voisivat perustaa oman vastauksensa. Mielipiteet väitteestä saattavat hyvinkin pohjautua puhtaisiin arvauksiin ja omaan tuntumaan asiasta.

Erityisen suurta hajontaa esiintyi väittämän 8 kohdalla, joka kuuluu seuraavasti: ”Vapaaehtoiskäännösten laadun ei tarvitse olla yhtä korkea kuin käännösten, joista maksetaan rahallinen palkkio”. Vastaajista 23 oli väitteestä *samaa mieltä* tai *osittain samaa mieltä*, kun taas 17 oli *osittain eri mieltä* tai *eri mieltä*. Tämän lisäksi neljä vastaajaa *ei osannut sanoa*, mitä mieltä on väitteestä. Nämä tulokset on esitetty alla olevassa kaaviossa 5.

Kaavio 5. Väittämän 8 vastaukset jaoteltuina vastausvaihtoehtoittain

Huomattavaa on se, että yhdeksän vastaajaa on väitteen kanssa samaa mieltä, kun taas seitsemän on sen kanssa eri mieltä. Tuloksista on siis havaittavissa suuri näkemusero sen suhteen, millaista laatua käännöstieteen opiskelijat odottavat tai haluavat vapaaehtoiskäännöksiltä. Ehkä ne opiskelijat, joiden mielestä vapaaehtoiskäännösten laadun ei tarvitse olla yhtä korkea kuin maksettujen käännösten, näkevät tilanteen niin, että ”sitä saa, mitä tilaa”. Jos käännöksistä ei olla valmiita maksamaan, niin sen tulee näkyä niiden laadussa. Tämän väitteen tulokset ovat haastavia tulkita, sillä jokainen opiskelija määrittelee käännöksen laadun subjektiivisesti. Toiselle vastaajalle korkealaatuinen käännös voi tarkoittaa täysin eri asiaa kuin toiselle. Sama pätee opiskelijoiden määrittelyssä siinä, millainen on heikkolaatuinen käännös.

Väittämien 8 ja 10 tulosten lisäksi mielenkiintoa herätti väitteen 9 tulokset. Väitteessä todetaan: ”Vapaaehtoiskäännösten teko ylläpitää ja parantaa kääntäjän ammatillista osaamista”. Vastaajat olivat olleet väitteessä 1 lähes yksimielisiä siitä, että vapaaehtoiskäännöksillä voi parantaa kielitaitoaan. Kuitenkin väitteessä 9 vain hieman yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että niiden avulla voi ylläpitää tai parantaa ammatillista osaamista. Vastaajien näkemys tuntuu hieman

ristiriitaiselta, sillä oletettavasti kielitaidon parantaminen parantaa myös kääntäjän ammatillista osaamista.

On mahdollista, etteivät vastaajat yhdistä kielitaidon kehittämistä ammattitaidon kehittämiseen, sillä jopa kymmenen vastaajaa valitsi vaihtoehdoksi *en osaa sanoa*. Voi myös olla, etteivät vastaajat pitäneet vapaaehtoisikäännösten tekemistä sopivana keinona ammatillisen osaamisen ylläpitämisessä ja kehittämisessä, vaan heidän mielestään tähän sopisi paremmin jokin toinen keino. Eräs vaihtoehto on myös, että opiskelijat yhdistävät kielitaidon parantamisen opiskeluaikaan, kun taas ammattitaidon kartuttamisen valmistumisen jälkeiseen aikaan. Tässä tapauksessa kielitaitoa ei pelkällään tämän näkemyksen mukaan paranneta enää työelämässä, vaan se on tehty jo opiskeluaikana. Valmistumisen jälkeen kielitaidon kehittämisen ajatellaan mahdollisesti myös sisältyvän ammattitaidon kartuttamiseen.

Väittämässä 5, 6 ja 10 moni vastaaja tuntui olevan epävarma siitä, mitä mieltä on kyseisestä väittämästä. Jokaisessa näistä väittämistä oli nimittäin noin neljännes opiskelijoista vastannut, että *eivät osaa sanoa*. Tähän melko korkeaan lukuun on saattanut vaikuttaa joidenkin vastaajien kohdalla tunne väitteiden vaikeaselkoisuudesta ja se, etteivät vastaajat ole osanneet arvioida vapaaehtoisikäntämisen vaikutusta ammattikäntäjien töiden määrään (väittäjä 10).

Yleisesti ottaen väittämät paljastavat sen, etteivät opiskelijat täysin tiedä, mitä mieltä ovat vapaaehtoisikäntämisestä. Tilanne on ymmärrettävä ainakin niiden väitteiden osalta, jotka koskevat vapaaehtoisikäntämisen vaikutusta kääntäjän statukseen ja etiikkaan, sillä näihin aiheisiin ei ole vielä olemassa määriteltyjä yhteisiä normeja, joiden varaan opiskelijat voisivat vastauksiaan perustaa (ks. väittämät 5, 6, 8, 10). Opiskelijat eivät siis välttämättä tiedä, mitä mieltä esimerkiksi käänösalan tutkijat tai ammattilaiset ovat näistä aiheista, mikä luultavammin vaikeuttaa heidän omaa suhtautumistaan asiaan. Hieman yllättävää on se, että opiskelijat eivät ole yksimielisiä vapaaehtoisikäntämisen myönteisistä ja motivaatioon liittyvistä seikoista. Ehkä tulos korostaakin juuri sitä, että vapaaehtoisikäntäminen on ristiriitainen aihe kaikkine puolineen.

Eräänä huomioitava asiana väittämien tuloksia tarkastellessa on, että kaikki opiskelijat eivät välttämättä tulkinneet vapaaehtoisikäntämistä samalla tavalla vastatessaan. Vaikka kyselytutkimuksessa heille oli valmiiksi annettu Olohanin (2014, 19) määritelmä siitä, mitä vapaaehtoisikäntäminen tarkoitti tässä tutkimuksessa, he ovat silti saattaneet vastata omien mielipiteidensä ja ennakkokäsitystensä mukaan.

5.3 Haastattelututkimuksen tuloksia

Haastattelututkimusta varten haastattelin henkilöä, joka hyödyntää vapaaehtoisikäännöksiä omassa työssään. Haastattelemani henkilö toimii luonnontieteiden opettajana toisella asteella. Hän käyttää omassa opetuksessaan opetusmateriaalina muun muassa TED Talks -videoita, jotka on käännetty TED:n vapaaehtoisikäntäjien voimin. Haastateltavan näkemykset vapaaehtoisikäntämisestä perustuvat näihin videoihin. Haastateltava hyödyntää näitä videoita pääsääntöisesti siksi, että luonnontieteissä monien oppikirjojen materiaali on jo vanhentunutta siinä vaiheessa, kun se saadaan opetuskäyttöön. Internetistä saatava materiaali sen sijaan on ajantasaisempaa ja kaikkien vapaasti käytettävissä. Haastateltavan mielestä kaikille avoin materiaali on kaiken kaikkiaan hyvää oppimateriaalia. Myös monen opiskelijan mielestä nämä sähköiset materiaalit ovat olleet hyviä, ja erityisesti verkkokursseilla niiden käyttö on saanut kiitosta. Se, että tarjolla on ajankohtaisempaa materiaalia, josta myös opiskelijat pitävät, on varmasti yksi vahvasti motivoiva tekijä vapaaehtoisikäntösten käyttöön.

Haasteena tällaisen materiaalin käytössä haastateltavan näkemyksen mukaan on kuitenkin niiden kieli, joka lähes poikkeuksetta on englanti. Haastateltavani toteaa, että ainakin hän voisi käyttää näitä materiaaleja laajemmin, jos niille löytyisi suomenkielisiä käännöksiä. Hän on nimittäin huomannut, että ainakaan hänen opettamissaan luonnontieteellisissä aiheissa opiskelijoiden kielitaito ei riitä opetusvideoiden ymmärtämiseen ilman käännettä, eikä hän näin ollen voi hyödyntää niitä videoita, joista suomenkieliset ruututekstit puuttuvat. Tämä on hänen mielestään sääli, sillä saatavilla oleva materiaali on sisällöltään hyvää ja sitä olisi tarjolla paljon. Tästä syystä hän kannattaa esimerkiksi TED:n hyödyntämää vapaaehtoisikäntämisprojektiä, jonka avulla materiaaleihin saadaan käännöksiä, sillä ilman näitä käännöksiä hänen suomenkieliset opiskelijansa eivät videoiden sisältämää tietoa saa.

Edellä mainittu näkökohta on yksi tärkeimmistä asioista, jotka nousivat esiin haastattelun aikana. Ilman vapaaehtoisikännöksiä opiskelijoilta saattaa jäädä ajankohtainen tieto opetetusta aiheesta saamatta, koska heidän kielitaitonsa ei riitä videon alkuperäisen kielen ymmärtämiseen. Perustelut käyvät hyvin yhteen Olohanin (2014) ja Cámara de la Fuenten (2015) motivaatiotutkimuksissa löytyneiden vapaaehtoisikäntösten tekemisen syiden kanssa. Syyt kohtaavat selkeästi todellisen tarpeen.

Haastattelututkimuksessa käsiteltiin paitsi haastateltavan motiiveja vapaaehtoisikäntösten käyttöön, myös sitä, mitä hän on yleisesti ottaen mieltä vapaaehtoisikäntämisestä ja sen avulla

tuotetuista käännöksistä. Kuten edellä mainittiin, haastateltavan käyttämissä vapaaehtoisateriaaleissa hänelle itselleen tärkeintä on se, että opetusmateriaalin tieto saadaan niiden avulla välitettyä opiskelijoille. Koska tämä on mahdollista vapaaehtoisäännösten avulla, haastateltavalle niin vapaaehtoisäännökset kuin vapaaehtoisääntäminenkin ovat tarpeellisia. Tämä saattaa olla yksi syy siihen, miksi haastateltavan mielestä vapaaehtoisäännökset eivät ole merkittävä uhka käännösosalalle. Tosin haastateltava huomauttaa, että vapaaehtoisääntäminen voi heikentää ammattikäntäjän tilannetta, jos vapaaehtoisäännöksiä hyödyntävät muun muassa yritykset, joilla olisi varaa maksaa käännöstöistä. Tällöin siitä muodostuu uhka käännösosalalle. Hänen TED:n kautta saamansa kokemukset vapaaehtoisäännöksistä eivät kuitenkaan ole tällaisesta toiminnasta antaneet viitteitä.

Haastateltavan mielestä käännösten välittämä tieto ja sen tarpeellisuus ohittavat tärkeydessään käännösten laadun. Jos faktat on käännetty oikein, käännöksen kielellinen toimivuus on toissijaista. Varsinkin haastateltavan opettamissa luonnontieteissä on tärkeää, että opetusmateriaali on käännetty tietojen osalta oikein. Tässä tapauksessa haastateltava ei pidä yhtä tärkeänä sitä, onko käännökseen saatu sisällytettyä kaikki lähtötekstin tyyllilliset vivahteet, tai esimerkiksi TED Talksien tapauksessa puhujien käyttämä huumori. Kun kyseessä on tietopohjainen materiaali, silloin hänen mukaansa perimmäisenä tarkoituksena on saada tieto välitettyä katsojalle tai lukijalle.

Samoin kuin opiskelijoiden kohdalla haastateltavan näkemys nostaa esiin laadun määritelmän ja sen subjektiivisuuden. Haastateltavalle kielellinen oikeaoppisuus vaikuttaa olevan korkealaatuisen käännöksen määritelmä. Kuitenkin haastateltava kertoo olevansa tyytyväinen käyttämiensä videoiden käännöksiin, sillä niissä on faktat käännetty oikein. Käännösosalalla toimivat näkevät tämän varmasti myös korkealaatuisen käännöksen merkkinä. Jos sisältö on käännetty oikein, on silloin käännös siltä osin hyvin tehty ja laadukas.

Vaikka haastateltava on sitä mieltä, että vapaaehtoisäännöksille on tarvetta, niitä ei hänestä voida kuitenkaan hyödyntää kaikissa tekstityyleissä. Jos kyse on kaunokirjallisuuden kääntämisestä, silloin hänestä on tärkeää saada myös kielelliset nyanssit ja lähtötekstin tunnelma oikein käännettyä. Siihen hänen mielestään ei vapaaehtoisääntäminen sovi, sillä moni vapaaehtoisääntäjä on amatöörikääntäjä, joilla ei kaunokirjalliseen kääntämiseen tarvittavaa tyyllillistä osaamista ole, toisin kuin ammattikäntäjällä.

Haastateltava nosti tässä yhteydessä erikseen esille sen, että vapaaehtoisikäännökset eivät todennäköisesti ole yhtä korkealaatuisia kuin ammattilaisten tekemät. Tämä näkemys on samankaltainen kuin käänntieteen aiemmissa tutkimuksissa. Erona haastateltavan ja käänntieteen toimijoiden näkemyksissä on kuitenkin se, että haastateltava ei kiinnitä huomiota samalla tarkkuudella käänntöksen laatuun, varsinkaan sen kielelliseen puoleen. Jos haastateltavan mielestä käänntöksen asiasisältö on kohdallaan, niin silloin käänntöksen laatu on tarvittavalla tasolla. Haastateltava kertoi, että ainakin hänen käyttämässään materiaaleissa käänntökset ovat olleet asianmukaisia ja tieto on ollut oikein. Vapaaehtoisikäännöksissä ei siis hänen näkökulmastaan ole ollut laadullisia ongelmia.

Mahdollisen heikomman laadun lisäksi kääntäjät ovat nostaneet esiin vapaaehtoisikäänntämisen mahdolliset haittavaikutukset ammattikäntäjille ja käänntosalalle. Vapaaehtoisikäänntämisen on koettu uhkaavan ammattikäntäjien asemaa. Tämä on havaittavissa muun muassa Katanin (2011) ja Ruokosen tutkimusten tuloksista. Katanin (2011, 130–131) tutkimukseen vastanneet pitivät amatöörikääntäjiä käänntösalan suurimpana uhkatekijänä, ja Ruokosen (2014, 44) tutkimuksen vastaajat mainitsivat amatööritekstitykset ammatin arvostusta heikentävänä tekijänä.

Haastateltava ei kuitenkaan koe vapaaehtoisikäänntämisen olevan merkittävä uhka käänntosalalle, ainakaan silloin jos vapaaehtoista käänntöstyötä tehdään voittoa tavoittelemattomille yrityksille. Vapaaehtoisikäännökset, jotka tehdään hyväntekeväisyystarkoituksessa, ovat hänen mielestään vain hyvä asia. Vapaaehtoisikäänntäminen mahdollistaa tiedon avoimemman jakamisen, eikä kielitaidon puute enää estä tiedonsaantia. Tämä suuntaus on haastateltavan mielestä positiivinen asia. On melko loogista, että haastateltava kokee vapaaehtoisikäännöksillä jaetun tiedon positiivisena asiana. Tähän vaikuttanee hänen oma opettajan ammattinsa, jossa pääpaino on tiedon jakamisella. Selkeänä uhkana käänntosalalle haastateltava näkikin sen sijaan käänntösalan muuttuvan työnkuvan ja sen, osataanko siihen reagoida. Koska konekäänntäminen on lisääntynyt ja lisääntyy edelleen huomattavasti, tulisi kääntäjien ja käänntösalan hänestä reagoida tähän muutokseen.

Muutoksen myötä haastateltavan mukaan käänntöstyöt perinteisessä muodossaan tulevat vähentymään ja kääntäjän työnkuva tulee muuttumaan, ja tämä tulisi hänen mielestään huomioida käänntötoiminnassa. Haastateltava näkeekin vapaaehtoisikäänntämisen joiltain osin enemmän mahdollisuutena kuin uhkana käänntosalalle. Näkemys saattaa johtua siitä, että hän voi hyödyntää vapaaehtoisikäännösten avulla niiden parhaan puolen: tiedon jakamisen

mahdollisimman monelle ilman kielimuuria. Haastateltavan mielestä esimerkiksi TED Talks -videoita voitaisiin hyödyntää käännöstieteen opetuksessa. Opiskelijat voisivat kääntää näitä videoita kurssitöinä, jolloin he saisivat mahdollisuuden tehdä ”oikeita töitä” jo opiskeluaikana. Opiskelijat saisivat tätä kautta käännöskokemusta, ja lisäksi käännöksistä olisi todellista hyötyä. Näkemys on hyvin samankaltainen kuin Flanaganin (2016, 155–156) tutkimuksessa esitetty huomio siitä, että vapaaehtoisikäntämisellä voi saada työkokemusta.

Kaiken kaikkiaan haastateltava oli sitä mieltä, että kääntäjien pitäisi nostaa omaa ammatillista profiiliaan erityisesti niiden ihmisten silmissä, joille se ei ole tuttu. Jos ammatti olisi tässä mielessä paremmin turvattu, ei vapaaehtoisikäntäminenkään ehkä tuntuisi niin uhkaavalta. Olisi tärkeää tuoda käännösten tärkeys, kääntäjien erikoisosaaminen ja molempien arvo esille näkyvämmiin. On mielenkiintoista, että käännösalan epävarmuus vapaaehtoisikäntösten suhteen on aistittavissa myös haastateltavan vastauksissa. Ehkäpä hänen mielestään asioiden kokeminen uhkana kertoo enemmän kääntäjien epävarmuudesta kuin todellisesta uhasta. Vapaaehtoisikäntäminen on suhteellisen uusi asia, johon kääntäjät eivät välttämättä vain vielä osata suhtautua muuna kuin uhkana.

Myös käännöstieteen opiskelijat ovat nostaneet esiin kääntäjien erikoisosaamisen paremman näkyvyyden Ruokosen (2014, 42) tutkimuksessa. Tutkimuksessa opiskelijoilta kerättiin toimenpide-ehdotuksia kääntäjien arvostuksen parantamiseksi. Haastateltavan mielestä kääntäjien erikoisosaamisen näkyvyyden parantamiseen ei kuitenkaan kannata välttämättä lähteä kielellisen puhtauden ja oikeakielisyyden kautta, sillä nämä näkökulmat voivat monille olla liian vaikeasti lähestyttäviä. Hänen mielestään olisi parempi keskittyä johonkin konkreettisempaan asiaan, esimerkiksi tiedon saamisen helppouteen hyvien käännösten kautta. Haastateltava korostanee tällä sitä, että asiantuntijuus on tuotava esiin ilman kielellistä pilkunviilausta, joka tällä hetkellä tuntuu hänestä olevan se yleisin keino. Painopiste lienee hänen mielestään väärässä asiassa, eivätkä käännösalan ulkopuoliset ihmiset välttämättä jaksata tästä lähestymistavasta innostua.

5.4 Analyysin yhteenveto

Niin kuin edellä on kerrottu, kysely- ja haastattelututkimusten avulla on haluttu tuoda esiin kaksi eri näkökulmaa vapaaehtoisikäntämiseen. Ensimmäistä ja hieman perinteisempää näkökulmaa edustavat käännöstieteen opiskelijat. Heidän näkemyksensä vapaaehtoisikäntämisestä painottuvat kääntäjään ja käännösalaan. Toista näkökulmaa edustaa

vapaaehtoiskäännöksiä hyödyntävä henkilö, jonka voidaan nähdä edustavan käännosten kohderyhmän tai asiakkaan näkökulmaa. Hänen näkemyksensä keskittyvät enemmän valmiiseen käännökseen.

Kuten johdannossa esittämässäni hypoteesissa oletin, opiskelijoiden ja haastateltavan tuloksissa nousi esiin joitakin selkeitä eroavaisuuksia. Opiskelijat pitivät vapaaehtoiskääntämistä kääntäjien ja käännösalan asemaa heikentävänä asiana, mutta joissakin tapauksissa vapaaehtoiskääntäminen oli heidän mielestään myös hyväksyttävää. Vapaaehtoiskääntämistä hyödyntävä taho keskittyi näkemyksissään enemmän vapaaehtoiskäännosten tuomiin hyötyihin kuin niiden vaikutukseen käännösosalalle. Tosin haastateltava oli siinä asiassa samaa mieltä kääntämisen opiskelijoiden kanssa, että jos jokin taho voisi maksaa käännöksestä, niin siitä tulisi maksaa, eikä vapaaehtoiskäännosten hyödyntäminen olisi näissä tapauksissa hyväksyttävää.

Yksi suurimmista eroista näiden kahden näkökulman välillä oli suhtautuminen vapaaehtoisten tekemien käännosten laatuun. Molemmat olivat samaa mieltä siitä, että vapaaehtoiskäännosten laatu ei ole samalla tasolla kuin ammattilaisten tekemien. Erona oli kuitenkin se, että opiskelijat olivat tästä asiasta selkeästi huolestuneita, kun taas niitä hyödyntävän henkilön mielestä laadun ei tarvitse olla yhtä korkea, jos käännosten avulla saadaan tieto aiheesta kaikille. Toisin sanoen ”pilkun paikalla” ei ole väliä, jos esitetty asia ymmärretään. Tosin haastateltava totesi, että tämä ei pidä paikkaansa kaunokirjallisuuden kääntämisessä, jossa kielellinen tarkkuus ja kauneus ovat olennainen osa käännöstä.

Toinen selkeä ero vastaajien välillä oli heidän näkemyksensä siitä, mitä vapaaehtoiskääntäminen tekee käännösosalalle. Opiskelijat olivat selkeästi sitä mieltä, että vapaaehtoiskääntäminen heikentää ammattikäntäjien arvostusta ja työmahdollisuuksia, kun taas haastateltava oli sitä mieltä, että vapaaehtoiskääntäminen ei ole huomattava uhka käännösosalalle. Sen sijaan hän nosti esiin kääntäjän muuttuvan työnkuvan teknologian kehittymisen myötä ja sen, että se saattaisi muodostua uhaksi käännösosalalle, jos siihen ei osata reagoida sekä opetuksessa että työmarkkinoilla. Hänen mielestään kääntäjien pitäisi entistä enemmän nostaa omaa ammattiaan ja erikoisosaamistaan esiin. Haastateltava puuttui tässä itse asiassa seikkaan, joka löytyi myös opiskelijoiden vastauksista, joissa he miettivät vapaaehtoiskääntämisen hyviä puolia. Opiskelijoiden mielestä vapaaehtoiskääntämistä voisi nimittäin hyödyntää oman osaamisen markkinoinnissa.

Vastaajaryhmien tuloksista yllättävimpiä olivat kuitenkin niiden yhtäläisyydet tiettyjen näkemysten osalta. Molemmat ryhmät pitivät vapaaehtoisikäntämisen myönteisenä puolena muun muassa sitä, että se tarjoaa mahdollisuuden harjoitella kääntämistä jo opiskeluaikana. Toinen molempien mainitsema myönteinen puoli oli se, että vapaaehtoisikäntösten avulla saadaan tieto mahdollisimman monelle. Tosin on huomattava, että opiskelijoista melko moni oli näistä näkemyksistä myös eri mieltä. Molemmat ryhmät mainitsivat yhtenä tärkeistä puolista sen, että vapaaehtoisikäntökset auttavat toisia ihmisiä ja niiden avulla voi harjoittaa hyväntekeväisyyttä. Tämä oli varsinkin kääntämisen opiskelijoille erittäin merkittävä asia.

Yksi yllättävistä löydöistä oli se, että muutama opiskelija totesi, että vapaaehtoisikäntäminen on hyväksyttävää silloin, jos siltä ei odoteta ammattimaista tasoa ja odotukset sen suhteen ovat normaalia matalammat. Tämä oli ristiriidassa sekä hypoteesini että opiskelijoiden näkemyksistä valtaosan kanssa. Suuri osa opiskelijoista oli nimittäin vastaustensa perusteella selkeästi huolestuneita kääntösten laadusta. Toisaalta tämä hieman poikkeava näkemys oli yhdenmukainen haastateltavan näkemyksen kanssa siitä, että vapaaehtoisikäntöksissä laadun ei tarvitse olla niin korkea kuin se olisi ammattilaisen tekemänä, kunhan siinä ollut informaatio on oikeaa. Ilmeisesti molemmat ryhmät ovat kuitenkin sitä mieltä, että vapaaehtoisikäntösten laatu ei ole yhtä korkeatasoista kuin ammattikäntäjien tekemät kääntökset.

Tutkielmani tuloksia kokonaisuudessaan on melko haastavaa verrata aiemmin tehtyihin tutkimuksiin vapaaehtoisikäntöksistä, sillä niissä vapaaehtoisikäntösten osalta on keskitytty lähinnä niiden tekemiseen liittyviin motiiveihin. Vapaaehtoisikäntämisen vaikutusta kääntösalaan ja kääntäjän ammattiin ei sinänsä ole oikeastaan tutkittu, vaan vapaaehtoisikäntäminen on vain ollut yksi tutkimusten aihealueista. Tutkimukset ovat keskittyneet enemmän kääntäjän statukseen, ja vapaaehtoisikäntäminen on niissä mainittu lähinnä yhtenä useista statukseen vaikuttavista tekijöistä. Tutkielmani tuloksia voidaan verrata siis ainoastaan vapaaehtoisikäntämisen motiivien osalta suoraan aiempiin tutkimuksiin, joiden kanssa tutkimukseni tulokset ovat hyvin samansuuntaisia.

6 Päätelmät

Tutkielmani tavoite oli selvittää, millaisia näkökulmia vapaaehtoisikäännöksiä hyödyntävällä henkilöllä ja käännotieteen opiskelijoilla on vapaaehtoisikäntämiseen. Tämän lisäksi tutkielmallani selvitettiin, mitä vaikutusta heidän mielestään vapaaehtoisikäntämisellä voi olla käännotsalaan ja sen statukseen. Tutkimuksessa käytiin läpi näitä näkemyksiä erikseen sekä vertailtiin niitä keskenään. Tutkimukseni hypoteesina oli, että käännotieteen opiskelijat suhtautuvat vapaaehtoisikäntämiseen pääsääntöisesti kääntäjien ammattia ja alaa heikentävänä asiana, tosin joissain tapauksissa he voisivat pitää vapaaehtoisikäntämistä hyväksyttävänä. Sen sijaan vapaaehtoisikännöksiä hyödyntävän tahon oletettiin keskittyvän lähinnä käännotksen hyödynnettävyyteen kuin vapaaehtoisikäntämisen vaikutukseen käännotsalalle.

Kaiken kaikkiaan tutkimukseni alkuperäinen hypoteesi piti suurilta osin paikkansa. Opiskelijoiden näkemykset vapaaehtoisikäntämisestä olivat selkeästi kielteisemmät kuin vapaaehtoisikännöksiä käyttävän henkilön. Opiskelijat olivat melko yksimielisiä siitä, että vapaaehtoisikäntäminen heikentää ammattikäntäjien asemaa ja arvostusta. Vapaaehtoisikännöksiä hyödyntävä henkilö sen sijaan ei nähnyt vapaaehtoisikäntämistä huomattavana uhkana käännotsalalle. Tosin hänen mukaansa siitä voi muodostua uhka, jos vapaaehtoisikäntäjiä käytetään hyväksi, esimerkiksi teettämällä heillä ilmaiseksi töitä, joista tulisi maksaa palkkio. Erityistä huolta opiskelijoiden keskuudessa herätti se, ovatko yritykset ja muut tahot valmiita enää maksamaan ammattilaisille käännotksista, jos voivat niitä saada ilmaiseksikin. Tästä huolimatta suurin osa opiskelijoista oli sitä mieltä, että jos vapaaehtoisikännöksiä tehdään hyväntekeväisyystarkoituksessa, niin niiden tekeminen on hyväksyttävää.

Vaikka opiskelijat suhtautuivatkin vapaaehtoisikäntämiseen selvästi kielteisemmin, niin he olivat kännöksiä hyödyntävän henkilön kanssa samaa mieltä siitä, että vapaaehtoisikäntämisessä on myös myönteisiä puolia. Sen avulla saadaan muun muassa käännotettyä tietoa, joka ei muuten olisi kaikkien ulottuvilla. Lisäksi vapaaehtoisikäntämisen avulla käännotsalan opiskelijat voivat helposti hankkia kännöskokemusta jo opiskeluaikana tehden todellisia toimeksiantoja. Hyväntekeväisyys oli mainittu suurimmassa osassa vastauksista yhtenä vapaaehtoisikäntämisen tärkeimmistä puolista.

Vapaaehtoisikännosten laatu oli kaikkien tutkimukseen osallistuneiden mielestä heikompi kuin ammattilaisten käntämien tekstien. Erona vastaajien välillä oli kuitenkin se, että opiskelijat

olivat tästä asiasta selkeästi huolestuneita, kun taas käännöksiä hyödyntävän henkilön mielestä laadun ei tarvinnut olla yhtä korkea, jos käännösten avulla saatiin tieto aiheesta kaikille. Näiden tulosten tarkastelussa haastavaa on se, että laadun voi määritellä monella eri tavalla, eikä voida tietää, mihin vastaajien määritelmät perustuvat. Jokaisella on käännösten hyvästä ja huonosta laadusta oma näkemyksensä. On mahdollista, että opiskelijat ja käännöksiä hyödyntävä henkilö määrittelevät laadukkaan käännöksen eri tavoin jo alun perin. Tämä tekee vastausten vertailtavuuden vaikeaksi, jos määritelmät poikkeavat toisistaan.

Näissä määritelmissä on todennäköisesti eroja opiskelijoidenkin keskuudessa. Näihin eroihin saattaa vaikuttaa esimerkiksi opiskelijoiden käännösopintojen määrä. Ne opiskelijat, jotka ovat opiskelleet kauemmin, saattavat määritellä laadukkaan käännöksen aivan toisin kuin juuri opintonsa aloittaneet opiskelijat, sillä heillä on enemmän teoreettista taustatietoa muun muassa kääntämisen etiikasta.

Yllättävää tuloksissa oli se, että muutama opiskelija hyväksyi vapaaehtoiskääntämisen *vain* jos odotukset sen suhteen olivat matalat, eivätkä he olleet huolissaan käännösten laadusta. Yllättävää oli myös se, että monissa asioissa opiskelijoiden näkemykset erosivat huomattavasti toisistaan. Vapaaehtoiskääntäminen on aiheena selvästi ristiriitaisia tunteita herättävä, sillä moni puolusti sitä, mutta melko tiukoin reunaehdoin. Täysin varauksetonta ihailua tai vihaa ei vapaaehtoiskääntäminen saanut osakseen ainakaan tässä tutkimuksessa.

Se on kuitenkin selvää, että molempien tutkimukseen osallistuneiden tahojen mukaan vapaaehtoiskääntämisessä on sekä myönteisiä että kielteisiä puolia, eikä suurimmalla osalla vastaajista ole selvää mielipidettä vapaaehtoiskääntämisen puolesta tai vastaan. Tämä onkin melko selkeä merkki siitä, että vapaaehtoiskääntämistä tarvitsee tutkia lisää, ennen kuin voidaan tehdä mitään suurempia yleistyksiä tai päätelmiä sen myönteisistä tai kielteisistä puolista. Opiskelijoiden vastauksista oli havaittavissa, että heidän oli vaikea muodostaa kovin varmoja mielipiteitä vapaaehtoiskääntämisestä, sillä heillä ei ollut tarkkaa tietoa siitä, mitä vaikutuksia sillä todellisuudessa on esimerkiksi ammattikäntäjien työmäärään. Tämä saattaa osittain johtua siitä, että vapaaehtoiskääntämisen vaikutusta käännösalaan ja kääntäjän ammattistatukseen ei ole laajalti tutkittu, eivätkä opiskelijat voineet täten perustaa näkemyksiään tarkkoihin tilastoihin ja tutkimustuloksiin.

Tutkielmani onnistui siinä mielessä oikein hyvin, että tavoitteena oli esitellä vapaaehtoiskääntämistä kahdesta eri näkökulmasta, mikä toteutuikin. Opiskelijoiden ja

haastateltavan näkemyksistä löytyi odotettuja eroavaisuuksia sekä yllättäviä yhteneväisyyksiä. Vaikka tutkimukseni onnistui kaiken kaikkiaan hyvin, on sen heikkoudeksi luettava vastaajamäärä. Tutkielmani laajuuteen nähden, erityisesti aineiston analyysiä ajatellen, kyselytutkimukseen tuli kohtuullisesti vastauksia. Vastauksia tarvittaisiin kuitenkin paljon enemmän, jotta niiden pohjalta voitaisiin tehdä laajempia yleistyksiä. Käännösalan ulkopuolista näkemystä edustavia henkilöitä oli vain yksi, joten on selvää, ettei hänen mielipiteensä edusta mitään suurempaa joukkoa. Toisaalta tämä on huomioitu tutkimukseni aineiston analyysissä, eikä tulosten pohjalta ole vedetty mitään lopullisia päätelmiä, vaan ne on esitetty sellaisina kuin ne ovat: tietyn ihmisryhmän näkemyksinä tutkitusta aiheesta.

Toisena haasteena voidaan pitää tutkimuksen mahdollista toisintaa, sillä tutkimus oli pääosin laadullista tutkimusta, jota on hankala toistaa. Tämä johtuu siitä, että tutkimusaineisto kerätään aiheista ja tilanteista, jotka muuttuvat jokaisella kerralla. Tavoitteena on saada tuloksia aidoista tilanteista, ei niinkään tuottaa tarkkaa numeerisesti analysoitavaa dataa. Laadullista tutkimusta ei ole tarkoitukseen pystyvä toistamaan juuri samanlaisena. (Marshall & Rossmann 1999, 195.) Tosin tutkimuksessani käytettyä kyselylomaketta voidaan hyödyntää tutkimuksen toistamisessa, sillä se on selkeästi strukturoitu. Siinä esiintyviä monivalintakysymyksiä voidaan ainakin helposti käyttää myös mahdollisissa jatkotutkimuksissa.

Yleisesti ottaen vapaaehtoisikäntäminen on aiheena sellainen, että siitä ei välttämättä voida tehdä tarkkoja tilastoja tai toimintaohjeita, vaikka niille olisi selkeää kysyntää. Vapaaehtoistoiminta ylipäätään perustuu aina enemmän henkilön omiin arvoihin ja valintoihin kuin mihinkään valmiisiin toimintamalleihin, ja sama lienee totta myös vapaaehtoisikäntämisessä. Käntäjän on itse päätettävä, onko vapaaehtoisikäntäminen hänen arvoihinsa sopivaa toimintaa vai ei. Luonnollisesti käntäjän tulisi huomioida myös tekojensa vaikutus käänösälälle ja toimia käntäjän etiikan mukaisesti. Tässä kohtaa eteen tulee kuitenkin yksi vapaaehtoisikäntämisen suurimmista haasteista: voiko käntäjän etiikkaa soveltaa vapaaehtoisikäntämisessä, jossa suuri osa käntäjistä on amatöörejä? Voidaanko sellaista olettaa, varsinkin kun kyse on vapaaehtoistoiminnasta? Jos vapaaehtoisikäntämistä aletaan säädellä tarkoilla normeilla, löytyykö kännöksille enää tekijöitä?

Toisaalta jos vapaaehtoiselle kännöstoiminnalle ei ole minkäänlaisia pelisääntöjä tai vaatimuksia, ei vapaaehtoisikäntämisen eettisyyttä tai lopullisen kännöksen laatuakaan voida enää taata. On mahdollista, että alkuperäinen tavoite tehdä hyvää muuttuu pian karhunpalvelukseksi, jos kännetty tieto onkin väärää ja leviää sellaisenaan maailmalle. Tästä

näkökulmasta on havaittavissa vapaaehtoisikäntämiseen liittyvä epätietoisuus ja jonkinlainen määrittelemättömyys. Vapaaehtoisikäntämiseen ei välttämättä löydy yhtä oikeaa tapaa toimia, mutta jonkinlainen toimintamalli tuntuu olevan tarpeen. Kysymys kuuluu vain, millainen tuo toimintamalli olisi. Voidaanko löytää kultaista keskitietä, joka palvelisi vapaaehtoisikäntäjien toimintaa, mutta samalla suojelisi myös ammattikäntäjien asemaa?

Ainakin Chestermanin (2001) ehdotus käntäjien eettisestä valasta on asiassa hyvä suunnannäyttäjä. Chestermanin valassa määritellään ammattikäntäjälle olennaiset aihealueet ja eettiset toimintaohjeet, jotka tulisi huomioida ammatissa toimiessa. Tämän kaltaisella normituksella saataisiin käntäjille yhteiset periaatteet, joiden mukaan toimia ja joiden avulla käännöstoimintaa voitaisiin yhtenäistää. (Chesterman 2001, 153). Tosin Chestermanin ehdotuksesta uupuvat vapaaehtoisikäntäminen ja sitä myöten myös siihen liittyvät eettiset näkökulmat, mutta tämänlaista valmista mallia olisi mahdollista hyödyntää uusien normien laatimisessa. Ensimmäisiä asioita, joita tulisi määrittää, on se kuinka ammattikäntäjän tulisi suhtautua vapaaehtoisikäntämiseen. Tulisiko vapaaehtoisikäntämistä välttää vai voiko sitä harjoittaa niin, ettei siitä ole haittaa käännososalalle?

Vapaaehtoisikäntämistä voisi tarkastella monesta eri näkökulmasta ja montaa eri tekijäryhmää tutkaillen. Tutkielmani pieni pintaraapaisu käännosalan ulkopuoliseen näkemykseen herätti kiinnostuksen ulkopuolisesta näkökulmasta tehtävään laajempaan tutkimukseen. Saattaisi olla hyvinkin mielenkiintoista tehdä samalla lähtöasetelmalla tutkimus, jossa käännosalan ulkopuolisia näkemyksiä esiteltäisiin laajemmin. Näitä näkemyksiä voisivat edustaa esimerkiksi vapaaehtoisikännöksiä hyödyntävät tahot tai järjestöt, jotka käyttävät omassa toiminnassaan vapaaehtoisikäntäjiä laaja-alaisesti. Jos näkemyksiä saataisiin kerättyä laajemmalla vastaajaryhmältä, voitaisiin niistä tehdä paremmin yleistyksiä, ja niiden avulla voitaisiin saada parempi käsitys siitä, miten vapaaehtoisikäntäminen todellisuudessa nähdään muiden kuin ammattikäntäjien tai alan opiskelijoiden mielestä.

Eri näkökulmia aiheeseen voisi tuoda lisää vertailemalla amatöörikäntäjien ja ammattikäntäjien näkemyksiä erityisesti vapaaehtoisikäntämisen vaikutuksesta käännosalaan ja ammatin statukseen, sillä tätä aihetta on tutkittu vielä vähän, ja tällä tavoin saataisiin suoraan kuuluviin niiden ihmisten äänet, joita aihe eniten koskettaa. Vapaaehtoisikäntämistä olisi tarpeen tutkia laajemmin muistakin näkökulmista kuin vapaaehtoisikäntämisen motiiveista, joihin monet nykyiset tutkimukset ovat keskittyneet. Aiempien tutkimusten avulla on keskitytty

melko pieneen osaan tästä aiheesta, jossa olisi paljon tutkimattomia näkökulmia ja lähestymistapoja.

Aihetta voisi lähestyä vapaaehtoisikäännösten laadun kautta. Tutkimus voisi keskittyä siihen, minkä tasoisia amatöörien tekemät vapaaehtoisikäännökset ovat, ja kuinka ne vertautuvat ammattikäytäntöjen tekemisiin käännöksiin. Tällaisella tutkimuksella saataisiin selkeämpää tietoa siitä, mitä vaikutuksia amatöörikäännöksillä on laatuun todellisuudessa ja mikä niiden laatu todella on, sen sijaan että todetaan niiden vain olevan huonompia laadultaan kuin ammattilaisten tekemät käännökset.

Saattaisi myös olla hyvinkin mielenkiintoista tutkia jotakin niistä yrityksistä, jotka hyödyntävät vapaaehtoisikäännöksiä. Tutkimuksen kohteena voisi olla näiden toimeksiantajien näkemykset vapaaehtoisikäännöskäytäntämisestä yleensä tai se, mitä mieltä he ovat sen avulla tehdyistä käännöksistä esimerkiksi laadullisesti. Aihetta voisi lähestyä myös kvantitatiivisesta näkökulmasta ja tehdä tutkimusta siitä, missä laajuudessa yritys käyttää vapaaehtoisikäännöksiä, ja onko määrä lisääntynyt jonkin tietyn ajan sisällä.

Vapaaehtoisikäännöskäytäntäminen on aiheena mielenkiintoinen ja monitahoinen, ja vapaaehtoisikäännösten jatkuva kasvu lisää varmasti tarvetta aiheen laajempaan tutkimiseen. Tämän tutkimuksen perusteella vaikuttaa siltä, että erityisesti kaivattaisiin tutkimusta vapaaehtoisikäännöskäytäntämisestä vaikutuksesta käännösalaan sekä sen eettisyydestä käännöskäytäntäjän näkökulmasta tarkasteltuna. Vapaaehtoisikäännöskäytäntäminen on käännösosalalla selvästi uudenlainen toimintatapa, jonka vaikutuksia ei voi välttää, mutta näiden vaikutusten ei ehkä tarvitsisi olla pelkästään käännösalaan heikentäviä. Toivottavasti tällekin vapaaehtoistoiminnan muodolle löytyy oma paikkansa, joka sopii muun käännöstoiminnan maailmaan.

Lähdeluettelo

- Alreck, Pamela L. & Settle, Robert B. 2004. *The Survey Research Handbook*. Boston: McGraw-Hill/Irwin.
- Cámara de la Fuente, Lidia 2015. Motivation to collaboration in TED Open Translation Project. *International Journal of Web Based Communities* 11:2. 210–229.
- Chesterman, Andrew 2001. Proposal for a Hieronymic Oath. *The Translator* 7:2. 139–154.
- Dam, Helle V. & Zethsen, Karen Korning 2010. Translator status. Helpers and opponents in the ongoing battle of an emerging profession. *Target* 22:2. 194–211.
- Deci, Edward L. 1972. Intrinsic motivation, extrinsic reinforcement, and inequity. *Journal of Personality and Social Psychology* 1:22. 113–120.
- Ellis, Susan J. & Cravens, Jayne 2000. *The Virtual Volunteering Guidebook*. Palo Alto: Impact Online.
- European Union 2012. *Crowdsourcing translation*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Saatavilla: <http://www.termcoord.eu/wp-content/uploads/2013/08/Crowdsourcing-translation.pdf>.
- Flanagan, Marian 2016. Cause for concern? Attitudes towards translation crowdsourcing in professional translators' blogs. *The Journal of Specialised Translation*, 25. 149–173.
- Gouadec, Daniel 2007. *Translation as a Profession*. Amsterdam: Benjamins.
- Harju, Aaro 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.), *Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus*. Tampere: Vastapaino. 58–80.
- IAPTI 2016. *Code of Ethics*. Saatavilla: https://www.iapti.org/code_of_ethics/ [Luettu 12.4.2016.]
- Katan, David 2011. Occupation or profession: A survey of the translators' world. Teoksessa Rakefet Sela-Sheffy & Miriam Shlesinger (toim.), *Identity and Status in the Translational Professions*. Amsterdam, Philadelphia: J. Benjamin's Pub. 65–88.
- Koskinen, Kaisa & Dam, Helle V. 2016. Academic boundary work and the translation profession: insiders, outsiders and (assumed) boundaries. *The Journal of Specialised Translation*, 25. 234–267.
- Marshall, Catherine & Rossmann, Gretchen B. 1999. *Designing Qualitative Research*. Thousand Oaks: SAGE Publications.

- Mesipuu, Marit 2012. Translation crowdsourcing and user-translator motivation at Facebook and Skype. *Translation Spaces* Vol. 1. 33–53.
- Niitamo, Petteri 2002. Tunneperäinen ja tietoperäinen motivaatio. Teoksessa Katariina Salmela-Aro & Jari-Erik Nurmi (toim), *Mikä meitä liikuttaa: Modernin motivaatiopsykologian perusteet*. Jyväskylä: PS-kustannus. 40–52.
- O'Brien, Sharon & Schäler, Reinhard 2010. *Next generation translation and localization: Users are taking charge*. Saatavilla: http://doras.dcu.ie/16695/1/Paper_6.pdf.
- O'Hagan, Minako 2009. Evolution of User-generated Translation. Fansubs, Translation Hacking and Crowdsourcing. *The Journal of Internationalization and Localization* Vol. 1. 94-121.
- Olohan, Maeve 2014. Why do you translate? Motivation to volunteer and TED translation. *Translation Studies* 7:1. 17–33.
- Pym, Anthony 2012. *On Translator Ethics: Principles for mediation between cultures*. Amsterdam: Benjamins.
- Ruokonen, Minna 2014. Kääntäjän ammatin arvostuksen myytit: faktaa vai fiktiota? Teoksessa: Ritva Hartama-Heinonen, Marja Kivilehto, Minna Ruokonen & Leena Salmi (toim.), MikaEL. *Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu. Electronic Proceedings of the KäTu Symposium on Translation and Interpreting Studies*. Vol. 8. 38–54.
- Ruokonen, Minna 2016. Realistic but not pessimistic: Finnish translation students' perceptions of translator status. *The Journal of Specialised Translation*, 25. 188–212.
- Sanastokeskus TSK 2010. Sosiaalisen median sanasto. Saatavilla: http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/Sosiaalisen_median_sanasto. [Luettu 21.1.2016.]
- Talvikallio, Eeva 2014. *Arvoa vailla hintaa? Tutkimus opiskelijoiden tekemän palkattoman käännöstyön motiiveista ja suhteesta käännösalan ammattietiikkaan*. Tampereen yliopisto, pro gradu -tutkielma.
- TED 2016. How TED works? Saatavilla: <http://www.ted.com/about/our-organization/how-ted-works>. [Luettu 2.3.2016.]
- Tuikkala, Jenni 2015. *Kääntäjän etiikasta. Työssä kohdatut ristiriidat ja henkilökohtaisen etiikan vaikutus kääntäjän valintoihin*. Tampereen yliopisto, pro gradu -tutkielma.
- YLE 2013. *Kultakuume*. Juont. Anu Heikkinen. Esitetty 23.5.2013. Kuunneltavissa osoitteessa: <http://areena.yle.fi/radio/1877042>. [Viitattu 20.1.2016.]

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

TAUSTATIEDOT

1. Missä seuraavista opiskelet?

- Englannin kielen, kirjallisuuden ja kääntämisen kandidaattiohjelma
- Pohjoismaisten kielten kandidaattiohjelma
- Ranskan kielen kandidaattiohjelma
- Saksan kielen, kulttuurin ja kääntämisen kandidaattiohjelma
- Venäjän kielen, kulttuurin ja kääntämisen kandidaattiohjelma
- Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriopinnot (englanti)
- Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriopinnot (ranska)
- Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriopinnot (ruotsi)
- Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriopinnot (saksa)
- Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriopinnot (venäjä)

2. Kuinka monta vuotta olet opiskellut Tampereen yliopistossa?

- Alle 1 vuotta
- 1 - 3 vuotta
- 4 - 5 vuotta
- Yli 5 vuotta

3. Oletko jo tehnyt käännös- tai tulkkaustöitä, joista olet saanut rahallisen korvauksen (palkka tai palkkio)?

- Kyllä
- Ei

VAPAAEHTOISKÄÄNTÄMISEN MÄÄRITELMÄ

Tässä tutkimuksessa vapaaehtoiskääntämisellä tarkoitetaan käännöstyötä, jonka kääntäjä tekee omasta tahdostaan ilman, että saa siitä rahallista tai muuta korvausta. Vapaaehtoiskäännökset hyödyttävät ulkopuolisia tahoja, eivät siis esimerkiksi kääntäjän sukulaisia. Vapaaehtoinen käännöstoiminta on virallisesti esimerkiksi jonkin järjestön organisoimaa.

VAPAAEHTOISKÄÄNTÄMINEN

4. Oletko koskaan tehnyt vapaaehtoiskäännöksiä (esim. TED Talks -videot, Wikipedia, Translators without Borders)?

- Kyllä
- Ei (Voit siirtyä kysymykseen 8.)

5. Kuinka monta vapaaehtoiskäännöstä olet arvioisi mukaan tehnyt viimeisen vuoden aikana?

6. Kuinka monta vapaaehtoiskäännöstä olet arvioisi mukaan tehnyt tähän mennessä yhteensä? [?](#)

7. Mikä tai mitkä ovat olleet sinulle tärkeimmät syyt tehdä vapaaehtoiskäännöksiä?

8. Oletko koskaan tulkannut vapaaehtoisesti?

- Kyllä
- Ei

9. Onko vapaaehtoiskääntäminen mielestäsi hyväksyttävä kääntämisen muoto?

- Aina
- Usein
- Joskus
- Harvoin
- Ei koskaan
- En osaa sanoa

10. Miksi vapaaehtoiskääntäminen on mielestäsi hyväksyttävää tai ei-hyväksyttävää?

11. Mitä myönteisiä puolia vapaaehtoiskääntämisessä mielestäsi on?

12. Mitä kielteisiä puolia vapaaehtoiskääntämisessä mielestäsi on?

13. Mitä mieltä olet seuraavista vapaaehtoiskääntämistä koskevista väittämistä?

(1 = eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = osittain samaa mieltä, 5 = samaa mieltä)

1 2 3 4 5

1. Vapaaehtoiskäännöksiä tekemällä voi parantaa kielitaitoaan.
 2. Vapaaehtoiskäännökset heikentävät ammattikäntäjien asemaa ja arvostusta.
 3. Vapaaehtoiskäännösten avulla saadaan välitettyä tietoa, jota ei muuten olisi kaikkien saatavilla kielimuurin takia.
 4. Vapaaehtoiskääntämisen avulla kääntäjä voi auttaa toisia ihmisiä ja yhteiskuntaa.
 5. Ammatilaiskääntäjän tulisi välttää vapaaehtoiskäännösten tekemistä.
 6. Vapaaehtoiskäännöksiä tekevillä ei tarvitse olla käännösalan koulutusta.
 7. Tekemällä vapaaehtoiskäännöksiä saa hyvää työkokemusta.
 8. Vapaaehtoiskäännösten laadun ei tarvitse olla yhtä korkea kuin käännösten, joista maksetaan rahallinen palkkio.
 9. Vapaaehtoiskäännösten teko ylläpitää ja parantaa kääntäjän ammatillista osaamista.
 10. Vapaaehtoiskäännösten lisääntyminen vähentää ammattikäntäjien töiden määrää.
14. Voisitko kuvitella tekeväsi vapaaehtoiskäännöksiä yliopistosta valmistumisen jälkeen?
- Kyllä
- Ehkä
- Ei (Voit siirtyä kysymykseen 16.)
15. Mikä tai mitkä voisivat olla sinulle tärkeimpiä syitä tehdä vapaaehtoiskäännöksiä tulevaisuudessa?
16. Tähän voit vielä vapaasti kertoa ajatuksiasi vapaaehtoiskääntämisestä.
17. Tähän voit antaa yleistä palautetta kyselystä.

Liite 2. Kyselytutkimuksen saateviestit

OTSIKKO [Kysely kääntämisen ja tulkkauksen opiskelijoille vapaaehtoisikäntämisestä]

Hyvä kääntämisen tai tulkkauksen opiskelija,

Teen kyselytutkimusta **vapaaehtoisikäntämisestä** pro gradu –tutkielmaani varten. Kysely on suunnattu Tampereen yliopiston kääntämisen ja tulkkauksen opiskelijoille. Vaikka sinulla ei olisi kokemusta vapaaehtoisikäntämisestä tai muusta palkattomasta (tai palkallisesta) kääntämisestä, vastauksesi ovat silti arvokkaita tutkimuksen kannalta.

Kysely on auki **tiistaihin 2.2.2016 asti**. Kyselyyn voit vastata osoitteessa:
https://elomake3.uta.fi/tunnistaudu.php?lomake_id=16234

Selvitän kyselyllä opiskelijoiden näkemyksiä vapaaehtoisikäntämisen motiiveista sekä siihen liittyvistä eettisistä näkökulmista. Gradussani tulen vertailemaan tämän kyselyn tuloksia vapaaehtoisikäntämisestä hyödyntävän tahon näkemyksiin aiheesta.

Kaikki tutkimuksen vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä.

Kyselyyn vastaaminen kestää vastauksistasi riippuen 5–20 minuuttia.

Suurkiitos jo etukäteen avustasi!

Ystävällisin terveisin,

Anu Mäkijärvi

Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriopinnot

Englannin kääntäminen ja tulkkaus

OTSIKKO [Kysely kääntämisen ja tulkkauksen opiskelijoille vapaaehtoiskääntämisestä]

Hyvä kääntämisen tai tulkkauksen opiskelija,

Sait viime viikolla kutsun osallistua **vapaaehtoiskääntämistä koskevaan kyselytutkimukseen**. Jos olet jo vastannut kyselyyn, kiitän suuresti avustasi! Jos et kuitenkaan ole vastannut, voit halutessasi sen vielä tehdä.

Kysely on auki **tiistaihin 2.2.2016 asti** ja se löytyy osoitteesta:

https://elomake3.uta.fi/tunnistaudu.php?lomake_id=16234

Tämä kyselytutkimus on osa pro gradu –tutkielmaani ja se on suunnattu Tampereen yliopiston kääntämisen ja tulkkauksen opiskelijoille. Vaikka sinulla ei olisi kokemusta vapaaehtoiskääntämisestä tai muusta palkattomasta (tai palkallisesta) kääntämisestä, vastauksesi ovat silti arvokkaita tutkimuksen kannalta.

Selvitän kyselyllä opiskelijoiden näkemyksiä vapaaehtoiskääntämisen motiiveista sekä siihen liittyvistä eettisistä näkökulmista. Gradussani tulen vertailemaan tämän kyselyn tuloksia vapaaehtoiskäännöksiä hyödyntävän tahon näkemyksiin aiheesta.

Kaikki tutkimuksen vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä.

Kyselyyn vastaaminen kestää vastauksistasi riippuen 5–20 minuuttia.

Suurkiitos jo etukäteen avustasi!

Ystävällisin terveisin,

Anu Mäkijärvi

Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriopinnot

Englannin kääntäminen ja tulkkaus

Liite 3. Haastattelututkimuksen runko

VAPAAEHTOISKÄÄNNÖSTEN HYÖDYNTÄMINEN

(haastattelu 29.1.2016)

Taustoja

- Kuinka pitkään käyttänyt TED Talkseja?
- Kuinka paljon käyttää TED Talkseja?
- Aikooko jatkossa käyttää?
- Miksi käyttää vapaaehtoiskäännöksiä?
- Käyttäisikö materiaalia ilman käännöksiä?

Yleinen tieto vapaaehtoiskäännöksistä ja suhtautuminen niihin

- Ovatko muut tuttuja vapaaehtoiskäännökset tuttuja kuin TED Talks? (Facebook, Skype, Translators Without Borders)
- Minkä tasoisia vapaaehtoiskäännökset ovat?
- Kuinka tarpeellisia vapaaehtoiskäännökset ovat?

Mitä myönteistä on vapaaehtoiskääntämisessä?

Mitä kielteistä on vapaaehtoiskääntämisessä?

Yleisiä ajatuksia vapaaehtoiskääntämisestä omalla kohdalla

Yleisiä ajatuksia vapaaehtoiskääntämisestä

English Summary

1 Introduction

Volunteer translation, non-professional translation, and crowdsourcing are very current topics in the translation field. The fast growth and development of social media and other technologies have made translation easy and accessible to the public. However, this has led to a situation where anyone can translate, even if they do not have any training or experience. Professional translators and translation researchers have voiced their concern over this development, since it may cause the profession's status to diminish.

This research will focus on how translation students view volunteer translation. In addition to the opinions of translation students, the research will also present the opinions of a person that uses these volunteer translations. This study will demonstrate both this person's views as well as the students' views on volunteer translation. It will also present their opinions on how volunteer translation might affect the translation profession as a whole. The hypothesis for this study is that translation students will view volunteer translation in a more negative light, when considering how it affects the translator's status, although it is possible that in some circumstances, the students will see it as acceptable. The person that uses the volunteer translations, however, might focus more on the benefits of volunteer translation.

The theoretical framework for this study is twofold; first, I examine volunteer translation from the perspective of its motivational factors, and second, from the viewpoint of translator ethics and professional status. Researchers in the translation field have done previous studies focusing on the motivational factors of volunteer translation, and I will refer to these studies in my research. These studies include work from such researchers as Maeve Olohan (2014) and Lidia Cámara de la Fuente (2015). Both of them have researched the volunteer translators of TED Open Translation Project. I also discuss volunteer translation from an ethical and professional point of view. For that, I will use earlier research from the following researchers: Minna Ruokonen (2014), Helle V. Dam and Karen Korning Zethsen (2010), and Marian Flanagan (2016).

To begin with, I will cover the theoretical framework of this study. After that, I will focus on the research methods and data. Lastly, I will present the data in more detail and draw my conclusions on the study.

2 Volunteer Translation

Making a contribution to society and taking part in its actions are fundamental features of life. For a person to be a valued member of society, they will have to take an active role in it, and one of the most concrete ways of doing this is volunteering (Harju 2005, 69–70). Volunteering has four features, which can also be used to define an active citizen in a society: *identity, taking part, personal interaction, and caring* (Harju 2005, 68–70). Volunteering has many forms, such as helping the elderly or raising money for charities. This study, however, will focus on volunteer translation. For the purpose of this study, *volunteer translation* refers to translation that the translator does voluntarily and without receiving any monetary compensation for their work. These translations benefit only outside parties, not the translators themselves or their family (Olohan 2014, 19).

Even though volunteer translation can be considered as a form of volunteering, it has a distinct feature that is not traditionally associated with volunteering. The so-called traditional volunteering happens face to face, but volunteer translation is usually virtual, with the exception of interpreting. This is why researchers often refer to volunteer translation as *virtual volunteering*, since it takes place in part or completely via the internet (Ellis & Cravens 2000, 1). This is quite a natural development, since many aspects of collective functions happen more and more virtually, due to the fast development of social media. The roots of volunteer translation are most likely found in collective translation, or *crowdsourcing* (O’Hagan 2009, 99).

Some of the earliest volunteer translations have been audiovisual translations, more specifically subtitles for TV programmes. Earlier on, the translations done by volunteers, or in the case of subtitles by fans, were quite small in number, but nowadays the numbers are growing, and volunteer translation has also caught the attention of business world. Many notable companies, such as Facebook, Skype, and Twitter utilise volunteer translators in their business operations (Mesipuu 2012, 33). These volunteers are very often people that use the company’s products, and therefore the translations can be referred to as *user-generated translations* (O’Hagan 2009, 94).

Motivation is what drives all humans. Every action is based on motives that can be either extrinsic or intrinsic. If a person is driven by extrinsic motives, then they usually expect compensation for their actions. However, if the motives are intrinsic, that person will not expect

any remuneration (Deci 1972, 113). Therefore, the motives for volunteering are usually intrinsic. People are usually curious about each other's motives, but intrinsic motives are often hard to recognise. That is possibly one of the reasons, why researchers have studied motives to volunteer quite extensively, and volunteer translation is no exception. There are numerous studies done recently that focus on the motivational factors of volunteer translation.

Marit Mesipuu (2012, 44) has done a study on the volunteer translators of Facebook and Skype. In this study, the main reason for doing volunteer translations was the poor quality of the existing translations. Both Lidia Cámara de la Fuente (2015) and Maeve Olohan (2014) have done their research of volunteer translation motives on TED Open Translation Project. In the research by Cámara de la Fuente (2015, 212), the volunteers' main motive for volunteer translation was to spread knowledge to people who would not receive it without volunteer translations due to a language barrier. In her research, Olohan (2014, 24) found six categories as the motives for volunteer translation. These categories are: 1) sharing TED benefits, (2) effecting social change, (3) deriving warm glow, (4) participating in communities, (5) enhancing learning, and (6) deriving enjoyment.

3 How Volunteer Translation Affects the Translation Field

Volunteer translation has been studied quite extensively, but the studies have usually focused on the motives for volunteering. In this chapter, I will introduce alternative ways of approaching the subject of volunteer translations. This approach covers the possible effects that volunteer translation might have on translator ethics and the translators' professional status.

3.1 Translator Ethics

Even though translator ethics is often referred to when discussing the translation profession, there are actually no official ethical guidelines or rules for the professional translator to follow. Nevertheless, translation researchers have created recommendations for such guidelines, and one such researcher is Daniel Gouadec. In his research (2007, 235–237), he has stated that a professional translator should not produce translations that might be harmful to the translators or the translation profession; for example, if a translator considers volunteer translations to weaken the status of the translation profession, he or she should avoid doing them.

Andrew Chesterman (2001) has also made his own recommendations for translator ethics. He has created a *Hieronymic Oath for Translators* that offers ethical professional guidelines.

Chesterman feels that commitment to this type of oath would benefit the translation field and increase the level of professionalization. It would also make it easier to differentiate between professionals and amateurs. The Hieronymic Oath states that a translator should be loyal to the profession, be honest about their level of knowledge, and maintain and develop their professional skills (Chesterman 2001, 153).

When compared to the previous studies on translator ethics, one can see a notable shift on the focus of these studies. Earlier on, the focus was on the source text and translations, but nowadays it is on the translator's personal choices and values, as well. Translators are seen as people who can change the world with their ethical choices (Tuikkala 2015, 9). These ethical choices might lead a translator to volunteer as a translator or it might steer them away from it. Whatever their choice is, it is obvious that the translator now has both more freedom and responsibility to make choices based on their personal views and values.

Even though Gouadec (2007) and Chesterman (2001) only discuss professional translators in their ethical recommendations, these apply to translation students as well, since they will become professional translators in the future. Despite the fact that the students might not necessarily do any professional translations now, they might do volunteer translations, in which case they should be aware of how volunteer translation might affect the translation profession and what kinds of actions can be considered unethical in the translation field.

3.2 Translators' Professional Status

When we discuss the professional status of a translator, the situation is somewhat similar to translator ethics. In addition to there being no ethical guidelines, the translation profession is also missing a clear definition of a translator. At the moment, everyone can call themselves a translator, even though they might not have any education or work experience from the translation field. According to Gouadec (2007, 257), we will see even more of these untrained and self-taught translators emerging to the translation field in the near future. This will mean a significant change in the translation field, not just from an ethical viewpoint, but from a professional as well. The professional status of the translators will face challenging times.

The current uncertainty of the status can clearly be seen in research results. In his global survey on the professional status of translators, David Katan found that translators saw their status at best as "middling" (59% of the respondents), or even "low" (31% of the respondents) (Katan 2011, 125–126). When asked what they saw as the biggest threats to the profession, 65% of the

respondents had answered “amateur translators” (Katan 2011, 130–131). Helle V. Dam and Karen Korning Zethsen (2010) have also studied the translators’ professional status. In their study, one of the most significant factors that threatens the professional status is the fact that people outside the translation field do not realise the expertise that translation requires (Dam & Zethsen 2010, 205). This finding is similar to that of Gouadec (2007, 246): people outside the translation field do not consider translators as experts.

All the previous studies (Katan 2011; Dam & Zethsen 2010; Gouadec 2007) focused on the views of professional translators, and all these studies resulted in similar findings: translators see their status as quite low. However, this is not the opinion of just professional translators. University students of translation have also voiced their concerns on the matter. Minna Ruokonen (2014) carried out a survey on translators’ status to Finnish university students of translation, and her findings were very similar to the studies done with professional translators. The students saw the status of translators as “middling” or “low” (Ruokonen 2014, 44–45). Later on, she continued the same study, and the larger number of students’ responses showed that the status view remained the same. Both the professional translators and students thought that one of the biggest reasons for the low status of the translation profession is the fact that people outside the translation field do not recognise the expertise needed in translation (Ruokonen 2016, 206).

What do the professional translators feel about volunteer translation? Marian Flanagan (2016) conducted a study that focused on this topic. It presented the views of 48 translators, and they saw that the negative effects of volunteer translation include the lower quality level of translations, the ethicality of volunteer translation for professional translators, and the untrained, amateur translators. However, the professionals also saw that volunteer translation could be a good way to gain work experience, especially in the first years of your translation career. The respondents also thought that if a person does volunteer translation as charity work, then it is acceptable (Flanagan 2016, 155–160).

4 Data and Methods

The purpose of this study was to find and present the personal views and values of the respondents. Therefore, the data collected is mainly qualitative rather than quantitative, since quantitative data collection is usually used to gather numerical data. The data used in this study was gathered with a survey and an interview. Although surveys are usually used for collecting

quantitative data, the survey in this study included many open-ended questions, which produce qualitative data that were suitable for this study.

The survey was executed with an electronic questionnaire in January 2016, and the target group for the survey was the translation and interpreting students at the University of Tampere. The survey included questions on the following topics: students' views on volunteer translation, motives to act as a volunteer translator, and the possible positive and negative sides connected with it. In addition to the views of the translation students, I also wanted to examine the viewpoints of a person that is a so-called outsider to the translation field, but utilises volunteer translations. This person is not a translator, does not work as a translator, and has not studied translation or languages. I interviewed this person to find out their viewpoints on the same topics as the students, and the interview was held in January 2016.

The questionnaire used in the survey for the translation students was divided into two sections: the first section covered the background information of the respondents and the second one had questions on their opinions on volunteer translation. The questionnaire had both closed and open-ended questions. The closed questions were chosen so that there would be questions that would be easy to answer, and the open-ended in order to give the respondents the opportunity to tell everything that came into mind when thinking about volunteer translation, even though it might not have been asked directly in the questionnaire.

The questions concerning volunteer translation can be divided into three sections: 1) the respondent's background of volunteer translation, 2) the respondent's views on volunteer translation, and 3) if the respondent will do volunteer translations in the future. The first section focuses on the respondent's background in volunteer translation and the motives in doing them. The second section discusses the respondent's opinions on volunteer translations, and the third section examines whether they want to do them after graduation.

In addition to a questionnaire, this study also included an interview with a person that utilises volunteer translations. The interview consisted of the same topics that were covered in the questionnaire for the translation students. However, since the interviewee is not someone that studies translation or does not work as a translator, the interview could not have the same questions as the survey had, since they would not have been applicable. This meant that the answers collected from the interview would not be directly comparable to the ones collected from the survey. Still, the same topics needed to be covered in order to make the answers

comparable on a more general level and valid for testing my research hypothesis. With this said, the main goal of the interview was to discuss the topics that were most important for the interviewee, so that the answers would truly reflect this person's views on volunteer translation.

5 Analysis

This chapter will include the results from both the survey and the interview. First, I will present the most noteworthy results of the survey and second, the results of the interview. Third, I will compare these results with each other and analyse them.

The survey was open for respondents for two weeks, and during that time, 45 students responded to the survey. The respondents represented different degree programmes, and the exact numbers are shown below in diagram 1. Since the names of the degree programmes are quite long, they have been abbreviated in the diagram to make it more readable. The abbreviations and full names are listed here:

- English (BA) = English Translation and Interpreting (Bachelor's Degree)
- Swedish (BA) = Swedish Translation and Interpreting (Bachelor's Degree)
- French (BA) = French Translation and Interpreting (Bachelor's Degree)
- German (BA) = German Translation and Interpreting (Bachelor's Degree)
- Russian (BA) = Russian Translation and Interpreting (Bachelor's Degree)
- English (MA) = English Translation and Interpreting (Master's Degree)
- Swedish (MA) = Swedish Translation and Interpreting (Master's Degree)
- French (MA) = French Translation and Interpreting (Master's Degree)
- German (MA) = German Translation and Interpreting (Master's Degree)
- Russian (MA) = Russian Translation and Interpreting (Master's Degree)

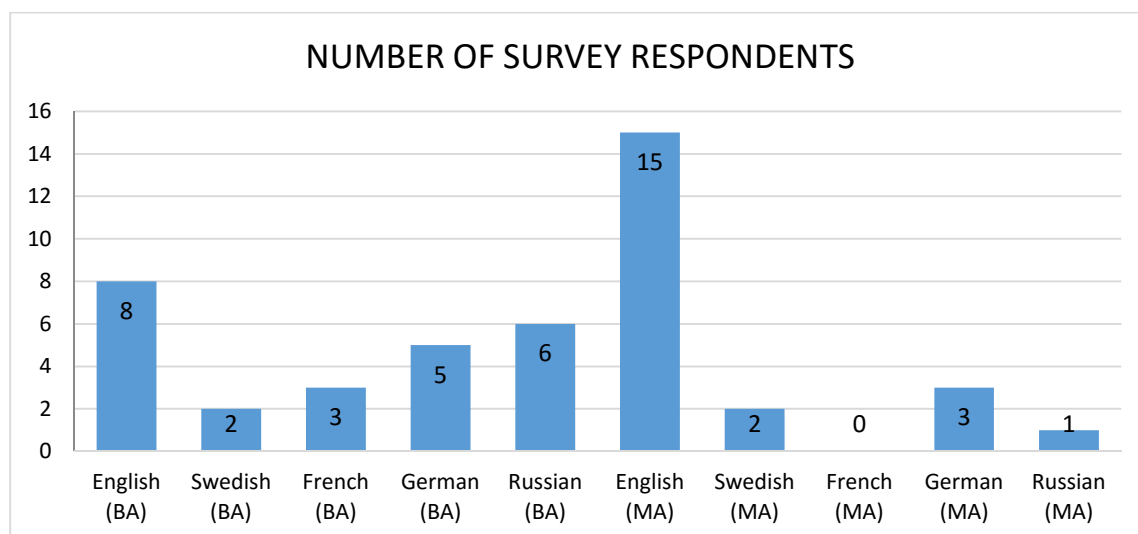

Diagram 1. Number of survey respondents according to degree programmes

Over half of the respondents (23 students) are English students, either in the Bachelor or Master's programme. Russian and German students are represented in equal numbers, Swedish and French in slightly smaller numbers. Even though English students are highest in numbers, it is positive to see that all languages of the school are represented in the survey. In addition to the students that answered to the survey, this study also presents the results from one thematic interview that was also executed in January 2016. It should be noted that neither the results from the survey or the interview represent any larger group's views or attitudes to volunteer translation, since the number of responses in either one is not large enough to be generalised to draw any definitive conclusions on the opinions on this matter.

5.1 Survey Results

The translation students were asked what the most important reasons for them were to volunteer as translators. From the 14 students that had done volunteer translations before, the motives that these students gave in their answers could be divided quite evenly to the following categories:

- desire to help others (4 respondents)
- gaining translation experience (4 respondents)
- willingness to support an organisation and a cause that is important to you (4 respondents)
- personal interest on the translated material and topic (5 respondents)
- sharing knowledge (3 respondents).

If we compare these motives to the features of an active citizen (*identity, taking part, personal interaction, and caring*) presented by Harju (2005, 68–70), we can find many similarities. The students mentioned helping other people, which is an indicator of caring. They also want to share knowledge, with which they can participate and make a difference. Through these motives, the students are able to define their identity.

When asked what would be the most important reasons to volunteer in the future, the responses were a bit more scattered, but they still had many of the same motives as the responses presented above. The most mentioned and important motive to volunteer as a translator seemed to be charity. Of the 36 respondents to this question, 21 said that they would consider doing volunteer translations to promote the cause of an organisation that was important to them. The second most important motive that was mentioned in these responses was the willingness to maintain personal language skills and improve translation skills. These motives are consistent with the ones mentioned in earlier studies by Olohan (2014, 25–26) and Cámara de la Fuente (2015, 205).

In addition to their motivation to do volunteer translations, the students were asked in an open-ended question what they considered the positive aspects of volunteer translation. Of all the 45 respondents, 41 students answered this question. Two of the aspects that these respondents mentioned most often were charity and helping other people, as well as gaining more work experience. Additionally, these students gave answers such as “volunteer translations enable sharing information”, “volunteer translation experience helps when you’re finding work”, “through volunteer translation, you can receive visibility to important matters, your own skills and name”. The students also mentioned other topics, but the ones that are listed were mentioned by more than three respondents. For this question, there were quite a few topics listed in the answers.

However, in the next question on the negative aspects of volunteer translation, the students mentioned far fewer topics, and all the topics received at least seven answers each. The respondents considered volunteer translation as something that:

- 1) weakens the respect and status of professional translators, as well as diminishes work opportunities
- 2) lowers the amount of compensation for translations
- 3) enables translation without any formal education.

These answers are consistent with topics in Chesterman’s (2001, 153) ethical oath. If an action causes any of the above mentioned matters, then that action is seen as unethical to the translation profession and should be avoided.

5.2 Interview Results

The main reason for the interviewee to use volunteer translations is the fact that the existing Finnish material for science teaching is very quickly obsolete, since most Finnish schools use printed material, such as books. Instead, the material found online, for example TED Talks, is very current. The only challenge is that it is in English and most of the students do not know English, at least in science topics, well enough to understand the material fully. Hence, the interviewee needs the material translated. If the material is not translated, the students will not receive the information, at least not when it is still updated. This was clearly the main reason the interviewee uses volunteer translations: to have and share information the students would not have without these translations. This result is consistent with the results in Olohan’s (2014,

25–26) and Cámara de la Fuente's (2015, 212) studies for why people do volunteer translations in the first place.

The interviewee acknowledged the fact that the quality of volunteer translations might not be as good as in translations done by professionals, but this was not a major concern. The most important thing was that the facts are translated accurately and the information is easily available. If this is achieved, then the quality of translation is good enough for the interviewee's purposes; and so far, this level has been achieved. Unlike the translation students, the interviewee does not see volunteer translation as a considerable threat to the translation profession, especially if the volunteer translations are done as charity, and no instance benefits from them financially. For the interviewee, volunteer translation is more of an opportunity than a threat, and translation students could use volunteer translations as a way of practicing their translation skills with actual "work" that would benefit other people as well. This view is very similar to that of Flanagan's (2016, 155–156) that you can gain work experience from volunteer translation.

5.3 Analysis Summary

My hypothesis for this study was that there would be differences in attitudes towards volunteer translation between translation students and the person that uses these translations. This proved to be true for some topics of this study. Unlike the interviewee, the students saw volunteer translation as something that clearly weakens the status of professional translators and translation field. However, both thought that if volunteer translations are done as charity work, then they are acceptable, but if they are done for a company that is not charitable and could pay for the translations, then the translator should always be remunerated for their work.

One of the biggest differences between the students and the interviewee was their opinion on the quality of volunteer translations. Even though both agreed on the fact that the level of quality was not as good in volunteer translations as in translations done by professionals, only translation students were concerned about this fact. For the interviewee, it was more important to have the information available for as many as possible, rather than to have all the i's dotted.

Another major difference between the respondents and the interviewee was their opinions on how volunteer translation affects the translation profession and its status. The interviewee did not see volunteer translation as a significant threat, whereas the students were notably

concerned about the matter and saw that it weakens the profession, as well as decreases work opportunities in the future.

Yet, even though there were some clear differences, there were also some – to certain level, surprising – similarities in the results. One of these was that both parties mentioned that volunteer translation is a good opportunity to practice translating skills already during university studies. Another important and positive factor for both was that with volunteer translations you could share information to as many people as possible. Doing charity work by volunteer translation was also one very important factor to both the students and the interviewee.

6 Conclusion

Overall, my original hypothesis for this study was accurate for the most part. Translation students' views on volunteer translation were more negative than of the person that utilises them. Majority of the students agreed that volunteer translation weakens the professional status of translators, whereas the interviewee did not see it as a considerable threat to translation field. Both parties also saw the quality of volunteer translations as lower than those made by professional translators, but only the students saw this as an actual problem. For the interviewee, the quality does not have to be as high, if the information is accurately translated.

Though the students saw volunteer translations generally in a more negative light, they did agree with the interviewee that there are also positive things to them. With volunteer translations, you are able to share information widely that would not otherwise be available due to a language barrier. You can also gain translation experience from actual volunteer translation commissions, and take part in charity work. These results highlight quite well the fact that the students have slightly mixed feelings and views on volunteer translation. Although they have some distinct opinions on the positive and negative sides of it, not many of the students are clearly for or against volunteer translation. One of the factors behind this uncertainty might be the fact that there is not much research on the effects of volunteer translation on the translation profession. The students do not have any studies or statistics on which they could base their opinions, thus they have to form their opinions on their own.

On the whole, this study reached its original objective, which was to present two different viewpoints on volunteer translation. Nevertheless, the study also has its weaknesses. One of them is the number of respondents to the survey. Even though the number was quite good,

especially when considering the required extent of this study, still the number is not high enough to allow any generalisations based on the results. Naturally, the same can be said about the interview, where the voice of the “outsiders” is represented by only one person. Another possible weakness is that this study might be quite difficult to replicate for any further study, since the data has been collected by using mainly qualitative methods that are hard to replicate. Still, the results raise many interesting topics for discussion as well as further research.

One of these topics could be a study that focuses more on the views on volunteer translation by people that are from outside the translation field. These people could be, for instance, associations or organisations that use volunteer translations extensively in their operations. From this type of research, we could receive results that are more extensive and from these results, we could possibly draw some general conclusions that would offer more reliable information on the outsider views on volunteer translation.

Another topic could be examining and comparing the views of non-professional and professional translators on the effects of volunteer translation to the professional status of translators. This is a topic that has not really been examined and that could offer new insights to this very current topic. One more approach could be the quality of volunteer translations. This study could focus on the current level of volunteer translations and how they compare with translations done by professionals and/or for remuneration. This type of study would give concrete data on what the actual quality level of volunteer translations is, instead of just assuming that it is lower.

Altogether, volunteer translation is an interesting and controversial topic, and the ever-growing number of volunteer translations will surely increase the need for further research. Currently, it seems that especially research on how volunteer translation affects the translation profession and the ethicality of volunteer translation need to be researched more. Volunteer translation is obviously a new way of operating, and its effects to the field cannot be avoided, but perhaps these effects do not all have to weaken the translation field. Hopefully, this form of volunteering will find a suitable place within the world of translation.